

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 226

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 57

16 iulie 2014

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 497-a sesiune plenară a CESE, din 25 și 26 martie 2014

2014/C 226/01	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Instrumente de piață – O economie a UE cu emisii scăzute de dioxid de carbon” (aviz din proprie inițiativă)	1
2014/C 226/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul și viitorul profesiilor liberale în societatea civilă europeană a anului 2020” (aviz din proprie inițiativă).	10
2014/C 226/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind statutul societății mutuale europene: percepțiile, rolul și contribuția societății civile (aviz din proprie inițiativă)	17
2014/C 226/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul investițiilor sociale asupra ocupării forței de muncă și a bugetelor publice” (aviz din proprie inițiativă)	21

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 497-a sesiune plenară a CESE, din 25 și 26 martie 2014

2014/C 226/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Realizarea pieței interne a energiei electrice și valorificarea la maximum a intervenției publice” [C(2013) 7243 final] . .	28
2014/C 226/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind navigatorii, de modificare a Directivelor 2008/94/CE, 2009/38/CE, 2002/14/CE, 98/59/CE și 2001/23/CE [COD(2013) 798 final – 2013/0390 COD]	35

RO

2014/C 226/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2011/96/UE privind regimul fiscal comun care se aplică societăților-mamă și filialelor acestora din diferite state membre [COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS)]	40
2014/C 226/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă și a Regulamentului (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată [COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD)].	43
2014/C 226/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale [COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD)].	48
2014/C 226/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Consiliului de instituire a întreprinderii comune Shift2Rail [COM(2013) 922 final – 2013/0445 (CNS)].	54
2014/C 226/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind participarea Uniunii Europene la majorarea de capital a Fondului european de investiții [COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD)]	61
2014/C 226/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale [COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD)], propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind garanțiile procedurale pentru copiii suspectați sau acuzați în cadrul procedurilor penale [COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD)], propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare [COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD)] și comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Realizarea de progrese în ceea ce privește agenda Uniunii Europene privind garanțiile procedurale pentru persoanele suspectate sau acuzate – Consolidarea bazelor Spațiului european de justiție penală [COM(2013) 820 final]	63
2014/C 226/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor și a furajelor după un accident nuclear sau orice altă urgență radiologică [COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE].	68
2014/C 226/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 89/608/CEE, 90/425/CEE și 91/496/CEE în ceea ce privește referințele la legislația zootehnică [COM(2014) 4 final – 2014/0033 COD].	69
2014/C 226/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind condițiile zootehnice și genealogice care se aplică schimburilor și importurilor în Uniune de animale de reproducție și de produse germinative de la acestea [COM(2014) 5 final – 2014/0032 COD]	70

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 497-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 25 ȘI 26 MARTIE 2014

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Instrumente de piață – O economie a UE cu emisii scăzute de dioxid de carbon” (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 226/01)

Raportor: **dl Martin SIECKER**Coraportor: **dl Lutz RIBBE**

La 18 septembrie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Instrumente de piață – O economie a UE cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 martie 2014.

În cea de-a 297-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 123 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Progresele înregistrate în tranziția la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de dioxid de carbon nu au fost suficient de mari. Dacă UE dorește realizarea obiectivelor sale stabilite pentru 2050, într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor și acceptabil sub aspect social, pentru care a primit acordul statelor membre și sprijinul CESE exprimat în mai multe avize, sunt necesare progrese mai rapide. Acestea pot fi obținute prin combinarea unui cadru de reglementare clar, eficient, riguros și eficace cu instrumente de piață (*market-based instruments – MBIs*) predictibile. Obiectivele de reducere a emisiilor de CO₂ asupra cărora au căzut de acord statele membre vizează evitarea unei viitoare crize ecologice prin încetinirea procesului de epuizare a resurselor și de încălzire globală. Pentru aceasta, obiectivul pe termen mediu va trebui să includă o dezvoltare semnificativă a surselor de energie regenerabilă și o reducere progresivă considerabilă a utilizării cărbunelui, cu excepția cazului în care captarea dioxidului de carbon se dovedește a fi o soluție viabilă și acceptabilă din punct de vedere social.

1.2 Efectele actualei crize economice și financiare au adus în centrul atenției tariful energiei din cauza impactului prețurilor ridicate ale acesteia asupra costurilor energiei de uz casnic, într-un context de austeritate, și asupra competitivității industriale. Energia este percepută ca un factor ce stânjenește redresarea, mai degrabă decât ca o parte a soluției. De bună seamă, trebuie găsit un răspuns la aceste preocupări reale, însă este esențial și ca sectorul energetic în special să poată lucra la un program de tranziție pe termen lung, prin care diversele politici și mecanismele de sprijin aferente să se angajeze într-o direcție clară, urmărind totodată menținerea stabilității. Importanța instrumentelor de piață constă în faptul că ele trebuie să contribuie la tranziția către o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de carbon și, în același timp, să susțină redresarea economică.

1.3 Reforma fiscală ecologică (*environmental fiscal reform – EFR*) urmărește utilizarea mecanismelor pieței pentru a aborda externalitățile negative legate de utilizarea resurselor naturale într-un mod neutru din punct de vedere bugetar, prin diminuarea presiunii fiscale asupra veniturilor salariale. În același timp, EFR vizează o aplicare mai sistematică a principiului „poluatorul plătește”, prin eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare mediului și prin deplasarea presiunii fiscale dinspre veniturile salariale către utilizarea resurselor. Ca atare, EFR poate să remedieze disfuncționalitatea pieței, să îmbunătățească eficiența economică, să contribuie la dezvoltarea de noi industrii care să ofere locuri de muncă locale durabile, să creeze un mediu clar și previzibil pentru investițiile ecoinovatoare și să contribuie la refacerea stabilității fiscale după recesiune, prin colectarea de venituri suplimentare.

1.4 Prețurile energiei au crescut în toate sectoarele, fapt ce generează, în multe state membre, o reacție negativă din partea utilizatorilor casnici și a industriei. Este necesară o cercetare detaliată pentru identificarea originii acestor prețuri majorate (producție, distribuție, impozite) și pentru stabilirea cazurilor în care energia din surse regenerabile a contribuit la creșterea prețurilor energiei electrice ori la prețuri stabile sau mai scăzute. Comitetul încurajează statele membre să meargă înainte, cu prudență, pe calea reformei fiscale ecologice, mai ales în această perioadă de criză, anticipând astfel trecerea, în timp util, la o reformă mai însemnată, cea a sistemelor lor fiscale. Asigurarea unei tarifări adecvate a dioxidului de carbon în UE și, implicit, asumarea acesteia la nivel mondial, va trebui să constituie un element fundamental al acestei reforme. Comitetul îndeamnă Comisia să transforme EFR într-o componentă intrinsecă a semestrului european, punând un accent special pe încurajarea eficienței energetice.

1.5 În prezent, în UE instrumentele de piață nu sunt utilizate în mod suficient de omogen și de coerent. Statele membre ale UE nu fructifică pe deplin oportunitățile pe care le oferă tranziția la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon pentru inovarea și modernizarea industriei și pentru creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă. Sectorul autovehiculelor este un bun exemplu pentru modul în care a fost îndeplinit cu succes obiectivul de reducere a utilizării combustibililor pe bază de hidrocarburi, prin utilizarea unei juste combinații de instrumente de reglementare și instrumente de piață. Instrumentele de piață trebuie consolidate și perfecționate, astfel încât să transmită piețelor un semnal puternic. Comitetul face apel la statele membre să urmeze și să pună în aplicare principiile bunei practici adoptate în comunicarea recentă a Comisiei privind piața internă a energiei și orientările aferente⁽¹⁾. Nu poate fi pus la îndoială faptul că finalizarea pieței unice a energiei va elimina diferențele mari de prețuri dintre statele membre. În plus, finalizarea rețelelor energetice interstatuale ar reduce costurile tranziției către energia din surse regenerabile, punând la dispoziție energie de rezervă pe scară mai largă.

1.6 Comitetul observă că instrumentele de piață pot fi aplicate nu numai în contextul politicilor legate de domeniul energetic, ci și altor strategii de îmbunătățire a utilizării eficiente a resurselor naturale și de reducere a emisiilor de carbon, precum reciclarea, gestionarea mai durabilă a deșeurilor și o agricultură mai durabilă.

1.7 Reforma taxei de mediu (*environmental tax reform – ETR*) încurajează o deplasare a presiunii fiscale dinspre veniturile salariale către utilizarea resurselor, facilitând în acest mod menținerea locurilor de muncă existente și crearea altora noi, în multe sectoare economice. Ca alternativă, într-un anumit sector ca, de exemplu, cel energetic, se pot impozita emisiile dăunătoare de CO₂ produse de combustibilii fosili, veniturile obținute putând servi la subvenționarea introducerii unor tehnologii noi, mai ecologice, precum sursele regenerabile și eficiența energetică, pentru a se ajunge la un mix energetic mult mai durabil, cu menținerea prețurilor medii sau a facturilor la energie la niveluri mai accesibile. Aceasta poate contribui la consolidarea fiscală, determinând un impact negativ mai mic asupra creșterii economice și ocupării forței de muncă decât al oricărei alte taxe directe sau indirecte. Comisia Europeană ar trebui să joace un rol de coordonare și de orientare în promovarea reformei ETR.

1.8 În opinia Comitetului, este inacceptabil faptul că activitățile dăunătoare mediului, care nu se justifică, sunt încă subvenționate în UE, atât direct, de la bugetele publice, cât și indirect, drept „costuri externe”, care nu sunt internalizate în prețurile produselor din cauza punerii în aplicare insuficiente a principiului „poluatorul plătește”. Aceste subvenții denaturează semnalele pieței și împiedică tranziția la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de dioxid de carbon. UE s-a angajat de mulți ani să elimine treptat subvențiile care dăunează mediului și să internalizeze costurile externe. Având în vedere obiectivul UE de eliminare a acestor subvenții până în 2020, Comitetul își manifestă preocuparea față de numărul insuficient de activități în acest sens. Comitetul îndeamnă statele membre să efectueze inventarii și să elaboreze planuri de acțiune în vederea eliminării subvențiilor dăunătoare mediului, în conformitate cu obiectivul urmărit. Comisia ar trebui să acționeze și în acest domeniu ca un motor și un factor de coordonare, de exemplu, prin includerea lui în procesul semestrului european.

⁽¹⁾ SWD(2013) 439 final.

1.9 Impactul energiei solare și eoliene asupra mediului este mult mai mic decât cel al energiei pe bază de combustibili fosili. Producția de energie curată, în cele mai avansate forme ale sale, ține seama de interesele sociale și ecologice ale generațiilor viitoare, împiedică delocalizarea producției și reduce dependența de importurile de energie, pe lângă faptul că generează noi locuri de muncă. Și totuși, energia curată nu poate concura pe piață pe picior de egalitate deoarece energia pe bază de combustibili fosili și cea nucleară sunt subvenționate în mult mai mare măsură (direct și indirect) decât energia din surse regenerabile. Energia curată are nevoie de șanse egale de dezvoltare. Prin urmare, este esențial să se creeze condiții de concurență echitabile în ceea ce privește producția de energie.

1.10 Cu toate că obiectivul general al tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon este acceptat pe scară largă, viteza tranziției și metodele alese fac încă obiectul unor intense dezbateri. Nerecunoașterea impactului recesiunii economice și al crizei datoriei suverane asupra forței portante a economiei europene constituie un motiv de îngrijorare. Nelinistitor este și faptul că accelerarea măsurilor de tranziție, pe termen scurt și mediu, se va face în dauna competitivității. În sfârșit, păreri sunt în continuare împărțite în ceea ce privește efectele pozitive ale măsurilor de tranziție asupra economiei și persistă impresia că efectele negative nu sunt luate în considerare. Avizul ia notă de aceste preocupări și recunoaște că ele vor fi un subiect permanent de discuție. Comitetul face totuși apel la UE și la statele membre să pună accent pe sentimentul de urgență în construirea cu succes a unui viitor cu emisii reduse de dioxid de carbon.

2. Introducere

2.1 Statele membre ale Uniunii Europene nu au fost suficient de ferme în adaptarea economiilor lor la schimbările climatice. A avut loc, la nivel european, o dezbatere amplă, fundamentală, cu privire la necesitatea adaptării societății la dezvoltarea durabilă și la schimbările climatice. S-a ajuns la un acord în privința nevoii de a acționa în sensul unei dezvoltări durabile, inclusiv al „ecologizării” economiei. Această orientare politică este confirmată de o serie de documente: Strategia de dezvoltare durabilă din 2001, revizuită în 2006, Al șaptelea program de acțiune pentru mediu, inițiativa emblematică a Strategiei Europa 2020 „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor și Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050. Comitetul și-a declarat sprijinul pentru acest obiectiv într-o serie de avize.

2.2 Pe parcursul ultimilor cinci ani, toate statele membre s-au confruntat, în mai mare sau mai mică măsură, cu provocări generate de criza bancară și de criza datoriei suverane, cărora li s-a adăugat o încetinire gravă a creșterii economice. Evoluția prețurilor energiei de uz casnic și industrial, în contextul austerității și al unei concurențe globale bazate pe prețuri reduse a ridicat semne de întrebare în privința modului în care este pusă în aplicare politica energetică și de mediu a UE, ținând cont de potențialele sale efecte colaterale negative. Situația este gravă și trebuie rezolvată. Instrumentele de piață trebuie puse în aplicare în așa fel încât să contribuie atât la ecologizarea economiei, cât și la susținerea redresării economice.

2.3 Deși dezbateră a fost declanșată în parte de schimbările climatice, discuțiile au abordat și aspecte precum economia și progresul societal. Europa are multe de câștigat dacă își asumă rolul de conducător în procesul de tranziție către o economie incluzivă, ecologică. Un studiu recent al Comisiei a confirmat faptul că, până în prezent, industria europeană și-a menținut poziția pe piața mondială mulțumită unor niveluri relativ scăzute ale intensității energetice și pătrunderii pe piața a energiei din surse regenerabile⁽²⁾. Comitetul a pus în evidență posibilitățile pe care le oferă economia cu emisii scăzute de dioxid de carbon noilor modele de afaceri orientate către o creștere durabilă și mutațiilor industriale⁽³⁾. O tranziție rapidă și reușită nu reprezintă doar o provocare: pentru Uniune, modelul economiei ecologice constituie și cea mai bună posibilitate de a rămâne o putere economică de nivel mondial. În același timp, un motiv de îngrijorare care trebuie luat în considerare este faptul că, pe termen scurt, tariful energiei constituie unul dintre factorii care duc la dezindustrializare. Prețurile scăzute ale gazelor din SUA și Rusia afectează în special industriile cu intensitate energetică ridicată. Cu toate acestea, pentru marea majoritate a sectoarelor industriale, costurile energiei reprezintă în continuare un factor mai puțin semnificativ în materie de concurență decât productivitatea generală și costurile muncii. Comisia a făcut din trecerea la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de dioxid de carbon o piatră unghiulară a inițiativei sale emblematică de promovare a unei industrii mai puternice pentru Europa⁽⁴⁾, însă a subliniat recent și faptul că tranziția trebuie să decurgă astfel încât să se țină seama de principalele realități politice și economice⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Comisia Europeană, *Energy Economic Developments in Europe*, European Economy 1/2014.

⁽³⁾ Avizul CESE pe tema „Modelele de afaceri orientate către o creștere durabilă, emisiile scăzute de CO₂ și mutațiile industriale”, JO C 133/8, 9.5.2013.

⁽⁴⁾ Comunicarea „O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei” COM(2012) 582 final.

⁽⁵⁾ Comunicarea „Un cadru pentru politica privind clima și energia în perioada 2020-2030” [COM(2014) 15].

2.4 Cu siguranță, trecerea la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon ar spori securitatea energetică a Europei. În prezent, Europa importă gaze și petrol în valoare de peste 500 de miliarde EUR, parțial din regiuni instabile din punct de vedere politic. Înlocuirea importurilor de combustibil cu generarea de energie cu emisii reduse de carbon în UE ar spori reziliența economiei europene și ar contribui la menținerea lanțurilor valorice în Europa. Dacă tranziția va avea loc la timp, în condițiile unui management inteligent al vitezei cu care au loc schimbările și ale unui echilibru adecvat între interesele economice, sociale și de mediu, ea va putea juca un rol esențial în depășirea crizei.

2.5 Trecerea aceasta nu se poate face pe spezele competitivității europene, cerința de bază fiind o activitate economică mai intensă, ceea ce implică existența mai multor întreprinderi în mai multe sectoare, cu o forță de muncă mai numeroasă. În acest context, nu poate fi trecut cu vederea impactul energiei ieftine, în special al gazelor de șist, care au contribuit la un reviriment al producției în SUA. Economia UE caută cu disperare o renaștere industrială comparabilă, pentru ca cetățenii să poată munci din nou și pentru a crește veniturile fiscale. În parte, o astfel de renaștere va necesita din partea politicii energetice a UE o mai mare certitudine și capacitate de reacție la presiunile globale, cu menținerea agendei generale a unei economii cu emisii reduse de dioxid de carbon.

2.6 Obiectivul UE constă în reducerea, până în 2050, a emisiilor de CO₂ cu 80-95 %, în comparație cu 1990. Comisia apreciază că, pentru atingerea acestui obiectiv, va fi nevoie de o investiție anuală suplimentară de 1,5 % din PIB-ul european în tranziția la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Costul lipsei de acțiune este estimat de Comisie la 50 de miliarde EUR pe an. Cu toate acestea, pentru zeci de milioane de cetățeni europeni, care în prezent sunt șomeri sau suferă din cauza scăderii nivelului lor de trai, aceste „costuri viitoare” sunt mult mai puțin reale decât greutățile cu care se confruntă la ora actuală. Dacă nu se rezolvă această tensiune manifestă, îndeplinirea obiectivului respectiv poate necesita mult mai mult timp și resurse financiare considerabil sporite.

2.7 Dar „ambii” și „reglementare” sunt doar cuvinte; politicile constau în fapte. În contextul acestor ținte, acțiunile au fost prea puține. Aceasta, din mai multe motive: criza financiară, lipsa de acțiune din partea statelor membre, revenirea acestora asupra unor decizii politice și opoziția manifestată de industria petrolului și gazelor. În plus, există și unele reale incertitudini și ajustări provocate de impactul neprevăzut al noilor evoluții sau evenimente, precum, de exemplu, dezvoltarea rapidă a gazelor de șist în SUA sau Fukushima. Alternanțele politice rezultate de aici nu sunt de natură să asigure cadrul stabil și predictibil necesar. Pentru a continua procesul de tranziție fără întârzieri, trebuie găsit un echilibru între flexibilitatea politică și angajamentul necesar pentru investiții pe termen lung și o serie de MBI de sprijin. În acest sens, trebuie instituit un intens dialog între toate părțile interesate din cadrul lanțului energetic, instituțiile europene, statele membre, industrie și populație.

2.8 Ca orice piață, piața energiei răspunde la semnalele prețurilor în contextul cadrului de reglementare în vigoare. Dacă piața energiei nu pune la dispoziție mixul prevăzut în planul de tranziție, semnalele pieței sunt distorsionate. Ele pot fi corectate, dar trebuie să existe certitudinea că actorii economici și sociali interesați nu sunt grav dezavantajați.

2.9 Trecerea la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon trebuie să țină seama de impactul social, în special asupra ocupării forței de muncă. Comisia a declarat că în economia ecologică s-a înregistrat o creștere pozitivă a locurilor de muncă pe durata recesiunii, tendință care, conform previziunilor, se va afirma puternic și în viitor. Numai sectoarele eficienței energetice și energiei regenerabile ar putea crea 5 milioane de locuri de muncă până în 2020 ⁽⁶⁾.

O tranziție echitabilă necesită politici active de ocupare a forței de muncă, pentru a asigura locuri de muncă decente. Factorul determinant îl reprezintă, în acest context, o renaștere economică și exigențele aferente în materie de politică energetică, infrastructură și piețe. Consecințele sale asupra gospodăriilor cu venituri reduse și asupra prețurilor energiei trebuie analizate cu atenție. În plus, de multe ori, pe piața energiei, prețurile energiei nu reflectă corect costurile reale ale diferitelor surse de energie. Spre deosebire de costul energiei din surse regenerabile, multe din costurile energiei din surse convenționale nu se regăsesc separat în prețurile acestora și nici nu sunt plătite separat în facturi; de fapt, ele sunt incluse în bugetele guvernelor sub formă de subvenții și sunt prezentate drept costuri externe ale efectelor nocive asupra sănătății și mediului.

⁽⁶⁾ Comunicarea „Către o redresare generatoare de locuri de muncă”, COM (2012) 173 final.

2.10 Domeniul complex al prețurilor la energie și impactul costurilor asupra consumatorilor casnici și industriali a fost reexaminat în comunicarea Comisiei privind prețurile și costurile energiei în Europa ⁽⁷⁾. Una dintre concluzii este că măsurile finanțate prin „componenta de preț formată din impozite și taxe”, domeniul în care s-au înregistrat cele mai mari creșteri în ultimii ani, trebuie puse în aplicare în cel mai eficient mod cu putință din punctul de vedere al costurilor.

3. Instrumente de piață

3.1 Observații generale

3.1.1 O mare parte a reglementărilor UE au fost elaborate în vederea reducerii emisiilor de carbon. În sine, cadrul de reglementare nu este suficient; pentru a susține tranziția, este nevoie de stimulente financiare și economice care să combine pedepsele și recompensele. Instrumentele de piață, cum ar fi taxele de mediu, comercializarea emisiilor de carbon și reforma subvențiilor joacă un rol important în acest proces ⁽⁸⁾.

3.1.2 Aceste instrumente pot modifica rezultatele activității pieței, deoarece ele îmbunătățesc sistemul semnalelor în materie de prețuri prin internalizarea costurilor externe, oferă mai multă flexibilitate și susținere întreprinderilor pentru atingerea obiectivelor și încurajează eficiența și inovarea.

3.1.3 UE și statele membre au conceput anumite instrumente, ca, de exemplu, reforma taxei de mediu, eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare, comercializarea emisiilor, promovarea energiilor regenerabile și achizițiile publice ecologice. În principiu, instrumentele disponibile sunt suficiente. Însă problema constă în concretizarea lor în legislație, precum și în aplicarea, controlul și respectarea ei în mod corespunzător, iar pentru aceasta trebuie asigurat sprijinului cetățenilor. Dacă acest lanț nu este destul de dezvoltat, există riscul real ca instrumentele să nu funcționeze așa cum se cuvine, fapt ce ar duce la rezultate mediocre și ar genera costuri exagerate pentru gospodării și industrie. Un exemplu elocvent al acestei incoerențe îl reprezintă diferențele dintre statele membre în ceea ce privește costurile energiei.

3.1.4 Dacă UE dorește îndeplinirea obiectivelor privind reducerea emisiilor de dioxid de carbon, trebuie să accelereze procesul și să câștige populația de partea sa. Trebuie promovată economia de energie și trebuie furnizată energie din surse regenerabile, în locul celei obținute pe bază de combustibili fosili, acești doi factori fiind esențiali pentru tranziția la economia ecologică. În procesul de tranziție de la cărbune către energie din surse regenerabile, trebuie prevăzută o rezervă de combustibili și etape intermediare în care să se recurgă, de exemplu, la gaze sau la combustibil nuclear. Modul în care statele membre aplică instrumentele existente nu încurajează suficient de puternic piața să funcționeze mai bine. Instrumente atât de importante, precum taxele de mediu, nu sunt folosite la o scară destul de largă. Aceasta se datorează în mare măsură faptului că mixul energetic diferă considerabil de la un stat membru la altul, în funcție de geografie, climat, resurse naturale și de evoluția istorică. Tot astfel, planurile de acțiune pentru reducerea emisiilor de CO₂ ale statelor membre și măsura în care utilizează instrumentele de piață diferă și ele.

3.1.5 În opinia Comitetului, energia regenerabilă ar trebui să facă parte din mixul energetic și să i se acorde prioritate în așa fel încât să existe certitudinea că politicile energetice sprijină atât dezvoltarea economică, cât și tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon. Chiar și în condițiile în care situația din statele membre este diferită, CESE așteaptă cu nerăbdare finalizarea rețelelor energetice transeuropene cât mai curând cu putință. Aceste conexiuni pot constitui o resursă suplimentară prețioasă pentru fiecare strategie națională.

3.1.6 Politica de mediu ar trebui conectată mai îndeaproape la alte domenii politice. Producerea descentralizată de energie electrică în zonele rurale ar putea crea numeroase locuri de muncă suplimentare. Prin crearea de legături între politica de mediu și cea regională, precum și între fondurilor lor respective, calitatea vieții în zonele rurale ar putea fi considerabil sporită.

⁽⁷⁾ Comunicarea „Prețurile și costurile energiei în Europa”, COM(2014) 21 final.

⁽⁸⁾ Cartea verde privind instrumentele de piață utilizate în scopuri aferente politicii de mediu și altor politici conexe, COM(2007) 140 final.

3.2 Taxele de mediu

3.2.1 Principiul acestor taxe este de a stabili un preț pentru activitățile economice care poluează mediu, astfel încât să se evidențieze, conform principiului „poluatorul plătește”, costul real al producției și consumului, care nu se reflectă în prețurile de pe piață. Așa se întâmplă, de exemplu, în Polonia, unde întreprinderile ale căror activități poluează mediul trebuie să contribuie la un Fond național pentru protecția mediului și gospodărirea apelor, din care se acordă stimulente pentru programele privind durabilitatea mediului. În UE, dreptul de a institui impozite directe și indirecte revine statelor membre. Doar într-un număr mic dintre ele există taxe de mediu specifice, în acest sens putând fi oferite câteva exemple revelatoare (Finlanda, Suedia, Danemarca, Țările de Jos, Germania, Regatul Unit, Slovenia și Estonia). Amploarea reorientării fiscale diferă de la un stat membru la altul, suma totală fiind estimată la peste 25 de miliarde EUR anual ⁽⁹⁾.

3.2.2 În ciuda succesului înregistrat de taxele de mediu în unele state membre, reforma impozitării în acest domeniu nu își fructifică pe deplin potențialul de a determina o schimbare amplă a politicilor bugetare. Trebuie subliniat că reforma taxelor de mediu oferă oportunități uriașe, mai ales în contextul măsurilor de relansare a ocupării forței de muncă. Dacă deviza dnei comisar Hedegaard („Taxați ce ardeți, nu ce câștigați”) va fi pusă în practică, iar sarcina fiscală se mută de la muncă la utilizarea resurselor, costul muncii pentru angajatori se va micșora și crearea de noi locuri de muncă va fi facilitată, nu numai în „nișele ecologice”, ci și în multe alte sectoare economice. ETR ar trebui să reprezinte piatra unghiulară a necesarei restructurări generale a finanțelor publice, în vederea consolidării bugetare. De bună seamă că o astfel de reformă trebuie să nu sporească sarcina fiscală, să fie eficientă din punctul de vedere al costurilor și, totodată, ecoeficientă. Ar trebui evitate majorările de costuri ale energiei care depășesc economiile obținute prin intermediul eficienței energetice.

3.2.3 ETR poate contribui și la remedierea deficitelor bugetare. Taxele de mediu pot contribui la consolidarea bugetară, având asupra creșterii economice și ocupării forței de muncă un impact negativ mai mic decât alte impozite directe și indirecte, precum impozitul pe venit sau TVA-ul ⁽¹⁰⁾. Comisia ar trebui să insiste asupra abordării prin care ia în considerare avantajele reformei taxelor de mediu în analiza anuală a creșterii și în cadrul semestrului european.

3.3 Eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare

3.3.1 UE și-a propus să elimine treptat, până în 2020, subvențiile dăunătoare mediului ⁽¹¹⁾. Comisia a promis acest lucru în 2006 și 2009. Tot în 2009, la Summitul G-20 din 2009 s-a convenit să se elimine treptat „subvențiile [...] ineficiente pentru combustibilii fosili, care încurajează consumul irațional”. Acest angajament a fost asumat și cu ocazia forumului de cooperare economică Asia-Pacific și în concluziile Conferința Rio+20 din 2012. În ciuda tuturor acestor promisiuni, până acum nu s-au depus suficiente eforturi.

3.3.2 La nivel mondial, OCDE a publicat rapoarte cu privire la subvențiile dăunătoare mediului din statele membre: sprijinul bugetar direct și facilitățile fiscale acordate în cazul combustibililor fosili se ridică la 55-90 de miliarde USD pe an ⁽¹²⁾. Agenția Internațională a Energiei (AIE) estimează că subvențiile pentru combustibilii fosili însumează la nivel mondial 523 de miliarde USD și le numește „inamicul public numărul unu” ⁽¹³⁾. Conform evaluării Băncii Mondiale, subvențiile la combustibilii fosili ating 775 de miliarde USD anual. Fără o schimbare de politică, aceste subvenții vor atinge valori uriașe peste câțiva ani și vor provoca numeroase probleme suplimentare. O eliminare treptată a subvențiilor până în 2020 va reduce semnificativ cererea de energie și va diminua emisiile de CO₂ cu 1,7 gigatone, furnizând în același timp guvernelor venituri suplimentare.

⁽⁹⁾ Institutul European de Politică a Mediului (IEPM): *Reforming environmental taxes and harmful subsidies: challenges and opportunities* (Reformarea taxelor de mediu și a subvențiilor dăunătoare: provocări și oportunități).

⁽¹⁰⁾ Vivid Economics: *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* (Economie dinamică: Impozitarea emisiilor de dioxid de carbon și consolidarea bugetară: posibilitățile de reducere a deficitelor bugetare ale Europei prin stabilirea prețurilor carbonului), raport elaborat pentru Fundația europeană pentru climă și Green Budget Europe, mai 2012.

⁽¹¹⁾ Decizia nr. 1386/2013/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 noiembrie 2013 privind un Program general al Uniunii de acțiune pentru mediu până în 2020.

⁽¹²⁾ OECD, *Fossil fuel subsidies: billions up in smoke?* (Subvențiile pentru combustibilii fosili – miliarde irosite?), 2013.

⁽¹³⁾ Asociația europeană pentru energia eoliană, comunicat de presă, 4.2.2013.

3.3.3 Deocamdată, în UE nu există date cuprinzătoare privind subvențiile pentru combustibilii fosili, iar cifrele provenite din diverse surse sunt diferite. În general, aceștia sunt puternic subvenționați. La nivelul UE, combustibilii fosili sunt subvenționați cu până la 68,8 miliarde EUR anual, din care 26 de miliarde reprezintă subvenții directe și până la 42,8 miliarde – suma care trebuie plătită de statele membre și de cetățeni pentru a compensa impactul negativ asupra sănătății și societății⁽¹⁴⁾. Subvențiile dăunătoare mediului nu au fost instituite pentru a aduce în mod deliberat daune sănătății sau mediului înconjurător, ci aveau obiective pozitive, precum producția de energie ieftină, din surse locale, sau crearea de locuri de muncă. CESE solicită statelor membre să evalueze dacă doresc să sprijine aceste obiective și, în caz afirmativ, cum o pot face cu respectarea mediului înconjurător. Un punct de plecare ar putea consta în elaborarea unui inventar al acestor subvenții acordate în UE.

3.3.4 Pe lângă subvențiile directe de la bugetele publice și costurile externe pentru îngrijirea sănătății, trebuie luate în considerare și costurile suplimentare ale efectelor nocive asupra mediului ale arderii combustibililor fosili, precum și costurile de monitorizare a daunelor aduse mediului și a furtunilor puternice și inundațiilor produse din cauza încălzirii climatei. Aceste „costuri externe” sunt o consecință a punerii insuficiente în aplicare a principiului „poluatorul plătește”. Agenția federală pentru mediu din Germania estimează că costurile de mediu externe ale emisiilor de dioxid de carbon se ridică la 80 de EUR pe tonă⁽¹⁵⁾, la care, ținând seama de faptul că 3 652 de miliarde de tone de emisii CO₂ sunt produsul activităților de ardere a combustibililor⁽¹⁶⁾, se adaugă o sarcină suplimentară de 290 de miliarde EUR. Centralele nucleare din UE sunt subvenționate cu 35 de miliarde EUR, fără a mai socoti costurile de acoperire a riscurilor de accidente și de eliminare a deșeurilor. Aceasta, în condițiile în care energiile din surse regenerabile primesc 30 de miliarde EUR anual sub formă de subvenții directe.

3.3.5 În ciuda acestor inegalități, tehnologia de producere a energiei regenerabile evoluează rapid; prețul acestui tip de energie a scăzut rapid în ultimii ani (prețul panourilor solare s-a diminuat cu 85 %), iar sectorul a creat numeroase locuri de muncă; în tot acest timp, prețul energiei fosile a rămas ridicat. În octombrie 2013, părțile interesate din domeniul energiei au făcut apel la încetarea subvenționării energiei din surse regenerabile și la o sporire a subvențiilor pentru energia nucleară. Dacă acest lucru se va întâmpla, energia regenerabilă nu va fi în măsură să rămână în competiție cu alte sisteme de furnizare a energiei, din cauza lipsei condițiilor echitabile de concurență.

3.3.6 Nu toate subvențiile sunt dăunătoare. În situațiile în care este nevoie de elaborarea unor noi tehnologii care să susțină economia mai sustenabilă a viitorului, pot fi utile subvențiile acordate pentru sprijinirea activităților inițiale de cercetare, a dezvoltării și infrastructurii, până când noile tehnologii se vor fi afirmat pe piață. Un astfel de sprijin a fost esențial pe parcursul primelor etape de dezvoltare a energiei din surse regenerabile și va trebui menținut până când acestea se vor fi afirmat pe deplin surse competitive de energie a viitorului.

3.3.7 Potrivit Foi de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, statele membre trebuie să fi identificat până în 2012 cele mai periculoase subvenții dăunătoare mediului prin intermediul metodologiilor verificate, să fi elaborat planuri și calendare pentru o eliminare treptată și să fi prezentat rapoarte în acest sens, în cadrul programelor naționale de reformă respective. Aceste acțiuni nu au fost puse în practică într-un mod mulțumitor. Un studiu efectuat de DG Mediu în 2012 oferă o vedere generală asupra granturilor și a altor forme de subvenții dăunătoare mediului în UE⁽¹⁷⁾ și propune o foaie de parcurs pentru revizuirea acestor granturi. Comisia ar trebui să țină seama de acest instrument în cadrul actualului semestru european.

3.4 Schema de comercializare a certificatelor de emisii

3.4.1 Schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS) constituie principalul instrument economic al UE care se bazează pe principiul „limitare și tranzaționare” și vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Sistemul urmărește să încurajeze puternic întreprinderile să investească în prevenirea emisiilor de gaze cu efect de seră, oferindu-le posibilitatea de a face acest lucru în modul cel mai eficient.

⁽¹⁴⁾ Datele privind subvențiile directe provin din *Inventory of Estimated Budgetary Support and Tax Expenditures for Fossil Fuels* (Inventar al estimărilor privind sprijinul bugetar și cheltuielile fiscale pentru combustibilii fosili) OCDE, 2013, și din *Budgetary support and tax expenditures for fossil fuels: an inventory for six non-OECD EU countries* (Sprijinul bugetar și cheltuielile fiscale pentru combustibilii fosili: un inventar pentru șase state membre ale UE care nu fac parte din OCDE), IVM Institute for Environmental Studies (2013); sursa datelor privind impactul asupra sănătății este un raport al HEAL – *Health and Environment Alliance* (Alianța pentru sănătate și Mediu), *The unpaid health bill – how coal power plants make us sick* (Factura neplătită pentru sănătate – cum ne îmbolnăvesc centralele pe cărbune) publicat în 2013; a se vedea și articolul din *Süddeutsche Zeitung*, din 14 octombrie 2013 <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/foerderung-der-energiebranche-oettinger-schoent-subventionsbericht-1.1793957>.

⁽¹⁵⁾ Agenția federală pentru mediu: *Schätzung der Umweltkosten in den Bereichen Energie und Verkehr* (Estimarea costurilor de mediu în domeniile energiei și transporturilor).

⁽¹⁶⁾ Sursa: *EU energy in figures – statistical pocketbook* (Energia UE în cifre – broșură statistică).

⁽¹⁷⁾ Institutul European pentru Politica Mediului: *Study supporting the phasing-out of environmental harmful subsidies* (Studiu privind susținerea eliminării treptate a subvențiilor dăunătoare mediului), octombrie 2012.

3.4.2 ETS se confruntă în prezent cu un dezechilibru dintre cerere și ofertă care ia forma unui stimulent de preț insuficient pentru a realiza investițiile necesare în tehnologii cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Oferta excesivă de cote de emisii trebuie pusă în principal pe seama crizei economice grave și neașteptate și a utilizării pe scară largă a creditelor internaționale. Pentru ca ETS să poată încuraja cu succes investițiile necesare într-o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, se impune o reformă structurală urgentă a sa. Excedentul de cote trebuie retras de pe piață, iar drepturile rămase trebuie puse în legătură cu viitoarele ținte legate de reducerea emisiilor de CO₂, care trebuie realizate pentru îndeplinirea obiectivului UE de reducere a emisiilor de CO₂ până în 2050. O astfel de reformă ar trebui să țină seama și de fezabilitatea tehnologică, precum și de sustenabilitatea economică a industriilor și să ia în considerare cu atenție posibilitatea confruntării cu consecințe neprevăzute.

3.5 Ajustarea prețului carbonului la frontieră

3.5.1 Trebuie făcute progrese în continuare în ceea ce privește „relocarea emisiilor de dioxid de carbon”, precum ajustarea prețului carbonului la frontieră, sistem care urmărește reducerea emisiilor de CO₂, în condițiile asigurării unor condiții echitabile de concurență. În contextul acestui sistem, prețurile bunurilor importate vor fi mărite la graniță, pe baza calculării masei emisiilor generate pentru producția lor. Modelele utilizate într-un studiu recent ⁽¹⁸⁾ arată că ajustarea prețului carbonului la frontieră poate reduce considerabil relocarea emisiilor de dioxid de carbon în sectoarele relevante.

3.5.2 Cu toate acestea, modalitățile de ajustare a prețului carbonului la frontieră analizate în prezent nu sunt privite favorabil de unii dintre cei mai mari parteneri comerciali ai Europei. Această chestiune trebuie negociată cu OMC. Tratatul permite luarea în considerare a acestor subiecte „necomerciale”. Nu ar trebui subestimată dificultatea unei astfel de întreprinderi în absența unui acord global asupra tarifelor pentru carbon. Aceste temeri ar putea fi calmate printr-o mai bună concepere a sistemului. Concluzia este că ajustarea prețului carbonului la frontieră nu constituie un instrument antidumping, ci o contribuție la o politică mondială și durabilă în domeniul schimbărilor climatice, cu condiția să fie bine concepută.

3.6 Promovarea energiei durabile

3.6.1 Promovarea energiei durabile este unul dintre aspectele esențiale pentru tranziția la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, în care MBI pot juca un rol important. Introducerea unor astfel de instrumente este atribuția statelor membre, unele dintre ele optând pentru diverse instrumente de subvenționare a energiei electrice obținute din surse regenerabile: susținerea investițiilor și sprijin operațional, inclusiv un sistem de tarife fixe. Experiența mai multor state membre demonstrează că acest din urmă sistem este cel mai eficient, deoarece permite cea mai mare creștere a producției de energie regenerabilă, asigurând deseori obținerea unor rate de randament al investiției garantate și generoase.

3.6.2 Este totuși important ca tarifele fixe menite să încurajeze adoptarea unor forme regenerabile de energie să nu fie finanțate doar prin majorarea prețurilor la energie în general, ceea ce ar putea declanșa o reacție negativă a populației împotriva tarifelor și chiar a energiei din surse regenerabile. Din nefericire, acest lucru s-a întâmplat în multe locuri, iar repercusiunile sunt reale. Este nevoie de măsuri corective urgente pentru a consolida sprijinul cetățenilor în favoarea revoluției ecologice.

3.6.3 Faptul că statele membre dispun de sisteme diferite de sprijin contribuie la fragmentarea pieței europene a energiei. Comitetul pledează pentru utilizarea instrumentelor de piață care promovează integrarea sistemelor naționale pe piața europeană a energiei. De asemenea, utilizarea mecanismelor de cooperare, așa cum sunt definite în Directiva privind energia din surse regenerabile din 2009 este deosebit de importantă pentru a exploata mai bine sinergiile UE în contextul pieței energiei electrice ⁽¹⁹⁾.

3.7 MBI în sectorul autovehiculelor

3.7.1 În general, sectorul autovehiculelor constituie un bun exemplu de punere în aplicare cu succes a instrumentelor de piață. Obiectivul tranziției este reducerea și, în final, renunțarea la utilizarea combustibililor pe bază de hidrocarburi în acest sector. Strategia cuprinde patru elemente: reglementarea, tehnologia, infrastructura și instrumentele de piață. Reglementarea servește la îmbunătățirea eficienței combustibilului și la reducerea emisiilor noilor vehicule cu motoare cu ardere internă (VAI). Tehnologia oferă posibilitatea respectării normelor în materie de hidrocarburi și a construirii vehiculelor electrice (VE). Dat fiind că VE sunt utilizate pe scară tot mai largă, va fi necesară o infrastructură cu puncte de încărcare contorizate, pentru schimbarea bateriei etc., menită să susțină și, în final, să înlocuiască infrastructura existentă de aprovizionare cu hidrocarburi. Pe măsură ce reglementarea, tehnologia și infrastructura înregistrează progrese, MBI pot juca un rol decisiv în procesul de tranziție.

⁽¹⁸⁾ Vivid Economics: *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* (Economie dinamică: Impozitarea emisiilor de dioxid de carbon și consolidarea bugetară: posibilitățile de reducere a deficitelor bugetare ale Europei prin stabilirea prețurilor carbonului), raport elaborat pentru Fundația europeană pentru climă și Green Budget Europe, mai 2012.

⁽¹⁹⁾ SWD(2012) 164 final.

3.7.2 Cel mai vizibil rezultat al utilizării MBI a fost creșterea impozitelor pe combustibilii fosili. Aceasta a determinat proprietarii de VAI să treacă la utilizarea unor vehicule mai mici și eficiente în ceea ce privește consumul de combustibil, la utilizarea transportului public și a bicicletelor. Impozitarea VAI a fost adaptată și pentru încurajarea cumpărării și utilizării vehiculelor cu consum redus de combustibil, fie prin impozitarea prețurilor de achiziție, fie prin impozite anuale pe utilizarea vehiculului. Același sistem, al unei impozitări diferențiate, se utilizează și pentru promovarea VE, deși rămân încă multe alte piedici în calea unei largi răspândiri a VE.

3.8 Achizițiile publice ecologice

3.8.1 Reprezentând circa 16 % din PIB-ul UE, achizițiile publice constituie unul dintre marii actori de pe piață. Prin urmare, achizițiile publice ecologice reprezintă un instrument important de promovare a produselor și serviciilor ecologice. Elaborând un Plan de acțiune privind consumul și producția durabile și o Comunicare privind achizițiile publice ecologice, Comisia s-a implicat în ultimii ani în crearea unui sistem amplu de orientare și de sprijin. Plecând de la evaluarea performanțelor statelor membre, Comisia a stabilit ca obiectiv orientativ ecologizarea, până în 2010, a 50 % din totalul cheltuielilor. Acest obiectiv este departe de a fi atins și ar trebui să i se acorde prioritate în mai mare măsură în planurile de acțiune ale statelor membre.

3.9 Investițiile sectorului privat

3.9.1 Tranziția la un model mai sustenabil de producție și consum în sectorul energetic și în alte sectoare presupune o restructurare radicală a economiei. Guvernele și politicile guvernamentale nu pot realiza singure acest lucru. Este nevoie de implicare plenară din partea societății în această privință și de un dialog pe scară largă, în spiritul colaborării dintre toate părțile interesate, pentru a se ajunge la consens și la angajament în vederea schimbărilor necesare. În conformitate cu Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, sectorul public și cel privat vor trebui să investească anual cu 270 de miliarde EUR mai mult în următoarele patru decenii. O treime din aceste investiții vor putea proveni din fonduri publice, în timp ce restul va trebui furnizat de sectorul privat. Acestea reprezintă investiții pe termen lung; Comisia le consideră drept o provocare fundamentală sub aspectul reorientării UE în direcția unei economii inteligente, durabile și favorabile incluziunii. Astfel, fondurile europene de investiții pe termen lung (FEITL) și Mecanismul pentru interconectarea Europei (MIE) vor putea servi la îndeplinirea acestui obiectiv.

3.9.2 Conform recomandărilor formulate de OCDE într-un document de lucru privind mediul din 2012, pentru a permite realizarea de investiții în infrastructuri cu emisii reduse de dioxid de carbon și rezistente la schimbările climatice și în creșterea ecologică, guvernele ar trebui să elaboreze planuri strategice ample în materie de infrastructuri, strâns legate de obiectivele naționale în domeniul schimbărilor climatice. De asemenea, Comisia ar trebui să identifice posibilități de creare a unui climat propice de investiții pentru FEITL, din perspectiva unui viitor durabil. În această privință, prioritățile în materie de investiții ale MIE și ale FEITL ar trebui să fie coerente cu obiectivele Foii de parcurs privind reducerea emisiilor de dioxid de carbon și ale Perspectivei energetice 2050 a UE, precum și ale Strategiei de adaptare și ale pachetului privind clima și energia, aflate în prezent în dezbatere.

3.9.3 Aceste fonduri ar putea să faciliteze tipul de investiții menționat. Din cauză că scadența pe termen lung a activelor care trebuie finanțate este legată de responsabilitatea investitorilor instituționali, acest tip de fonduri pot contribui și la atragerea de resurse de pe piața de capital. Pentru ca aceste investiții să fie atractive, condiția este bineînțeles ca riscurile, mai ales cele privind reglementarea, să fie limitate, deoarece există promisiunea unui profit suficient iar proiectele în care se investește sunt solide din punct de vedere financiar și tehnic.

3.9.4 Sunt bine-venite fondurile inovatoare și instrumentele financiare menite să atragă resurse de pe piața de capital. Cu toate acestea, sectorul bancar va finanța în continuare o mare parte a economiei europene cu instrumente de datorie tradiționale. Ca atare, normele bancare ecologice sunt absolut necesare pentru trecerea finanțărilor private de la investițiile convenționale către cele cu emisii scăzute de carbon și rezistente la schimbările climatice. Pentru a atinge obiectivele din domeniul climei și energiei, instrumentele financiare inovatoare trebuie să mobilizeze finanțarea din surse private către investiții care, altfel, nu ar putea fi realizate.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul și viitorul profesiilor libere în societatea civilă europeană a anului 2020” (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 226/02)

Raportor: **Arno Metzler**

La 14 februarie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema:

„Rolul și viitorul profesiilor libere în societatea civilă europeană a anului 2020”

(aviz din proprie inițiativă) ⁽¹⁾.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 februarie 2014.

În cea de a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 210 de voturi pentru, 8 voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. O clasificare a profesiilor libere – adaptată în mod corespunzător condițiilor sociale – poate contribui pe viitor în mod substanțial la furnizarea de servicii de calitate în domeniul „bunurilor sociale”, cum ar fi sănătatea, la îndeplinirea diferitelor sarcini din domeniul sistemului de asigurări sociale de stat, la protecția drepturilor cetățenești și la prosperitatea economică. Profesiile libere reprezintă o componentă esențială pentru orice societate democratică, cu un potențial considerabil de creștere pentru ocuparea forței de muncă și PIB.

1.2. Există state membre ale UE care nu utilizează termenul de „profesie liberală”. Clasificarea, și odată cu ea și problemele și soluțiile sociale legate de aceasta, există însă în întreaga UE. Uneori se fac auzite critici cu privire la anumite lipsuri în domeniul supravegherii și asigurării calității, care, de regulă, se datorează unor probleme de punere în aplicare, nefiind deficiențe ale sistemului.

1.3. Atât abordarea de tip „reglementare bazată pe reguli” (rules-based regulation), cât și cea de tip „reglementare bazată pe principii” (principles-based regulation) pot fi adecvate pentru o reglementare optimă a profesiilor libere.

1.4. Prestarea de servicii din sfera profesiilor libere se caracterizează printr-o asimetrie a informațiilor de care dispun, pe de o parte, cei care prestează serviciile, și, pe de altă parte, beneficiarii acestora. Serviciile abordează aspecte existențiale, de sănătate, juridice sau probleme economice vitale. Prestatorul de servicii trebuie, prin urmare, să corespundă unor cerințe profesionale și etice de cel mai înalt nivel.

1.5. Într-un număr destul de mare de țări, anumite profesii sunt supuse unor reglementări ale prețurilor. Acestea pot servi protecției consumatorilor. Ele trebuie atent justificate și concepute astfel încât să servească interesului general și nu unui anume grup de interese.

1.6. În toate statele membre, interesele profesiilor libere sunt reprezentate de organizații profesionale, care iau forma unui ordin profesional sau a unui colegiu profesional; acestea au rol consultativ, fiind, în parte, implicate în elaborarea reglementării publice, și garantează protecția intereselor generale ale cetățenilor, printr-o cooperare activă și continuă cu instituțiile. Simplificarea administrativă este una dintre prioritățile celor care practică o profesie liberală și care efectuează investiții economice și în resurse umane fără a primi niciun fel de compensație financiară din partea statului.

1.7. Statele membre ale UE organizează și supraveghează structurile de autogestiune de pe teritoriul lor. Ele trebuie să excludă conflictele între dreptul la reglementare și reprezentarea intereselor, asigurând respectarea cerințelor consumatorilor în ceea ce privește cunoștințele, principiile etice și profilul furnizorilor de servicii.

1.8. Contribuția profesiilor libere la bunul mers al vieții administrative, politice și economice a unui stat membru este recunoscută la nivel național și european, pentru că ele înlesnesc modernizarea și eficientizarea administrațiilor publice și ale serviciilor destinate cetățenilor și consumatorilor.

⁽¹⁾ În contextul elaborării avizului, CESE a solicitat Centrului european pentru profesiile libere (Europäisches Zentrum für Freie Berufe) al Universității din Köln elaborarea unui studiu intitulat „Situția profesiilor libere în ceea ce privește funcțiile și relevanța acestora pentru societatea civilă europeană (EESC/COMM/05/2013), în curs de publicare.

1.9. Sectorul prezintă o importanță crucială pentru oportunitățile de intrare pe piața muncii a tinerilor care își doresc un viitor în domeniul antreprenoriatului din sectorul profesiilor libere, investind în cunoștințele proprii. Cei care au studii profesionale vor trebui să respecte prevederile legislative și/sau contractele colective în ceea ce îi privește pe angajații lor, precum și pe tinerii care beneficiază de formare profesională, ucenicie și parcursuri de specializare în cadrul întreprinderii respective.

2. De la artes liberales la furnizorii de servicii bazate pe cunoaștere

2.1. Termenul „profesii libere” face trimitere la termenul „*artes liberales*”, utilizat în antichitate pentru ocupații cum ar fi cea de învățător, avocat, maestru constructor, arhitect, inginer sau medic. Exercitarea unei profesii aparținând „*artes liberales*” era un privilegiu al burgheziei și al aristocrației.

2.2. Începând cu secolul XIX, „profesia liberală” nu se mai definea prin statutul social de a fi fost născut liber, ci prin activitatea profesională efectuată.

2.3. Până la începutul secolului XIX, anumite profesii libere au dat dovadă de legături deosebit de strânse cu statul. Acest lucru i-a împiedicat pe practicanții lor să își desfășoare activitatea în mod independent, ceea ce a făcut ca ei să nu se bucure de un respect deosebit din partea societății. În special avocații au fost afectați de acest lucru, dat fiind că numirea și transferul lor erau decise în parte de tribunale. Și supravegherea profesională și autoritatea disciplinară erau exercitate, în parte, de tribunale.

2.4. Sub influența liberalismului, în secolul XIX, în diferite state care astăzi fac parte din UE s-a format o conștiință de sine a profesiilor libere și s-au constituit organizații reprezentative proprii, independente de stat. Astfel, avocații s-au desprins de influența statului. În mod similar, și medicii cu o pregătire academică au reușit să dobândească o relativă libertate față de reglementarea și controlul profesiei lor de către stat.

2.5. Sarcinile referitoare la acordarea dreptului de practică, organizarea și supravegherea profesiei au fost deseori preluate de organizațiile profesionale. Mai târziu, reglementarea a fost transferată către organismele de autogestiune sau ordinele profesionale.

2.6. Termenul actual de profesie liberală reprezintă o descriere sociologică.

2.7. O profesie liberală se caracterizează prin: furnizarea unui serviciu ideatic de mare valoare, cu un caracter profund intelectual, în baza unei formări profesionale de nivel înalt (academic), existența unui interes general legat de prestarea serviciului respectiv, exercitarea activității în mod independent din punct de vedere profesional și economic, furnizarea de servicii cu titlu personal, pe propria răspundere și în mod independent din punct de vedere profesional, existența unei relații de încredere între client și furnizor, accentul pus mai degrabă pe furnizarea celor mai bune servicii posibile în beneficiul clientului și nu pe maximizarea profitului și respectarea unor reglementări profesionale juridice și etice, stricte și clar definite.

2.8. O activitate poate fi considerată ca aparținând profesiilor libere și atunci când anumite caracteristici nu sunt prezente, dacă ea posedă însă trăsăturile fundamentale. Astfel, în multe state membre, încadrarea în categoria profesiilor libere este posibilă și atunci când activitatea se desfășoară în calitate de angajat, câtă vreme independența profesională rămâne garantată. CESE constată că a apărut o diversificarea a profesiilor libere și a ordinelor și colegiilor care reglementează activitatea în sistem liberal în Europa. Noile profesii libere, cum sunt de exemplu cele de psiholog, asistent social, consultant fiscal, consultant de insolvență, geodez, sau chiar mediator, sunt forme noi de exercitare a unor profesii în sistem liberal care necesită o abordare incluzivă.

2.9. Statele membre aplică definiții mai mult sau mai puțin restrictive privind conceptul de profesie liberală, iar în câteva state acesta nu există. Anumite state consideră că doar un mic grup de profesii fac parte din categoria profesiilor libere: cele din domeniul medical și cele ce oferă consultanță, precum avocații, consultanții fiscali, auditorii, consultanții pentru orientare profesională, inginerii și arhitecții. În alte state membre se adaugă și cele care aparțin sferei artistice.

2.10. Toate statele membre doresc să împiedice ca asimetria la nivelul informației care există între ofertanții și beneficiarii serviciilor, care reprezintă însăși caracteristica esențială a profesiilor libere, să poată fi exploatată. Serviciile oferite de liber profesioniști sunt complexe și presupun un grad ridicat de cunoștințe de specialitate. Beneficiarul serviciilor nu dispune de informații, cunoștințe de specialitate și experiență suficiente pentru o evaluare a calității serviciului oferit în clipa în care alege prestatorul de servicii sau după ce a beneficiat de acestea.

2.11. Activitățile profesiilor liberale sunt deci bazate pe încredere. Ca urmare a asimetriei la nivelul informației, beneficiarul trebuie să se poată baza pe faptul că prestatorul nu va utiliza acest deficit de informații în favoarea sa, ci este gata să-i ofere beneficiarului cel mai bun serviciu posibil, adaptat necesităților acestuia. A recurge la serviciile unui prestator implică deci să i se acorde acestuia încredere *ex ante*. Standardele profesionale minime și respectarea codurilor de etică profesională sunt instrumentele potrivite pentru protejarea beneficiarului de orice abuz.

3. Reglementările și obiectivele lor

3.1. La reglementarea profesiilor liberale, statele membre urmăresc în principiu două tehnici diferite de reglementare: bazată pe principii („*principles-based regulation*”) și proscriptivă și prescriptivă („*rules-based regulation*”).

3.2. Reglementarea profesiilor liberale sintetizează condițiile morale legate de exercitarea profesiei și normele de etică profesională. Acestea sunt expresia responsabilității sociale a profesiilor liberale. Suma tuturor normelor de etică profesională se numește deontologie.

3.3. Reglementarea bazată pe principii se caracterizează prin formularea unor principii deontologice abstracte, care trebuie, după caz, concretizate („*outcomes-based regulation*”). Modul în care persoanele supuse reglementării își ating obiectivele se află în schimb la latitudinea acestora. Abordarea de tip „*rules-based regulation*” este în schimb organizată conform unui sistem amănunțit de reguli.

3.4. Ambele sisteme de reglementare au avantaje și dezavantaje. Ambele respectă principiul fundamental al interesului social de a beneficia de consiliere și sprijin independent. Datele problemei și soluțiile pot evolua în timp, ceea ce duce la necesitatea adaptării regulilor existente sau a creării altora noi.

3.5. Examinarea periodică a regulilor de către UE este utilă și ar trebui introdusă, de asemenea, la nivel național. Astfel, anumite profesii liberale vechi ar putea fi „eliberate” de anumite reguli (de exemplu în sectorul construcțiilor), în timp ce, pentru profesii liberale noi apărute, ar putea fi introduse reguli noi dacă acestea se justifică (de exemplu la culegerea de informații sau în sectorul financiar).

4. Aspecte economice

4.1. Profesiile liberale au o contribuție importantă la crearea și păstrarea unei infrastructuri sociale relevante. Fiecare al șaselea lucrător independent își desfășoară activitatea într-un sector aparținând profesiilor liberale, cu o tendință crescătoare. Același lucru este valabil și pentru fiecare al șaselea salariat.

4.2. Numărul și ponderea femeilor care desfășoară o activitate independentă în sectoarele legate de profesiile liberale au crescut în perioada 2008-2012. Procentajul de 45 %, este cu mult mai mare decât cel al femeilor care desfășoară o activitate independentă în economie în general (31,1 %).

4.3. Peste 10 % din valoarea adăugată brută din economie provine din activitățile economice desfășurate de profesiile liberale. Scăderea valorii adăugate în cursul anului de criză 2009 a fost mai puțin acută în aceste sectoare decât în ansamblul sectoarelor economice. Cifrele pentru UE sunt următoarele: câte 600 000 întreprinderi aparțin sectoarelor „consultanță pentru întreprinderi” și „birouri de ingineri”, 550 000 de întreprinderi țin de sectoarele „consultanță juridică” și „contabilitate”, 315 000 sunt birouri de arhitecți și 270 000 de firme activează în sectorul „publicitate și sondarea de piață”.

4.4. Având în vedere potențialul de creștere și numărul de locuri de muncă pe care îl oferă acest sector – majoritatea acestora fiind locuri de muncă stabile și calificate –, activitatea profesiilor liberale trebuie recunoscută și sprijinită, în întreaga sa dimensiune antreprenorială. CESE salută recunoașterea de către Comisie a practicanților profesiilor liberale ca întreprinzători în înțelesul deplin al termenului și intenția de a sprijini acest sector prin integrarea sa în programe care promovează dezvoltarea și competitivitatea IMM-urilor. Această abordare presupune analiza și îmbunătățirea condițiilor structurale de exercitare a profesiilor liberale, așa cum prevede și Directiva privind serviciile în cadrul pieței interne. Dezvoltarea profesiilor liberale nu trebuie să se limiteze la societățile unipersonale sau la lucrătorii individuali independenți. Ele trebuie să se delimiteze de falșii lucrători independenți.

5. Etică și obținerea de profit

5.1. În toate statele membre, noțiunea profesiilor liberale este strâns legată de cea a interesului general. Profesiile din domeniul sănătății, precum și cele din domeniul psihologic și social întrețin o infrastructură de îngrijire a sănătății publice pentru ansamblul populației.

Într-un stat de drept democratic, profesiile din domeniul consultanței juridice și fiscale contribuie la garantarea respectării drepturilor individuale. Împreună cu profesia auditorilor, ele garantează buna desfășurare a proceselor economice. Astfel, aceste profesii sunt direct asociate chestiunii drepturilor fundamentale.

5.2. Legătura profesiilor liberale cu interesul general implică, în același timp, o răspundere etică deosebită. Consultanții juridici și fiscali, dar și auditorii servesc statul de drept, protejând în același timp și interesele financiare ale clienților lor. Asistenții sociali și psihologii asigură un climat incluziv și mult mai sigur din punct de vedere relațional, psihologic și social pentru cetățenii Europei. Arhitecții și inginerii protejează societatea de pericolele inerente construcțiilor și dispozitivelor tehnice, promovând în același timp puterea de inovare a societății și calitatea vieții prin dezvoltarea în continuare a infrastructurii și a tehnologiei. Profesiile artistice servesc îngrijirii și exprimării culturii. Aceste roluri, precum și asimetria nivelului de informații menționată mai sus presupun o pregătire profesională calitativ înaltă și un profil etic de cel mai înalt nivel.

5.3. Interesul general specific al profesiilor liberale și cerințele obligatorii care decurg din acesta pentru prestarea serviciilor respective trebuie să fie garantate prin reglementări profesionale obligatorii și printr-o serie de standarde deontologice, recunoscute la nivel general, pentru fiecare profesie. Toate statele membre au, prin urmare, un număr minim de reglementări. CESE recomandă ca toate ordinele, colegiile sau asociațiile profesiilor liberale să aibă coduri și standarde deontologice și comisii de deontologie structurate în interiorul profesiei.

5.4. Organismele de reprezentare profesională ar trebui să elaboreze coduri de etică profesională, în cazul în care acestea nu există încă, pentru a servi drept orientări profesionale fără caracter obligatoriu în statul membru respectiv. În plus se recomandă ca organizațiile și asociațiile profesionale să elaboreze coduri de etică europene care să prezinte și să garanteze cerințele riguroase aplicabile profesiilor liberale în întreaga Europă. Elaborarea acestor coduri de conduită este încurajată de articolul 37 din Directiva privind serviciile ⁽²⁾. Întrucât serviciile furnizate de profesiile liberale sunt atât de importante pentru beneficiari și întrucât presupun un nivel deosebit de încredere din partea beneficiarului față de prestator, ele trebuie prestate cu titlu personal.

5.5. Date fiind relația personală de încredere între prestatorul și beneficiarul serviciilor și interesele juridice personale implicate, este indispensabil ca secretul profesional, dreptul prestatorului și al colaboratorilor săi de a refuza să depună mărturie și interdicția ca aceștia să depună mărturie să fie garantate prin lege. Acestea sunt caracteristici ale unui stat de drept liberal.

5.6. Serviciile prestate de profesii liberale care ating domeniile fundamentale ale interesului general, cum ar fi serviciile medicale, serviciile sociale sau psihologice, farmaciile și consilierea juridică, ar trebui să fie accesibile pe întreg teritoriul, deci și în zonele rurale.

5.7. Aceste cerințe presupun ca cei care practică profesii liberale să acorde întotdeauna prioritate calității serviciilor oferite și nu maximizării profitului, în conformitate cu principiile de etică asumate.

5.8. Prin urmare este important ca dezvoltarea în continuare a legislației referitoare la profesiile liberale să nu se concentreze doar pe considerații economice. Fiecare reglementare trebuie să aibă ca scop crearea condițiilor necesare pentru prestarea unor servicii bazate pe un nivel ridicat de calificare, care să îndeplinească cele mai înalte cerințe de calitate și să fie disponibile pe întreg teritoriul. Va fi necesar să se examineze dacă reglementările existente pot atinge aceste obiective sau dacă, în realitate, ele servesc altor interese.

6. Cerințe prezente și viitoare pentru profesiile liberale și profilul acestora

6.1. Ar trebui elaborată o definiție comună a profesiei liberale, valabilă în întreaga Europă. Definiția ar trebui să conțină numai caracteristicile generale și să denumească diferitele categorii de profesii liberale. Definiția nu trebuie să împiedice crearea unor noi profesii liberale. Drept exemplu în acest sens ar putea servi proiectul unei Carte a profesiilor liberale, care a fost elaborată de diferite organizații profesionale europene sub egida Consiliului European al Dentiștilor (CED).

⁽²⁾ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind piața internă a serviciilor, JO L 376, p. 36 și urm.

6.2. În completarea organizațiilor interprofesionale naționale și a structurilor de reprezentare interprofesională la nivel european, în fiecare stat membru și pentru fiecare profesie liberală ar trebui înființată o organizație profesională – acolo unde aceasta nu a fost înființată deja de asociațiile profesionale – care să sintetizeze, să publice și să dezvolte principiile de etică profesională. Această organizație ar trebui să răspundă și de respectarea principiilor de etică profesională.

6.3. Cerințele etice stricte aplicabile profesiilor libere trebuie garantate și în viitor prin orientări concrete și principii etice clar definite. În acest sens stau la dispoziție reglementări profesionale care impun standarde și sancțiuni, dar și coduri de conduită profesională. Astfel poate fi consolidată încrederea consumatorilor.

6.4. Pe lângă asigurarea respectării cerințelor profesionale și etice pentru prestarea de servicii în domeniul profesiilor libere, este necesară și menținerea și consolidarea competitivității și a capacității de inovare a acestor profesii. Provocarea aflată în fața celor care exercită în prezent aceste profesii este de a se confrunța cu norme naționale diferite și de a putea concura cu colegi din alte state membre în cadrul unei piețe interne tot mai integrate.

6.5. Reglementările profesionale trebuie să fie compatibile cu libertățile fundamentale europene, în special cu libertatea de a presta servicii, libertatea de stabilire și libertatea de circulație. Prin urmare, trebuie să fie nediscriminatorii, motivate în mod imperativ prin interesul general și proporționale. În același timp ele trebuie să fie compatibile cu legislația națională, care ar trebui să condiționeze îndeplinirea anumitor sarcini de existența unor calificări specifice.

6.6. Prestarea de servicii din sfera profesiilor libere implică adesea un risc deosebit pentru interesele juridice personale ale beneficiarului. Acest potențial de riscuri impune necesitatea de a reglementa accesul la profesiile libere și de a impune cerințe stricte pentru autorizarea practicării lor. Reglementarea se referă la formare, dar și la alte caracteristici personale precum reputația, controlul de sănătate și angajamentul de a nu desfășura simultan alte activități incompatibile. La nivelul UE, această cerință este acoperită în mod corespunzător prin directiva privind calificările profesionale⁽³⁾ și prin acte legislative specifice, cum ar fi cele pentru medici sau dentiști sau directiva privind serviciile prestate de avocați⁽⁴⁾ sau directiva privind auditul statutar⁽⁵⁾.

6.7. În aproape toate statele membre, persoanele care exercită o profesie liberală sunt obligate să participe în mod regulat la măsuri de formare continuă (*Continuing Professional Development*, CPD). Există diferențe în ceea ce privește verificarea măsurilor de formare continuă și consecințele în caz de neparticipare conform obligațiilor. Având în vedere situațiile din ce în ce mai complexe, evoluția continuă a procedurilor tehnice în medicină și tehnologie, extinderea constantă a normelor juridice naționale și internaționale, devine obligatoriu ca profesiile libere să garanteze participarea tuturor persoanelor care aparțin acestei categorii la măsuri eficiente de formare continuă.

6.8. În majoritatea statelor membre, membrii profesiilor libere pot coopera neîngrădit pe plan profesional cu membrii altor profesii. Totuși, în unele state membre, posibilitățile de asociere sunt restricționate în cazul anumitor profesii libere, sau există cerințe în ceea ce privește majoritatea referitoare la asociații, dreptul de vot sau conducerea societăților, sau se exclude dreptul de participare cu capital din partea unor terțe persoane. Aceste dispoziții reprezintă o modalitate de a evita ca exercitarea unei profesii libere să fie ghidată de obiective strict economice.

6.9. Cooptarea în cadrul unei cooperări liber-profesioniste a unor persoane aparținând altor profesii poate cauza conflicte referitoare la păstrarea secretelor profesionale sau la dreptul de a refuza depunerea mărturiei. De aceea trebuie luate măsuri pentru ca angajamentele din cadrul unei cooperări liber-profesioniste să nu aducă atingere drepturilor beneficiarilor, clienților sau pacienților. Astfel de fricțiuni pot fi evitate în mod eficient prin limitarea cercului de posibili asociați.

⁽³⁾ Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind recunoașterea calificărilor profesionale, JO L 255, 30.9.2005, p. 22 ff.

⁽⁴⁾ Directiva 77/249/CEE a Consiliului din 22 martie 1977 de facilitare a exercitării efective a libertății de a presta servicii de către avocați, JO L 78, p. 17, și Directiva 98/5/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 de facilitare a exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea, JO L 77 p. 36.

⁽⁵⁾ Directiva 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului, de modificare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului și de abrogare a Directivei 84/253/CEE a Consiliului, JO L 157, p. 87 și urm.

7. Protecția consumatorilor și autonomia

7.1. În toate statele membre există o formă de administrație a profesiilor liberale prin intermediul statului, organizațiilor și asociațiilor profesionale. În multe state membre, conceptul de autonomie ca principiu de organizare este în mod inextricabil legat de conceptul de profesie liberală.

7.2. Statele membre urmează două abordări diferite în ceea ce privește autonomia. Prima abordare este cea în care organizațiile și asociațiile profesionale reprezintă interesele profesiei lor în cadrul unei asocieri voluntare. Ele joacă un rol consultativ în reglementarea (de către stat) a profesiei. În plus, prin intermediul codurilor de etică, ele transpun în practică concepțiile profesiei respective despre practica corectă a acesteia. Cea de-a doua abordare pleacă de la ideea că asociațiile profesionale, în calitate de structură descentralizată a administrației publice, trebuie să preia sarcini publice legate de autorizarea și controlul activității profesionale. Autonomia nu se opune unei administrări de către stat, ci îndeplinește, împreună cu aceasta, funcții comune.

7.3. Autonomia profesiilor liberale este rezultatul unui compromis între libertatea individuală și ingerințele statului în ceea ce privește exercitarea profesiei și dreptul statului de a stabili norme în acest sens. Reglementarea profesiilor liberale de către membrii acestora impune dreptul lor la libertate în fața intervențiilor statului și este în același timp un garant al interesului general, spre binele beneficiarilor de servicii și al consumatorilor.

7.4. Autonomia profesiilor liberale reflectă principiul subsidiarității, conform căruia orice chestiune trebuie gestionată de către nivelul cel mai potrivit. Membrii profesiilor liberale dispun de o expertiză specifică, fiind, prin urmare, instanța cea mai potrivită pentru administrarea și reglementarea profesiilor liberale. Autonomia se bazează pe principiul controlului exercitat de concurenți.

7.5. Autogestiunea și autoreglementarea profesiilor liberale restricționează la rândul lor practicarea acestor profesii de către membrii lor. Ele reprezintă forme de administrație descentralizată care presupun un transfer de competențe din partea statului. Orice autogestiune și autoreglementare în domeniul profesiilor liberale sunt la rândul lor supuse libertăților fundamentale, dreptului național și legislației antitrust naționale și europene.

7.6. Afilieră obligatorie reprezintă o condiție indispensabilă pentru buna funcționare a autonomiei în acele țări în care acest lucru este posibil în temeiul legislației în vigoare. Această atingere adusă dreptului de exercitare a activității profesionale se justifică prin prevalența interesului general.

7.7. Normele care impun apartenența la asociațiile profesionale trebuie să fie astfel concepute încât să asigure că acestea nu aduc atingere libertății de a presta servicii sau libertății de stabilire. Printre instrumentele corespunzătoare în acest sens se numără recunoașterea înregistrării în alt stat membru al UE sau înregistrarea (gratuită) pentru membri ai asociațiilor dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene.

7.8. Și în anul 2020 va exista o anumită tensiune între interesele de stat și cele individuale, precum și o cerere de consiliere și sprijin independente. Instituția profesiilor liberale va fi probabil operațională câtă vreme ea va putea fi supusă unor actualizări în timp util, care să nu obstrucționeze caracteristicile sale fundamentale, avantajele sale comparative în materie de cunoștințe, independența/transparența sa și încrederea care decurge din toate acestea.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor [articolul 39 alineatul (2) din Regulamentul de procedură]:

a) **Punctul 1.1**

Se modifică după cum urmează:

- 1.1 O clasificare a profesiilor liberale – adaptată în mod corespunzător condițiilor sociale – poate contribui pe viitor în mod substanțial la furnizarea de servicii de calitate în domeniul „bunurilor sociale”, cum ar fi sănătatea, serviciile psiho-sociale, la îndeplinirea diferitelor sarcini din domeniul sistemului de asigurări sociale de stat, la protecția drepturilor și libertăților cetățenești și la prosperitatea economică. Profesiile liberale reprezintă o componentă esențială pentru orice societate democratică, cu un potențial considerabil de creștere pentru ocuparea forței de muncă și PIB, cu o capacitate de adaptare continuă la nevoile cetățenilor europeni.

Expunere de motive

Se va prezenta oral.

Rezultatul votului în comisie

Pentru: 56

Împotrivă: 128

Abțineri: 30

b) **Punctul 6.9**

Se modifică după cum urmează:

- 6.9 Cooptarea în cadrul unei cooperări liber-profesioniste a unor persoane aparținând altor profesii poate cauza conflicte referitoare la păstrarea secretelor profesionale sau la dreptul de a refuza depunerea mărturiei. De aceea trebuie luate măsuri pentru ca angajamentele din cadrul unei cooperări liber-profesioniste să nu aducă atingere drepturilor beneficiarilor, clienților sau pacienților. Confidențialitatea, ca valoare deontologică, trebuie să fie o prioritate în exercitarea tuturor profesiilor liberale. Astfel de fricțiuni pot fi evitate în mod eficient prin respectarea valorilor deontologice limitarea cercului de posibili asociați.

Expunere de motive

Se va prezenta oral.

Rezultatul votului în comisie

Pentru: 80

Împotrivă: 116

Abțineri: 27

Avizul Comitetului Economic și Social European privind statutul societății mutuale europene: percepțiile, rolul și contribuția societății civile (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 226/03)

Raportor unic: **dl Mario CAMPLI**

La 22 ianuarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Statutul societății mutuale europene: percepția, rolul și contribuția societății civile” (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 140 de voturi pentru, 1 vot împotrivă și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Concluzii

1.1.1 Ca și cooperativele, fundațiile și asociațiile, societățile mutuale face parte din modelul economic și social european. Dincolo de definiția juridică a întreprinderii conform diferitelor legislații naționale, diversitatea formelor de întreprindere, inclusiv cele din economia socială, este o componentă esențială a pieței unice a Uniunii Europene, inclusiv în materie de promovare, investiții și de dezvoltare a pluralismului antreprenorial european.

1.1.2 Societățile mutuale au dreptul la un statut european pentru a răspunde nevoii de acoperire a riscurilor, în special în ceea ce privește protecția socială și asigurările de sănătate ale lucrătorilor, întreprinderilor și cetățenilor.

1.1.3 Societățile mutuale resping ideea unei demutualizări implacabile, iar CESE, la rândul său, dorește să valorifice diversitatea formelor de întreprindere, inclusiv a actorilor din economia socială, în scopul prezervării patrimoniului economic și social european. Cu toate acestea, deși utilă, o campanie de informare nu poate înlocui cadrul juridic necesar.

1.1.4 În Europa există o mare diversitate de societăți mutuale (au fost inventariate cca 40 de tipuri), dar, dincolo de această diversitate, 95 % dintre ele împărtășesc aceleași principii de guvernanță.

1.2 Recomandări

1.2.1 În concordanță cu angajamentele asumate cu ocazia evenimentului organizat la Strasbourg pe tema antreprenoriatului social, CESE solicită Comisiei Europene prezentarea grabnică a propunerii legislative referitoare la proiectul de regulament privind statutul societății mutuale europene.

1.2.2 CESE dorește recunoașterea modelului mutualist prin intermediul unui regim legal coerent la nivel european, pe măsura ponderii sale economice și a rolului său social.

1.2.3 CESE recomandă ca, pentru menținerea diversității societăților mutuale, statutul să fie unul de guvernanță, și nu de activități.

1.2.4 CESE recomandă ca statutul să nu urmărească armonizarea legislațiilor naționale și să fie opțional.

1.2.5 CESE solicită să se publice un calendar precis al procedurii de prezentare și de adoptare a proiectului de statut al societății mutuale europene.

2. Introducere

2.1 Obiectivul acestui aviz este de a accelera la maximum elaborarea de către Comisia Europeană a unei propuneri de regulament privind „statutul societății mutuale europene”.

2.2 Părerea societății civile europene și a părților implicate este că, în absența unui temei juridic corespunzător, activitățile societăților mutuale – la scară europeană – vor fi de fapt descurajate. Acest fapt ar avea consecințe grave pe plan social, în contextul unei intervenții publice slăbite, pe plan medical (condiții mai puțin echitabile de acces la îngrijiri medicale pentru cetățenii europeni), în ceea ce privește ocuparea forței de muncă (pierderea unor posibilități de angajare, inclusiv a unor locuri de muncă calificate) precum și pe planul consolidării coeziunii sociale europene și al procesului de integrare europeană.

2.3 *Deși au început cu mult timp în urmă, discuțiile pe tema statutului european trenează și încă întârzie adoptarea unei decizii în acest sens.*

2.3.1 Proiectul de statut al societății mutuale europene are o istorie îndelungată, care începe în anul 1993, odată cu directivele europene privind asigurarea. În acest cadru, societățile mutuale au solicitat ca forma lor originală de guvernanta de „societăți de persoane” să fie recunoscută într-un statut european.

2.3.2 Un prim proiect de regulament a fost retras în 2006: într-adevăr, în pofida comunicării sale din 2003 privind dreptul societăților, în care se angaja să introducă noi forme juridice europene, mai ales pentru societățile mutuale, angajament reiterat în planul de acțiune din 2006 privind modernizarea dreptului societăților și guvernanta corporativă, Comisia a retras proiectul de statut al societății mutuale europene de pe agenda sa de lucru în 2006.

2.3.3 O nouă inițiativă de relansare a proiectului a fost demarată în 2007 de către asociațiile europene din domeniu.

2.3.4 În martie 2010, Parlamentul European a adoptat o declarație scrisă în favoarea statutului societății mutuale europene și, în iulie 2011, a produs un raport privind rolul societăților mutuale europene, a cărui concluzie era necesitatea unui proiect de statut al acestora.

2.3.5 În martie 2013, Parlamentul European a adoptat în unanimitate raportul din proprie inițiativă al dlui Berlinguer privind fezabilitatea unui statut al societății mutuale europene.

2.3.6 În paralel, în contextul Actului privind piața unică, Comisia a hotărât să finanțeze un studiu privind situația și dificultățile întâmpinate de societățile mutuale în cadrul pieței interne (așa-numitul „studiu Panteia”). Acest studiu important, publicat la 12 octombrie 2012 și condus de către Comisie, a permis pentru prima dată conturarea unei imagini exhaustive a mediului juridic, economic și social al societăților mutuale din statele membre ale Uniunii Europene ⁽¹⁾.

2.3.7 În contextul măsurilor ulterioare, Comisia a organizat o consultare publică privind concluziile acestui studiu (rezultate publicate în octombrie 2013) ⁽²⁾, iar reușita acestei consultări (peste 300 de răspunsuri, două treimi dintre acestea fiind pozitive) a determinat-o să organizeze un studiu de impact privind fezabilitatea unui proiect de statut al societății mutuale europene.

2.4 În Avizul său privind diversitatea formelor de întreprindere ⁽³⁾ (octombrie 2009), CESE a subliniat: „Pluralismul și diversitatea multiplelor forme de întreprindere sunt recunoscute în tratat și confirmate de realitate, prin diferitele statute juridice care au fost aprobate sau sunt în curs de examinare”. Comitetul includea societățile mutuale printre formele de întreprindere din cadrul economiei sociale.

2.5 În anexa la Declarația de la Strasbourg, adoptată cu ocazia evenimentului organizat în comun de Comisie și CESE, la 16 și 17 ianuarie 2014, se precizează că „Numeroase părți implicate sunt de părere că politicile în favoarea antreprenoriatului social ar trebui să acopere toate întreprinderile din economia socială (cooperative, societăți mutuale, asociații, fundații etc.). UE ar trebui să propună un statut european pentru societățile mutuale – care să le permită să desfășoare activități transfrontaliere, să fuzioneze și să răspundă provocărilor ridicate de Directiva Solvabilitate II – și, totodată, un statut european pentru asociații”. Cu ocazia acestui eveniment, comisarul Antonio Tajani, responsabil cu întreprinderile, a anunțat lansarea unei inițiative legislative a Comisiei privind proiectul de statut.

3. Descrierea societăților mutuale

3.1 Există o mare diversitate de forme legale ale societăților mutuale din diferitele țări ale UE. Aceste diferite forme de societăți mutuale și rolul pe care îl joacă ele depind de cultura și istoria fiecărei țări în ceea ce privește acest tip de societate. Din punct de vedere istoric, societățile mutuale au instituit în Europa primele forme de securitate socială. În prezent, în cadrul UE, societățile mutuale au, în principal, menirea de a se pune în slujba membrilor lor într-un context de interes general, de a asigura acoperirea riscurilor la care sunt expuși membrii lor, oferindu-le servicii de asigurări, servicii sociale, de sănătate, de asistență acordată persoanelor.

⁽¹⁾ Study on the current situation and prospects of mutuals in Europe (*Studiu privind situația actuală și perspectivele societăților mutuale europene*) http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/index_en.htm

⁽³⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 22.

3.2 În cadrul UE au fost identificate în total **aproape 40 de tipuri de organizații mutuale**. Aproximativ 95 % dintre societățile mutuale împărtășesc aceleași 5 principii de guvernare:

1. **organizația trebuie să fie de drept privat**, și anume independentă de guvern și să nu beneficieze de subvenții din fonduri publice;
2. organizația trebuie să reprezinte o **grupare de persoane**, și nu de capitaluri;
3. sistemul de guvernare trebuie să fie democratic, conform principiului: **o persoană = un vot**;
4. între membri se aplică **principiul solidarității**: intrarea lor trebuie să fie liberă, fără criterii de selecție;
5. profiturile obținute trebuie utilizate **în beneficiul membrilor**.

3.3 Partea de piață care revine organizațiilor de tip mutual în Europa este, **în medie, de 15,8 %** (12,8 % asigurări de viață, 20,5 % asigurări pentru daune). De asemenea, conform estimărilor, organizațiile mutuale prestează servicii de sănătate și **servicii sociale pentru aproape 230 de milioane** de cetățeni europeni, dintre care cca 100 de milioane sunt acoperiți prin sistemul de asigurare obligatorie de sănătate. Numărul angajaților lor se ridică la cca 350 000 în Europa. Este unanim recunoscut faptul că economia beneficiază de pe urma **diversității structurilor** care o alcătuiesc, căci această diversitate îmbunătățește **capacitatea de reacție** la schimbările pieței. În plus, într-o perioadă de criză, **viziunea pe termen lung** a organizațiilor mutuale le asigură un avantaj față de societățile de capital.

4. **Considerații generale cu privire la proiectul de statut al societății mutuale europene (SME): De ce este nevoie de un statut al societății mutuale europene?**

4.1 În Uniunea Europeană, doar societățile anonime și cooperativele au un statut european, proiectul de statut european pentru fundații este în prezent în curs de examinare. Cât despre societățile mutuale, ele nu au un statut european ⁽⁴⁾.

4.2 Procesele de integrare europeană duc la o mobilitate crescută a lucrătorilor, întreprinderilor și cetățenilor. Trebuie să poată fi asigurată protecția lor împotriva riscurilor de natură medicală, socială și a altor tipuri de riscuri pe întregul teritoriu al Uniunii, evitând privarea lor de drepturi, de beneficii și de protecție, sub diferite forme.

4.3 Comisia și Consiliul lucrează în prezent la serviciile financiare și de asigurare (Basel III, Solvabilitate II); detașarea și mobilitatea lucrătorilor; o nouă directivă privind asistența medicală transfrontalieră se aplică în statele membre începând cu 1 ianuarie 2014. Cu toate acestea, societățile mutuale din statele membre nu au posibilitatea juridică de a participa la acest proces de integrare europeană și la dezvoltarea pieței interne, cu excepția cazului în care s-ar transforma în vederea adoptării unui statut de cooperativă europeană sau a unui statut de societate anonimă europeană. Societățile mutuale refuză să privească această soluție ca pe o fatalitate, iar CESE, la rândul său, dorește să se valorifice diversitatea formelor de întreprindere, inclusiv ale actorilor din economia socială, în scopul prezervării patrimoniului economic și social european.

4.4 În plus, cadrul prudențial pentru asigurătorii „Solvabilitate II” este un element complementar în favoarea statutului de societate mutuală europeană: acesta ar permite accesul societăților mutuale la așa-numitul avantaj al „diversificării”, de a purcede la operațiuni de reasigurare și de gestionare a activelor pentru reducerea costurilor lor, în beneficiul membrilor.

4.5 Societățile mutuale nu au acces la piețele de capital, având deci nevoie de instrumente de colaborare, inclusiv la nivel european, pentru a nu dispărea de pe o piață foarte competitivă.

4.6 Societățile mutuale care desfășoară activități la nivel european nu sunt motivate numai de concurență sau de căutarea unor piețe noi, ci și, mai ales, de dorința de a-și îmbunătăți serviciile furnizate membrilor lor.

4.7 Societățile mutuale în general au nevoie de o recunoaștere oficială de către UE, ceea ce le va oferi o bază legală și legitimitate, ca părți implicate în procesul de integrare europeană.

⁽⁴⁾ Avizul CESE privind:

- statutul unei fundații europene, JO C 351, 15.11.2012, p. 57;
- societățile cooperative, JO C 234, 22.9.2005, p. 1;
- statutul societății europene, JO C 129, 27.4.1998, p.1.

4.8 Un statut al unei societăți mutuale europene înseamnă recunoașterea faptului că ele sunt o realitate, a importanței lor economice și sociale, a rolului lor specific în domeniul gestionării riscurilor la care sunt expuse persoanele, în special în domeniul protecției sănătății.

4.9 Pe scurt, CESE dorește recunoașterea modelului mutualist prin intermediul unui regim legal coerent la nivel european, pe măsura ponderii sale economice și a rolului său social. În plus, s-ar putea evita astfel sarcini administrative inutile, s-ar putea realiza economii de scară și dezvolta mutualismul în toate statele membre ale Uniunii (inclusiv în cele 4 state membre în care nu există structuri mutuale), pe baza acestui nou statut, a libertății de stabilire și a libertății de a presta servicii.

5. Considerații specifice cu privire la proiectul de statut al SME: *Ce trebuie să reprezinte un statut al societății mutuale europene?*

5.1 În Europa există o mare diversitate de societăți mutuale (au fost inventariate cca 40 de tipuri), dar, dincolo de această diversitate, 95 % dintre ele împărtășesc aceleași principii de guvernanta. Pentru aceasta, CESE recomandă ca statutul să fie unul de guvernanta, și nu de activități.

5.2 În plus, SME care se prezintă sub forma unui grup permite menținerea țesutului de actori mutuali europeni, în originalitatea lor: el permite păstrarea structurilor și a identității lor și, în același timp, realizarea unor economii de scară cu acest instrument comun (achiziții comune, produse comune). Pentru a putea păstra diversitatea structurilor naționale care caracterizează forma juridică a societății mutuale în Europa, CESE recomandă, ca element esențial, să se acorde membrilor cât mai multă libertate statutară și de organizare.

5.3 Statutul va fi opțional – facultativ – pentru a se evita impactul asupra legislațiilor naționale.

5.4 Este important să se prevadă posibilitatea societăților mutuale de a se regrupă, promovând astfel operațiunile transfrontaliere în scopul dezvoltării dimensiunii europene a mutualismului.

5.5 Proiectul de regulament trebuie să permită înființarea:

- unei societăți mutuale europene de către persoane fizice care își au reședința în state membre diferite sau de entități juridice constituite în conformitate cu legislațiile diferitelor state membre;
- unei societăți mutuale europene prin fuziunea transfrontalieră a două sau mai multe societăți mutuale existente;
- unei societăți mutuale europene prin transformarea unei societăți mutuale naționale, fără ca aceasta să fie mai întâi lichidată, în cazul în care societatea respectivă își are sediul social și sediul central într-un stat membru și o unitate sau o filială într-un alt stat membru;
- unui grup mutual european.

5.6 Ca și societățile mutuale naționale, societatea mutuală europeană se supune în continuare normelor generale ale statelor membre: norme privind implicarea lucrătorilor în procesul de adoptare a deciziilor, dreptul muncii, legislația socială, legislația fiscală, dreptul concurenței, legislația privind proprietatea industrială sau intelectuală, procedurile în materie de insolvență și încetarea plăților. Dispozițiile naționale speciale privind activitatea societăților mutuale și controlul desfășurat de autoritățile de supraveghere trebuie să fie pe deplin aplicabile și în cazul societăților mutuale europene. Dispozițiile legislațiilor statelor membre și ale legislației comunitare sunt deci aplicabile în domeniile sus-menționate, precum și în alte domenii care un intră sub incidența prezentului regulament.

5.7 Normele privind implicarea lucrătorilor în societatea mutuală europeană sunt stabilite în directivele privind drepturile lucrătorilor care constituie o completare nedisociabilă a prezentului regulament și trebuie aplicate concomitent cu acesta.

5.8 Ar trebui ca în statutul societății mutuale europene să se prevadă ca la adunarea generală să participe membri și delegați ai membrilor. În ceea ce privește drepturile de vot, pe lângă garantarea aceluiași drept de vot pentru fiecare membru („un om, un vot”), ar trebui să se prevadă și o pondere diferită a voturilor.

Bruxelles, 25 martie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul investițiilor sociale asupra ocupării forței de muncă și a bugetelor publice” (aviz din proprie inițiativă)

(2014/C 226/04)

Raportor: **dl Wolfgang GREIF**

La 19 septembrie 2013, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Impactul investițiilor sociale asupra ocupării forței de muncă și a bugetelor publice

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 26 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 205 voturi pentru, 6 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Sinteza avizului

1.1 CESE salută pachetul Comisiei privind investițiile sociale, în special schimbarea de paradigmă anunțată, prin care investițiile sociale nu mai sunt considerate unilateral un factor de costuri, ci o investiție în viitor.

1.2 Pe baza acestei schimbări, CESE descrie multiplele efecte pozitive ale investițiilor sociale, în special pentru piața forței de muncă și bugetele publice, în următoarele domenii:

- servicii sociale și îngrijirea copiilor
- formarea profesională și combaterea șomajului în rândul tinerilor
- promovarea ocupării forței de muncă
- promovarea sănătății și îmbătrânirea activă
- locuințele sociale și o societate fără bariere
- antreprenoriatul social.

1.3 În acest context, sunt prezentate lanțuri cauzale pozitive și se argumentează:

- că extinderea serviciilor sociale are un impact ridicat asupra ocupării forței de muncă în întreaga Europă;
- că investițiile sociale bine planificate, eficiente și eficace reduc în mod durabil presiunea asupra bugetelor publice și astfel nu contravin consolidării bugetare;
- că lipsa de acțiune în domeniul social are un „preț” și că, adesea, costurile ulterioare ale investițiilor sociale nerealizate sunt mult mai mari;
- că investițiile în statul social nu generează doar progres social, ci contează și pe plan economic și fiscal.

1.4 Utilitatea socială, economică, fiscală și societală, adică dividendele multiple ale investițiilor sociale vor fi cu atât mai ridicate cu cât aceste investiții sunt mai bine încadrate într-un context macroeconomic și instituțional credibil.

1.5 În opinia CESE, punerea în aplicare coerentă și reușită a unui pachet de investiții sociale cuprinzător impune următoarele cerințe principale:

- o schimbare de curs credibilă în direcția investițiilor sociale (preventive) necesită respingerea unei politici unilaterale stricte de austeritate; CESE subliniază necesitatea realizării unui program european de investiții și de relansare economică, care să totalizeze 2 % din PIB;
- fără garanții financiare și condiții-cadru adecvate, potențialul investițiilor sociale nu poate fi exploatat pe deplin; pentru consolidările bugetare preconizate, pe lângă creșterea eficienței și eficacității cheltuielilor publice, este indispensabilă și deschiderea unor noi surse de venit;

- investițiile sociale trebuie să devină elemente fixe ale Strategiei Europa 2020 și ale semestrului european; trebuie să se țină seama de acestea în mod explicit în analizele anuale ale creșterii și în recomandările specifice pentru fiecare țară;
- CESE sprijină discuția lansată de Comisie referitoare la întrebarea dacă, în conformitate cu regula de aur a finanțelor („golden rule”), și investițiile sociale trebuie excluse din calculul deficitelor publice nete în contextul reglementărilor bugetare ale UEM;
- trebuie să se urmărească realizarea unor progrese metodice și dezvoltarea unor instrumente adecvate pentru măsurarea efectelor (pozitive) ale investițiilor sociale sporite, precum și rafinarea indicatorilor sociali în cadrul instituțional al UEM;
- CESE solicită Comisiei să elaboreze o foaie de parcurs politică mai ofensivă și concepută pe termen mai lung privind punerea în aplicare a pachetului privind investițiile sociale cel puțin până în 2020.

2. Introducere

2.1 CESE este de părere că tocmai în perioada crizei există o nevoie enormă de investiții sociale pentru a contracara riscul crescut de sărăcie, ceea ce generează și un potențial ridicat de ocupare a forței de muncă în întreaga Europă, care trebuie mobilizat prin investiții private și publice ⁽¹⁾.

2.2 De aceea, CESE a salutat pachetul privind investițiile sociale al Comisiei ⁽²⁾, prin care se solicită statelor membre să pună un accent mai puternic pe investițiile sociale, și în special schimbarea de paradigmă prin care investițiile sociale nu mai sunt considerate unilateral un factor de cost, ci investiții în viitor ⁽³⁾.

2.3 În acest context s-a constatat, de asemenea, că investițiile sociale orientate în funcție de impact și de rezultate și puse în practică în mod coerent sporesc durabil șansele de inserție profesională ale oamenilor și își aduc o contribuție importantă la îndeplinirea obiectivelor politicii de ocupare a forței de muncă stabilite în Strategia Europa 2020.

2.4 De aceea, CESE solicită, de asemenea, Comisiei să prezinte un plan de punere în aplicare concret cu privire la pachetul privind investițiile sociale.

2.5 Ca punct slab al inițiativei Comisiei au fost reținute întrebările deschise privind finanțarea și s-a observat că, fără o schimbare a politicii dominante de reducere unilaterală a cheltuielilor, punerea în aplicare cu succes a propunerilor privind investițiile sociale sporite nu este realistă.

2.6 Pe aceste constatări se bazează avizul atunci când ia în considerare multiplele efecte pozitive ale investițiilor sociale, în special pentru piața forței de muncă și bugetele publice, și propune cerințe și recomandări concrete privind punerea în aplicare a pachetului privind investițiile sociale.

3. Observații generale privind „dividendele multiple” ale investițiilor sociale – utilitatea socială, economică, fiscală și societală

3.1 Comisia atribuie politicii sociale trei funcții centrale ⁽⁴⁾: sprijinirea persoanelor în diferite situații de risc, stabilizarea economiei și investiții sociale. Această distincție nu trebuie considerată ca o excludere reciprocă, ci ea indică mai degrabă posibilitățile unui mod activ de elaborare a politicii. În acest context, trebuie să se țină seama de complementaritatea atât a domeniilor de politică, cât și a condițiilor-cadru (instituționale), prin care este facilitată în cele din urmă și coeziunea socială.

⁽¹⁾ JO C 11, 15.1.2013, p. 8.

⁽²⁾ COM (2013) 83 final.

⁽³⁾ JO C 271, 19.9.2013.

⁽⁴⁾ COM(2013) 83, p. 3 final.

3.2 Nu doar în cadrul CESE, ci și în rândul cercetătorilor ⁽⁵⁾ și în cadrul politicii UE s-a impus ideea că investițiile în statul social nu generează doar progres social, ci contează și pe plan economic și fiscal ⁽⁶⁾. În același timp lipsesc însă standarde comparabile, care să ajute la identificarea și evaluarea tuturor efectelor externe pozitive ale investițiilor sociale.

3.3 Incontestabil este însă faptul că, în funcție de concepția specifică fiecărei țări și de amploarea măsurilor aplicate, investițiile sociale bine planificate, eficace și eficiente generează multiple efecte pozitive: sunt satisfăcute nevoile sociale existente și sunt create posibilități de angajare; se promovează egalitatea de șanse – inclusiv între sexe; în același timp, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și scăderea șomajului compensează costurile aferente într-o măsură considerabilă. Caracterul investițional al investițiilor sociale se manifestă prin faptul că cel mai adesea nu trebuie să se aștepte „câștiguri” imediate, ci efecte pozitive care apar cu timpul (de exemplu, investițiile în educație, îngrijirea copiilor, promovarea sănătății, condițiile de muncă adaptate diferitelor etape ale vieții).

3.4 „Dividendele multiple” ale investițiilor sociale vor fi cu atât mai ridicate cu cât acestea sunt mai bine încadrate într-un context politic instituțional, complementar și global. Este nevoie de o planificare strategică și de o monitorizare structurată conform obiectivelor Strategiei Europa 2020.

3.5 Având în vedere rata dramatică a șomajului, care nu va scădea semnificativ în viitorul apropiat, o ofensivă în domeniul investițiilor sociale își va aduce o contribuție importantă la o creștere economică sporită și la crearea de locuri de muncă. Utilizarea deplină a potențialului de ocupare a forței de muncă existent presupune urmărirea consecventă a unei politici care să creeze șanse reale de participare. În acest context, o importanță centrală revine investițiilor sociale orientate către viitor și axate pe impact și rezultate, în special extinderii serviciilor sociale, căreia i se atribuie în general efecte mult mai ridicate asupra ocupării forței de muncă decât oricărei alte forme de utilizare a banului public.

3.6 Pe lângă efectele pozitive de pe piața forței de muncă, investițiile sociale pot reduce presiunea asupra bugetelor publice și, prin urmare, nu contravin consolidării bugetare. CESE a constatat deja că încercarea de a realiza o consolidare bugetară într-o perioadă de depresie economică, unilateral, prin reducerea cheltuielilor este în general considerată ca fiind sortită eșecului ⁽⁷⁾. Un echilibru pe termen mediu și lung între venituri și cheltuieli se poate atinge mai degrabă prin abordarea problemelor structurale cu ajutorul investițiilor, deoarece, astfel, pe termen lung, autoritățile publice redobândesc o marjă de manevră bugetară mai mare. Analize actuale arată că promovarea unei creșteri economice favorabile incluziunii și creșterea ratei de ocupare a forței de muncă conform obiectivelor Strategiei Europa 2020 ar aduce bugetelor publice din întreaga UE un plus de 1 000 miliarde EUR ⁽⁸⁾ și o marjă de manevră corespunzătoare.

3.7 În continuare, trebuie avut în vedere că, în special în domeniul social, lipsa de acțiune are un „preț” și că, adesea, costurile ulterioare ale investițiilor sociale nerealizate sunt mult mai mari. Această idee conform căreia soluționarea problemelor este mai dificilă decât prevenirea lor se întâlnește și în mai multe comunicări ale Comisiei ⁽⁹⁾. Investițiile sociale implică pe termen scurt costuri, însă pe termen mediu și lung asigură câștiguri în bunăstare pentru societate și venituri mai ridicate pentru bugetele publice, care reduc în mod semnificativ costurile ce vor apărea în viitor ⁽¹⁰⁾.

3.8 Nu toate cheltuielile sociale sunt de la sine și investiții sociale. Unele prestații sociale au în principiu un impact asupra consumului (de exemplu, pensiile, ajutorul de șomaj). CESE a subliniat însă în permanență importanța investițiilor în sisteme de asigurări sociale robuste pentru sprijinirea consumului și a creșterii economice (în special în perioadele de criză), întrucât aceste investiții, ca stabilizatori automați, susțin veniturile și cererea, favorizând astfel depășirea crizei în Europa ⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ *Social and employment policies for a fair and competitive Europe – Background paper* (Politici sociale și de ocupare a forței de muncă într-o Europă justă și competitivă – document de analiză), Foundation Forum 2013, Eurofound, Dublin, p. 16.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol nr. 4

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 3

⁽⁸⁾ *EPC Issue Paper*, nr 72, noiembrie 2012.

⁽⁹⁾ MEMO/03/58 din 19.3.2003 și COM (2013) – IP/13/125.

⁽¹⁰⁾ printre altele, COM(2013) 83 final, p. 2.

⁽¹¹⁾ JO C 133, 9.5.2013, p. 44, punctul 4.4.2.

4. Exemple referitoare la impactul investițiilor sociale

4.1 Investițiile în serviciile sociale: investițiile sporite în punerea la dispoziție și promovarea infrastructurii sociale (printre altele, îngrijirea, asistența acordată persoanelor în vârstă, sănătatea, serviciile pentru persoanele cu handicap, locuințele pentru persoanele asistate, serviciile de consiliere etc.) creează locuri de muncă și își aduc totodată un aport important la creșterea participării pe piața forței de muncă ⁽¹²⁾, contribuind pe termen mediu și lung la reducerea presiunii asupra bugetelor publice ⁽¹³⁾, precum și la relansarea economiei regionale. Conform estimărilor Comisiei, se preconizează că, în condițiile unei rate anuale de creștere a numărului de locuri de muncă din sectorul sănătății de 0,5 %, până în 2020 vor apărea în acest sector cel puțin 1 milion de locuri de muncă noi ⁽¹⁴⁾. CESE a subliniat de mai multe ori că atât în sectorul public, cât și în cel privat locurile de muncă respective trebuie să implice condiții de muncă foarte bune și cu o salarizare justă ⁽¹⁵⁾.

4.2 **Investiții în îngrijirea copiilor:** pornind de la îngrijirea copiilor, numeroase studii arată că prin investiții bine direcționate, progresul social poate fi corelat cu o creștere a competitivității ⁽¹⁶⁾. Conform unor noi estimări, investițiile publice direcționate către îndeplinirea obiectivelor de la Barcelona în domeniul îngrijirii copiilor produc, pe lângă efecte considerabile privind ocuparea forței de muncă, și veniturile suplimentare semnificative pentru bugetele publice. De exemplu, un studiu ⁽¹⁷⁾ din Austria arată că, chiar și dacă se pornește de la perspective nefavorabile de creștere economică, costurile investițiilor sunt mai mici după patru ani decât câștigurile obținute. Bugetele publice profită în acest sens de efecte complementare: stimulente pentru creșterea economică și politica regională, creșterea ratei de ocupare directă a forței de muncă, scăderea costurilor pentru ajutorul de șomaj etc. CESE ar saluta intensificarea cercetării și a schimbului de bune practici și în acest domeniu.

4.3 **Investiții în copii:** Comisia solicită măsuri preventive bazate pe investiții timpurii pentru a se îmbunătăți posibilitățile de dezvoltare și oportunitățile de participare ale copiilor (nu doar ale celor care provin dintr-un mediu socio-economic defavorizat) ⁽¹⁸⁾. În Recomandarea sa „Investiții în copii”, Comisia arată că investițiile preventive împotriva sărăciei în rândul copiilor se pot realiza printr-o gamă largă de măsuri. În acest context, sunt expuse clar efectele pozitive ale extinderii instituțiilor de îngrijire a copiilor cu înalt nivel calitativ: promovarea talentelor, risc redus de abandon școlar, șanse mai bune de a obține un loc de muncă mai ales pentru femei, precum și stimulente pentru creșterea economică la nivel regional ⁽¹⁹⁾.

4.4 **Investiții în educație și combaterea șomajului în rândul tinerilor:** O Europă capabilă să înfrunte viitorul nu se poate clădi decât pe baza unui nivel mai ridicat de formare și prin reducerea deficitelor în domeniul învățământului general și al formării profesionale. Mai devreme sau mai târziu, investițiile în formare care țin seama de nevoile oamenilor și ale economiei duc la creșterea productivității și a veniturilor din impozite și asigurări sociale. Estimările OCDE privind impozitarea cheltuielilor publice pentru educație indică o rentabilitate medie de 7,8 % ⁽²⁰⁾. Promovarea încadrării în muncă a tinerilor trebuie să constituie o parte integrantă a strategiilor naționale pentru investiții sociale. Pe bună dreptate, se așteaptă de la statele membre să conceapă măsuri convingătoare destinate tinerilor, în special celor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program de formare. Eurofound estimează pierderile economice cauzate de neparticiparea tinerilor pe piața forței de muncă sau la programe de formare la peste 150 miliarde EUR anual sau 1,2 % din PIB-ul european ⁽²¹⁾.

⁽¹²⁾ *Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD* (Factorii motrici ai participării femeilor pe piața forței de muncă în OCDE), OECD Social, Employment and Migration Working Papers 145, OECD Publishing, Thévenon, Olivier (2013).

⁽¹³⁾ „Rezultatul studiului: fiecare euro investit în 2010 în serviciile mobile creează o contravaloare de 3,70 EUR”, p. 9, *Studie zum gesellschaftlichen und ökonomischen Nutzen der mobilen Pflege- und Betreuungsdienste in Wien mittels einer SROI-Analyse* (Studiu privind beneficiile sociale și economice ale serviciilor mobile de îngrijire și asistență în Viena pe baza unei analize SROI), Schober, C. et al, Viena, (2012).

⁽¹⁴⁾ SWD(2012) 95 final.

⁽¹⁵⁾ JO C 11, 15.1.2013, p. 4.7.5.

⁽¹⁶⁾ *Zur ökonomischen Notwendigkeit eines investiven Sozialstaates* (Cu privire la necesitatea economică a unui stat social care face investiții), WIFO, Famira-Mühlberger, U (2014), Viena

⁽¹⁷⁾ *Investiver Sozialstaat Wachstum, Beschäftigung und finanzielle Nachhaltigkeit Volkswirtschaftliche und fiskalische Effekte des Ausbaus der Kinderbetreuung in Österreich* (Statul social care face investiții. Creșterea economică, ocuparea forței de muncă și sustenabilitatea financiară. Efectele macroeconomice și fiscale ale extinderii serviciilor de îngrijire a copiilor în Austria), AK Europa (2013), Bruxelles și Eurofound (Ref.: EF1344).

⁽¹⁸⁾ A se vedea: *The rate of return to the High-Scope Perry Preschool Program* (Rentabilitatea programului preșcolar High-Scope Perry), Heckman, J.J., et al. (2010), vol. 94 (1-2), p. 114-128.

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 778 final.

⁽²⁰⁾ A se vedea nota de subsol nr. 18

⁽²¹⁾ *Young People and NEETs in Europe: first findings* (Tinerii și tinerii neîncadrați profesional și care nu urmează un program de educație sau formare, Eurofound (EF1172EN).

4.5 Investiții în promovarea ocupării forței de muncă: Șomajul ridicat – în special șomajul în rândul tinerilor și șomajul pe termen lung – nu reprezintă doar pentru cei afectați și familia acestora o povară grea. Și pentru bugetele publice, persistența șomajului ridicat reprezintă o mare provocare, care trebuie soluționată prin măsuri de calificare și de promovare a ocupării forței de muncă ⁽²²⁾. Cu cât șomajul durează mai mult, cu atât mai greu este să se ajungă la un echilibru adecvat între oferta și cererea de forță de muncă. Tocmai într-o economie bazată pe cunoaștere și tehnologie, deficitul de calificare și lipsa experienței profesionale sunt un obstacol decisiv în calea unei reușite de durată pe piața forței de muncă.

4.6 Investiții în înfruntarea schimbărilor demografice și în îmbunătățirea șanselor de inserție profesională ale persoanelor vârstnice: CESE a constatat în mai multe rânduri că piața forței de muncă este principala soluție pentru înfruntarea schimbărilor demografice. O mai bună utilizare a potențialului de ocupare a forței de muncă existent poate stabiliza raportul între contribuabilii și beneficiarii prestațiilor, în pofida creșterii numărului de persoane în vârstă ⁽²³⁾. În ciuda schimbării previzibile a structurii de vârstă, până acum în multe țări UE nu s-a investit suficient în crearea condițiilor unui mediu profesional adaptat vârstei (în crearea unor condiții de muncă adaptate etapelor vieții) și în îmbunătățirea participării pe piața forței de muncă.

4.7 Investiții în prevenire și reabilitare în materie de sănătate: Se pot identifica efecte pozitive și în cazul promovării sănătății în interiorul sau în afara întreprinderilor, deoarece capacitatea de inserție profesională și riscul de a deveni șomer sunt strâns corelate cu sănătatea fizică și psihică. Dacă nu se recunosc situațiile periculoase și nu se intervine la timp, rezultatul este nu doar suferința individuală, ci și costuri sociale ridicate. Pentru asigurarea viabilității pe termen lung a finanțelor publice, trebuie să se investească mai mult în prevenire.

4.8 Investiții în locuințele sociale: Ca și Parlamentul European și Comitetul Regiunilor, și CESE consideră că locuințele sociale sunt un element de coeziune socială și solicită un cadru european în acest sens ⁽²⁴⁾. În acest context, trebuie respectat principiul subsidiarității astfel încât statele membre să poată defini în continuare ele însele criteriile pentru locuințele sociale. Prin astfel de investiții se răspunde nevoilor sociale urgente (în special în domeniul combaterii sărăciei și al incluziunii sociale), se creează totodată locuri de muncă în regiuni, stabilizându-se astfel economia, și se contribuie, de exemplu prin investiții în reabilitarea termică, la înfruntarea schimbărilor climatice și soluționarea problemei sărăciei energetice ⁽²⁵⁾.

4.9 Investiții într-o societate fără bariere: CESE a subliniat deja de mai multe ori necesitatea promovării unei societăți fără bariere ⁽²⁶⁾. Investițiile sociale ar trebui să se concentreze în acest sens, printre altele, pe crearea de spații și de locuințe publice adaptate persoanelor în vârstă și persoanelor cu handicap, a infrastructurii adecvate pentru promovarea mobilității, precum și a unor servicii sociale de înaltă calitate, ieftine și ușor accesibile pentru grupurile sociale dezavantajate.

4.10 Investiții în întreprinderile sociale: CESE salută recunoașterea de către Comisie a rolului important al economiei sociale în punerea în aplicare a pachetului privind investițiile sociale. Adesea, acest sector al economiei este implicat direct în punerea în aplicare. Pentru a facilita realizarea acestor sarcini, accesul la fondurile publice și la capitalul privat trebuie simplificat, astfel încât să fie adaptat la modelele de afaceri ale întreprinderilor sociale. Statele membre ar putea să recurgă într-o măsură mai mare la posibilități de finanțare inovatoare, cum ar fi cele bazate pe participarea sectorului privat, care are putea permite și realizarea unor economii bugetare ⁽²⁷⁾. CESE dorește însă să sublinieze încă o dată că acestea nu trebuie în nici un caz să conducă la o mercantilizare sau la o abordare fragmentată a politicii sociale. Statul nu trebuie să se sustragă de la obligațiile sale în materie de politică socială ⁽²⁸⁾.

5. Recomandări politice

5.1 O schimbare de curs credibilă în direcția unor investiții sociale preventive necesită respingerea politicii unilaterale stricte de austeritate.

5.1.1 În opinia CESE, impactul extinderii serviciilor sociale asupra ocupării forței de muncă este mai puternic decât al oricărei alte forme de cheltuială publică. De aceea, îndeamnă la dezvoltarea în continuare în mod progresist și durabil a statului social în Europa, pentru a se putea profita pe deplin de potențialul său de forță de producție suplimentară a economiei europene.

⁽²²⁾ Why invest in employment? A study on the cost of unemployment (De ce să investim în ocuparea forței de muncă? Un studiu privind costurile șomajului), Bruxelles, Idea Consult (2012).

⁽²³⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 74.

⁽²⁴⁾ Rezoluția PE din 11.6.2013 (2012/2293(INI)), JO C 9, 11.1.2012, p. 4.

⁽²⁵⁾ Rezoluția PE privind Comunicarea Comisiei privind investițiile sociale (PE508.296v01-00).

⁽²⁶⁾ A se vedea, printre altele, TEN/515 „Accesibilitatea ca drept al omului” (nepublicat încă) și JO C 44, 15.2.2013, p. 28.

⁽²⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 3

⁽²⁸⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 91.

5.1.2 O punere în aplicare reușită a unui amplu pachet de investiții sociale necesită o încadrare marcoeconomică și instituțională credibilă. Fără o schimbare a politicii unilaterale de reducere a cheltuielilor, nu se pot realiza o integrare reușită pe piața forței de muncă și o participare socială și economică echitabilă a unor straturi cât mai largi ale societății.

5.1.3 De aceea, în lumina pachetului privind investițiile sociale și a provocărilor aferente, CESE subliniază necesitatea unui program european de relansare a creșterii economice și de investiții cu un volum de 2 % din PIB ⁽²⁹⁾.

5.2 *Fără garanții financiare, potențialul investițiilor sociale și economice nu poate fi exploatat pe deplin.*

5.2.1 O schimbare credibilă de paradigmă în direcția unor strategii de investiții și de prevenire în domenii centrale de acțiune (de exemplu, politica în domeniul educației, social, al pieței forței de muncă, al sănătății) poate surveni doar atunci când este garantată finanțarea atât prin bugetul UE, cât și prin bugetele statelor membre.

5.2.2 CESE își reafirmă convingerea că, de aceea, în cadrul viitoarelor consolidări bugetare nu trebuie să se acorde atenție doar laturii de cheltuieli, fiind inevitabilă deschiderea unor noi surse de venit, în combinație cu creșterea eficienței și a eficacității cheltuielilor publice ⁽³⁰⁾. În acest context, CESE este de părere că este necesară consolidarea bazei de impozitare a statelor membre, printre altele prin perceperea unei taxe pe tranzacțiile financiare, închiderea paradisurilor fiscale, oprirea concurenței fiscale, precum și prin măsuri de combatere a evaziunii fiscale. În plus, ar fi oportună o regândire în ansamblu a sistemelor fiscale, luându-se în considerare întrebările referitoare la contribuțiile diferitelor tipuri de venituri și averi ⁽³¹⁾.

5.2.3 Deși sprijină poziția Comisiei Europene, conform căreia Fondul social european (FSE) trebuie să servească ca instrument principal pentru promovarea investițiilor sociale, iar 20 % din finanțarea pusă la dispoziție prin FSE în fiecare stat membru trebuie să fie rezervată pentru incluziunea socială și combaterea sărăciei, Comitetul consideră că sunt necesare și alte fonduri UE. Astfel, atât prin Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), cât și prin Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), ar trebui puse la dispoziție mijloace substanțiale pentru serviciile sociale, precum îngrijirea copiilor, asistența acordată anumitor persoane sau mobilitatea în zonele rurale, și ar trebui încheiate acorduri naționale în acest sens.

5.2.4 CESE are o poziție foarte critică față de condiționalitățile din cadrul guvernantei economice, care prevăd reduceri ale fondurilor de coeziune ca sancțiune pentru nerespectarea obiectivelor UE în domeniul macroeconomic. Acestea are nu doar un impact prociclic și restrictiv asupra dezvoltării economice, ci îngreunează tocmai în țările cu programe eligibile investițiile suplimentare necesare. În locul acestui mod de a proceda, trebuie create stimulente pentru creștere economică și oferit sprijin pentru majorarea ratei de cofinanțare, în special în țările care sunt deosebit de afectate de criză.

5.3 *Investițiile sociale trebuie să devină elemente fixe ale Strategiei Europa 2020 și ale semestrului european.*

5.3.1 CESE solicită o direcționare mai clară către investiții sociale în procesul de coordonare al semestrului european. Acest nou accent trebuie să se reflecte în mod explicit în analizele anuale ale creșterii și în recomandările specifice pentru fiecare țară. În acest context trebuie arătat fără echivoc că o consolidare a investițiilor sociale este compatibilă cu o consolidare fiscală favorabilă creșterii economice.

5.3.2 În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, CESE sprijină discuția inițiată în cadrul Comisiei Europene privind aplicarea așa-zisei reguli de aur a finanțelor („golden rule”) în contextul reglementărilor bugetare ale UEM, discuție care se referă la întrebarea dacă investițiile publice orientate către viitor trebuie să fie excluse din calculul deficitelor publice nete. Astfel s-ar evita nerealizarea investițiilor cu beneficii nete pe termen lung. CESE recomandă să se lanseze o discuție cu privire la faptul dacă regula de aur a finanțelor se poate aplica și investițiilor sociale sprijinite prin fondurile structurale ale UE.

5.3.3 Promovarea investițiilor sociale trebuie să reprezinte și un element central al revizuirii liniilor directoare integrate pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă cu ocazia revizuirii la jumătatea parcursului a Strategiei Europa 2020 în anul 2014.

⁽²⁹⁾ A se vedea: JO C 133, 9.5.2013, p. 77, punctul 3.2.4.

⁽³⁰⁾ A se vedea: JO C 143, 22.5.2012, p. 94, punctul 4.3

⁽³¹⁾ A se vedea: JO C 143, 22.5.2012, p. 23, punctul 6.1.3.1.

5.3.4 CESE consideră că este indispensabil ca toți actorii responsabili de punerea în aplicare a investițiilor sociale să fie consultați, informați și implicați mai bine în luarea deciziilor și în monitorizare la toate nivelurile.

5.4 O metodologie mai bună și instrumente mai eficiente pentru măsurarea succesului strategiei de creștere a investițiilor sociale

5.4.1 Baza deciziilor privind viitoarea direcție a politicilor trebuie îmbunătățită calitativ și unificată. În general, în contextul investițiilor sociale trebuie să se urmărească un acces dinamic din punct de vedere temporal, orientat către ciclul de viață și către prevenire, care să ofere o estimare mai exactă a costurilor decât analizele pur statistice costuri-beneficii ⁽³²⁾.

5.4.2 Având în vedere legăturile complexe dintre diferitele domenii de politică, sunt necesare o metodologie mai bună de măsurare a succesului și o mai mare transparență, de exemplu sub forma unor relații costuri-beneficii bazate pe un concept de utilitate societală globală sau pe descrieri ale scenariilor pe care le-ar implica în decursul timpului diferitele măsuri de politică într-o perspectivă temporală medie și lungă.

5.4.3 Un prim pas posibil l-ar putea reprezenta dezvoltarea metodică în continuare a proiectelor standardizate pe termen lung existente în domenii individuale de cheltuieli, incluzând și o dimensiune demografică (de exemplu educație, îngrijire, sănătate, pensii). Raportul privind îmbătrânirea pentru 2015 ar reprezenta ocazia potrivită pentru a ilustra „câștigurile” investițiilor sociale considerate necesare și finanțate în funcție de circumstanțele naționale. Acest lucru a fost neglijat până acum, conducând în permanență la reprezentări denaturate și exagerate ale costurilor.

5.4.4 O întrebare deschisă se referă și la importanța care trebuie să revină indicatorilor sociali în cadrul instituțional existent al UEM. În cazul în care i s-ar atribui o importanță reală în determinarea direcției politice, ar fi necesar în orice caz să se urmărească o rafinare a indicatorilor.

5.4.5 În opinia CESE prezintă interes și solicitarea Parlamentului European ⁽³³⁾ către Comisie privind conceperea unui tablou de bord al indicatorilor în uz referitori la investițiile sociale, care să includă un mecanism de alertă pentru monitorizarea progreselor în statele membre, precum și invitația PE adresată statelor membre de a reflecta la semnarea unui „Pact al investițiilor sociale”, prin care să se stabilească obiective în materie de investiții și un mecanism de control.

5.5 Revizuirea și concretizarea foii de parcurs politice privind punerea în aplicare a pachetului privind investițiile sociale

5.5.1 CESE consideră că foia de parcurs politică prezentată de Comisie privind punerea în aplicare a pachetului privind investițiile sociale este prea defensivă și, prin urmare, solicită elaborarea unei foi de parcurs mai concrete și concepute pe termen mai lung (cel puțin până în 2020).

Bruxelles, 26 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³²⁾ A se vedea Comisia Europeană, Agenda socială, mai 2013, p. 15.

⁽³³⁾ A se vedea nota de subsol nr. 27

III

*(Acte pregătitoare)***COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN****A 497-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 25 ȘI 26 MARTIE 2014****Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Realizarea pieței interne a energiei electrice și valorificarea la maximum a intervenției publice”***[C(2013) 7243 final]**(2014/C 226/05)*Raportor: **dl Pierre-Jean Coulon**Coraportor: **dl Sorin Ioniță**

La 5 august 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei „Realizarea pieței interne a energiei electrice și valorificarea la maximum a intervenției publice”

C(2013) 7243 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută noua comunicare, menită să ofere statelor membre orientări cu privire la modul în care pot valorifica la maximum intervențiile publice. CESE consideră că este vorba de o oportunitate de recalibrare a politicilor, în lumina experienței dobândite de statele membre, și de a da un nou impuls procesului de integrare a pieței UE a energiei electrice, printr-o concentrare mai marcată asupra beneficiilor potențiale pentru cetățeni (în special pentru persoanele cele mai vulnerabile), și a eradicării sărăciei energetice din UE.

1.2 CESE recomandă Comisiei să clarifice termenii *intervenție publică* și *ajutoare publice*. Valorificarea la maximum a intervențiilor publice nu înseamnă că intervenția sau ajutoarele ar trebui reduse sau extinse în mod sistematic, ci că ar trebui optimizate.

1.3 CESE pledează pentru mai multă coerență europeană în intervențiile publice naționale și locale, pentru a se evita orice risc de impact negativ.

1.4 CESE recomandă Comisiei să aibă grijă ca obiectivele comunicării sale să nu împiedice realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020.

1.5 O piață a energiei electrice mai bine integrată, mai aprofundată și mai fluidă ar urma să furnizeze beneficii producătorilor și consumatorilor (printre altele, IMM-urilor, meșteșugarilor și altor mici producători). Cu toate acestea, frontierele naționale continuă să reprezinte obstacole redutabile în materie de reglementări, capacitate de transport și structură a prețurilor etc.

1.6 CESE reamintește că trebuie dezvoltate urgent infrastructurile de transport și că este necesară consolidarea interconexiunilor electrice.

1.7 CESE sprijină ideea de a conferi un caracter european schemelor de ajutoare pentru formele de energie din surse regenerabile și recomandă Comisiei să înlesnească și mai mult mecanismele de cooperare dintre statele membre, pentru promovarea asistenței transfrontaliere.

1.8 CESE este de acord cu faptul că sprijinul acordat noilor tehnologii trebuie să fie reevaluat pe măsură ce acestea ajung la maturitate. CESE consideră că Comisia ar trebui să ofere o definiție clară a termenului *sursă matură de energie*, care să poată, însă, evolua ulterior.

1.9 CESE împărtășește opinia conform căreia piața internă a energiei electrice nu reprezintă un scop în sine. Aceasta trebuie concepută în așa fel încât să aducă beneficii tuturor consumatorilor, în special al celor mai vulnerabili. CESE sprijină ideea conceperii unor acțiuni la nivel european care să-i responsabilizeze pe utilizatori, transformându-i în actori-cheie (*consumatori*) pe piața europeană a energiei electrice. CESE invită Comisia Europeană să-și intensifice eforturile în acest sens, prezentând acțiuni și inițiative pentru fructificarea optimă a intervențiilor publice, în vederea eradicării sărăciei energetice.

1.10 CESE subliniază că energia electrică este un bun esențial de bază și trebuie gestionată ca atare. În interesul economic general, un stat membru poate să adauge în acest cadru anumite obligații de serviciu public. Accesul universal la energie ar trebui să fie înscris printre obiectivele prioritare ale politicii energetice europene și să fie menționat în tratatele europene. Din rațiuni legate de concurență, valorificarea la maximum a intervenției publice în sectorul energiei electrice nu trebuie să ducă la reducerea sau îngrădirea obligațiilor de serviciu public pentru care au optat statele membre. CESE solicită Comisiei Europene să fie foarte vigilentă din această perspectivă și să lanseze inițiative pentru ca aceste obligații de serviciu public să fie mai bine protejate și consolidate, oricare ar fi rigorile actualei situații de austeritate.

2. Introducere

2.1 În 2008, Uniunea Europeană și-a stabilit obiective ambițioase în domeniile climei și energiei (20-20-20). Noul cadru european privind clima și energia pentru 2030, prezentat la 22 ianuarie 2014, va face obiectul unui viitor aviz al CESE. Statele membre au înregistrat progrese în realizarea obiectivelor în materie de energie din surse regenerabile, în special prin intermediul intervențiilor publice.

2.2 Pe de altă parte, în februarie 2011, șefii de stat și de guvern din UE au afirmat că obiectivul este finalizarea până în 2014 a pieței interne a energiei. Comisia a publicat între timp o serie de documente în acest sens. La 15 noiembrie 2012, Comisia a publicat comunicarea „Eficientizarea pieței interne a energiei”, care stabilea un prim bilanț al pieței interne a energiei și cuprindea un plan de acțiuni pentru finalizarea integrării acesteia. Această comunicare a fost urmată de o consultare publică privind piața internă a energiei, adecvarea capacităților de producere a energiei și mecanismele de asigurare a capacității.

2.3 La 5 noiembrie 2013, Comisia a publicat o altă comunicare, „Realizarea pieței interne a energiei electrice și valorificarea la maximum a intervenției publice”, însoțită de 5 documente ale serviciilor Comisiei care cuprind orientări cu privire la mecanismele de asigurare a capacității, mecanismele de sprijinire a formelor de energie din surse regenerabile, mecanismele de cooperare între statele membre pentru formele de energie din surse regenerabile și reacția din partea cererii.

2.4 Comisia constată că realizarea pieței interne și urmărirea obiectivelor privind clima și energia a scos la iveală noi aspecte, care determină noi forme de intervenție publică, cele mai multe la nivel național: așa se explică dezvoltarea semnificativă a formelor de energie din surse regenerabile și sprijinul acordat acestora, preocuparea pentru adecvarea capacităților de producție etc.

2.5 Prin această comunicare, Comisia dorește să ofere statelor membre orientări cu privire la modul în care acestea pot să fructifice la maximum intervențiile publice, să-și adapteze măsurile de intervenție și să conceapă altele noi. Dacă intervențiile publice nu sunt bine gândite, ele pot perturba grav funcționarea pieței și pot duce la creșterea prețurilor energiei atât pentru gospodării, cât și pentru întreprinderi. Din acest motiv, Comisia prezintă o listă de măsuri ce trebuie luate înaintea oricărei intervenții publice: identificarea unei probleme anume, a cauzei acesteia și demonstrarea faptului că piața nu o poate rezolva; evaluarea interacțiunilor cu celelalte obiective ale politicii energetice și coordonarea diverselor instrumente de politică publică; evaluarea opțiunilor alternative; minimizarea efectelor asupra sistemelor de energie electrică; menținerea la un nivel scăzut a costurilor măsurilor de intervenție; luarea în considerare a costurilor pentru întreprinderi și pentru persoanele fizice; supravegherea, evaluarea și eliminarea treptată a acestor măsuri de intervenție în momentul în care obiectivul este atins.

2.6 Comisia consideră că obiectivul este de a realiza treptat o piață a energiei în Europa în care oferta și cererea funcționează corect, semnalele de preț sunt conforme cu obiectivele strategice, actorii operând pe picior de egalitate, iar producerea energiei este eficientă. Pe măsură ce se maturizează, tehnologiile vor trebui să se încadreze treptat în prețurile pieței, iar – în cele din urmă – sprijinul acordat prin schemele de ajutoare va trebui să fie eliminat. În practică, aceasta va presupune eliminarea treptată a tarifelor fixe, în favoarea primelor fixe și a altor instrumente de sprijin care îi încurajează pe producători să se adapteze la evoluția pieței. Tot astfel, Comisia invită statele membre să-și coordoneze mai bine strategiile în materie de energie din surse regenerabile, pentru a limita costurile pentru consumatori în ceea ce privește prețurile și impozitarea energiei. Trebuie progresat mai mult pe calea armonizării schemelor de sprijin.

2.7 Deși nu este obligatorie din punct de vedere juridic, această comunicare stabilește principiile de bază pe care Comisia le va aplica în cadrul evaluării intervențiilor publice referitoare la schemele de sprijin pentru energiile din surse regenerabile, a mecanismelor de asigurare a capacității sau a măsurilor de adaptare a cererii consumatorilor. Prin urmare, aceste principii vor avea un impact asupra punerii în aplicare a normelor Uniunii Europene în materie de ajutoare de stat și a modului de implementare a legislației Uniunii în domeniul energiei. De asemenea, Comisia intenționează să propună instrumente juridice, care să garanteze că aceste principii vor fi puse în aplicare în întregime.

3. Observațiile CESE

3.1 CESE reamintește că a considerat dintotdeauna piața internă a energiei ca o oportunitate căreia trebuie să i se asigure o funcționare optimă în beneficiul consumatorului industrial și casnic, conlucrându-se strâns cu societatea civilă, astfel încât să se asigure prevenirea și combaterea sărăciei energetice ⁽¹⁾.

Pentru o piață unică: eliminarea frontierelor

3.2 CESE a fost întotdeauna de acord cu inițiativele Comisiei Europene de definitivare a pieței interne a energiei. De asemenea, CESE reamintește că, în acest sens, sprijină principiul înființării unei comunități europene a energiei (CEE). Aceasta ar permite consolidarea optimă a guvernancei comune a problemelor energetice, prin promovarea solidarității, a cooperării și integrării în ceea ce privește aspectele de piață și infrastructură.

3.3 Piața internă nu poate exista atâta timp cât există încă „frontiere naționale” pentru comerțul cu energie, iar capacitatea transfrontalieră ar trebui tratată ca orice altă linie sau conductă ce nu traversează frontiere. Comunicarea ar trebui să sublinieze faptul că, pe lângă diferențele dintre reglementările naționale, și gradul de accesare a capacităților transfrontaliere rămâne o piedică importantă în calea eliminării *de facto* a obstacolelor din cadrul pieței interne a energiei. Pentru a da un exemplu, generalizarea metodei „intrare-ieșire” de stabilire a prețurilor și de alocare a capacităților de transport în toate statele membre ar putea stimula schimburile transfrontaliere și ca atare trebuie să fie preferată modelului „punct cu punct” pentru că încurajează operatorii de transport și de sistem (OTS) să investească în eliminarea blocajelor de capacitate dincolo de frontierele regiunilor deservite. Acest aspect va fi în favoarea tuturor operatorilor de pe piață, inclusiv a celor de pe piața energiei din surse regenerabile intermitente. În plus de Rețelele europene ale operatorilor de sisteme de transport (ENTSO), Comisia și Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (ACER) trebuie să revizuiască mecanismele de alocare și să impună obligații operatorilor de sisteme de transport cu privire la bursele de energie. Este nevoie de o revizuire a mecanismelor de alocare, pentru a garanta că la granițele naționale nu va apărea niciun *blocaj artificial* care să poată îngreuna fluxurile de energie dintre statele membre. Aceste *blocaje artificiale* pot apărea ca rezultat al politicilor naționale protecționiste care urmăresc introducerea unor tarife naționale uniforme sau ca eventuale abuzuri comerciale ale operatorilor naționali de transport și de sistem care transferă blocajele de capacitate electrică de la nivel intern către frontierele regiunilor deservite. Astfel de reguli ar reprezenta pentru operatorii de transport și de sistem o încurajare pentru a-și canaliza investițiile în îmbunătățirea interconexiunilor transfrontaliere ale rețelilor de transport.

3.4 CESE pledează pentru consolidarea interconexiunilor electrice, în vederea realizării depline a pieței interne a energiei. CESE sprijină toate inițiativele prin care utilizarea rețelilor electrice și îmbunătățirea eficienței acestora pot fi fluidizate, în condițiile dezvoltării formelor regenerabile de energie, salutând ca atare unele instrumente de cooperare de tipul Coreso, formă embrionară a unui dispecerat european pentru energia electrică.

Sursele de energie regenerabilă și adecvarea capacităților de producție

3.5 Pe de altă parte, CESE a pledat constant pentru recurgerea în proporție tot mai mare la energia din surse regenerabile ⁽²⁾. CESE sprijină obiectivele din Perspectiva energetică 2050.

⁽¹⁾ JO C 133, 9.5.2013, p. 27-29; JO C 68, 6.3.2012, p. 15-20; JO C 341, 21.11.2013, p. 21-26.

⁽²⁾ JO C 77, 31.3.2009, p. 43-48; JO C 44, 15.2.2013, p. 133-139; JO C 229, 31.7.2012, p. 126-132.

3.6 Mecanismele de sprijinire a energiei din surse regenerabile au fost instituite într-o perioadă în care cota acestor forme de energie era scăzută și tehnologiile aferente la începuturi. În prezent, cota energiei din surse regenerabile în mixul energetic a sporit considerabil și va continua să crească pe termen lung. CESE este de acord cu Comisia că intervenția publică trebuie să fie evaluată, cu respectarea principiului subsidiarității, în lumina gradului de maturizare a surselor de energie și a tehnologiilor. Comitetul consideră totuși că Comisia Europeană trebuie să definească în mod clar noțiunea de *sursă matură de energie* și să o reevalueze în lumina viitoarelor progrese tehnologice. De asemenea, CESE dorește să sublinieze că evaluarea și adaptarea mecanismelor de asistență pentru energia din surse regenerabile ar trebui să se facă astfel încât să garanteze că consumatorii, în special cei mai vulnerabili, vor putea beneficia pe deplin de piața europeană a energiei electrice. CESE recomandă să se acționeze cu precauție, astfel încât adaptarea ajutoarelor să nu îngreuneze sau să complice realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020. CESE recomandă Comisiei să fie atentă la acest aspect în momentul pregătirii noilor orientări ale Uniunii privind ajutoarele de stat pentru mediu și energie.

3.7 În aceeași ordine de idei, ar trebui ca sprijinul pentru formele de energie din surse regenerabile în ceea ce privește tehnologiile ajunse la maturitate să fie eliminat treptat, fiind totodată corelat în mod adecvat cu dezvoltarea unei piețe funcționale de comercializare a emisiilor. CESE împărtășește punctul de vedere al Comisiei, conform căruia sprijinul acordat energiei din surse regenerabile trebuie să fie flexibil, proporțional, degresiv și competitiv, permițând energiei din surse regenerabile să răspundă din ce în ce mai mult semnalelor de piață și să concureze cu formele convenționale de energie. Sprijinirea directă a formelor regenerabile de energie ar trebui să fie înlocuită treptat printr-o piață funcțională de comercializare a certificatelor de emisii și, ca atare, să fie progresiv eliminată.

3.8 CESE întâmpină favorabil inițiativele Comisiei de a conferi un caracter european schemelor de sprijin pentru formele de energie din surse regenerabile. Comisia ar trebui să înlesnească și mai mult mecanismele de cooperare dintre statele membre, pentru promovarea asistenței transfrontaliere, puțin utilizată în prezent. De asemenea, acordarea de sprijin la nivel european este improbabilă atâta timp cât statele membre vor avea posibilitatea să-și elaboreze propriile politici, să practice parazitismul sau să impună țărilor vecine constrângeri negative (de exemplu, sprijinirea dezvoltării rapide a energiei din surse regenerabile în Germania generează fluxuri de curent în buclă în Polonia și Republica Cehă, ceea ce presupune costuri suplimentare ale electricității în aceste două țări, pentru a echilibra și securiza aprovizionarea). Este mai ușor de abordat aceste probleme acum, când sistemul este încă relativ tânăr, decât mai târziu, când efectele dependenței de opțiunile anterioare se vor adânci.

3.9 O temă de preocupare în ceea ce privește integrarea energiei din surse regenerabile este faptul că producția acestui tip de energie este intermitentă, necesitând o echilibrare și capacități auxiliare sau de rezervă. Comunicarea subliniază că asistența acordată de statele membre capacităților auxiliare riscă de fapt să ducă la sprijinirea unor centrale electrice ineficiente sau la subvenționarea combustibililor fosili. Problema ar trebui limitată prin instituirea unor piețe intrazilnice, de echilibrare și auxiliare, care să fie eficiente. Dacă acestea sunt într-adevăr eficiente, funcționează transfrontalier și emit semnale de preț corecte, ele ar putea – la urma urmei – să regleze suficient piața astfel încât să nu mai fie necesar un mecanism suplimentar de asigurare a capacității. Toate mecanismele de rezervă sau de remunerare a capacității trebuie „să se bazeze pe piață, să fie neutre din punct de vedere tehnologic, nediscriminatorii și deschise unei participări transfrontaliere”⁽³⁾.

3.10 În prezent există norme și mecanisme diferite în funcție de statele membre în ceea ce privește adecvarea capacității de producție, dat fiind că problemele de echilibru dintre ofertă și cerere se pun în mod diferit de la un stat membru la altul. Intervenția publică se dovedește necesară pentru asigurarea securității aprovizionării și a rezervelor (prin definiție, naționale). Cu toate acestea, dat fiind că piețele sunt din ce în ce mai interconectate și mai interdependente și pentru a evita coexistența unor sisteme diferite și fragmentate, ar trebui încurajate toate formele de concertare și cooperare dintre state, în special în cadrul Grupului de coordonare pentru electricitate, iar Comisia ar trebui să analizeze fezabilitatea unei piețe europene a capacităților, pe baza bunelor practici existente.

Intervenția publică

3.11 CESE este de acord cu opinia Comisiei conform căreia intervenția publică joacă un rol important în realizarea obiectivelor politicii europene privind energia și clima. Comitetul consideră că fructificarea optimă a intervenției publice nu ar trebui să însemne neapărat reducerea sau extinderea acesteia, ci – mai curând – optimizarea eforturilor publice. CESE consideră că acest tip de intervenție trebuie să joace un rol și mai important în materie de combatere a sărăciei energetice și că trebuie fructificate mai bine intervențiile publice din domeniu, invitând Comisia să facă propuneri și să lanseze inițiative cu privire la aceste aspecte.

3.12 Cu toate acestea, CESE subliniază că este important ca aceste intervenții publice de la nivel național, regional sau local să fie corelate la nivel european, dat fiind că, în caz contrar, efectele la acest din urmă nivel pot fi, în anumite condiții, contraproductive.

⁽³⁾ Eurelectric, 17 ianuarie 2014.

3.13 CESE subliniază în același timp că mixul energetic este o componentă a suveranității naționale, în măsura în care nu denaturează în mod semnificativ concurența și respectă regulile privind ajutoarele de stat. Din cauză că aceste intervenții afectează celelalte țări europene, CESE consideră că ar trebui consolidată coordonarea dintre statele membre, în special în cadrul Grupului de coordonare pentru electricitate, pentru a conferi mai multă coerență la nivel european.

3.14 În acest sens, Comisia ar trebui, în opinia CESE, să facă o distincție clară între intervenții publice și ajutoare publice.

3.15 Intervențiile publice influențează costurile și prețurile energiei electrice. Comisia recunoaște că este greu de determinat costul fiecărei tehnologii energetice pe o bază comparabilă și de a evalua astfel nivelul necesar de intervenție publică. Într-un aviz viitor, CESE va analiza cu atenție raportul și comunicarea Comisiei privind prețurile și costul energiei în Europa, documente publicate la 22 ianuarie 2014. CESE reamintește recomandarea sa adresată Comisiei, de a oferi în acest raport o analiză a sărăciei energetice în UE, o strategie și o foaie de parcurs europeană pentru combaterea fenomenului.

3.16 Cu cât piața energiei electrice este mai extinsă, mai aprofundată și mai fluidă, cu atât mai mult îi va fi asigurată stabilitatea și nu va mai fi nevoie de diverse forme de intervenții publice ad-hoc sau temporare, care pun în prezent probleme de coordonare.

Competitivitate

3.17 Comisia a evidențiat destul de corect unele aspecte precum securitatea aprovizionării sau scăderea competitivității prețurilor pentru economia UE, care nu sunt totdeauna compatibile cu obiectivele 20-20-20 sau cu obiectivele pentru 2050. În acest mod, realizarea obiectivelor pachetului privind clima sporește costurile energetice pentru cetățeni și industrie, împiedicând competitivitatea. Pe de altă parte, sprijinul acordat formelor regenerabile de energie poate duce la costuri foarte scăzute ale energiei electrice livrate angro, denaturând semnalele de investiții în capacități de rezervă. Instrumentele de realizare a obiectivelor 20-20-20 trebuie să facă obiectul unei monitorizări adecvate, pentru a veghea ca denaturările să nu fie mai mari decât beneficiile.

3.18 În același timp, propunerea Comisiei de promovare a contractelor pe termen lung pentru construirea unor noi centrale electrice, care urmează să fie încheiate între producătorii de electricitate și viitorii consumatori finali pentru a garanta competitivitatea industriilor energofage, trezește preocupări suplimentare. Comisia recunoaște că există un risc de împiedicare a accesului pe piață, aceste contracte trebuind să fie analizate cu atenție, pentru a vedea dacă beneficiile sunt mai mari decât costurile sau dacă, de fapt, reprezintă o piedică în calea concurenței. În plus, consumatorii intensivi de energie au tendința de a fi mai interesați de centralele cu combustibili convenționali, care furnizează energie în mod fiabil. Acest sprijin riscă să nu convină altor politici europene, de la sprijinirea formelor regenerabile de energie și până la conformarea cu dispozițiile directivei privind emisiile industriale. În situații extreme, factorul de decizie este plasat într-o poziție foarte stânjenitoare dacă în cele din urmă, dintr-un motiv sau altul, un consumator industrial decide o delocalizare.

Consolidarea poziției consumatorilor/combateră sărăciei energetice

3.19 CESE împărtășește pe deplin opinia conform căreia piața internă a energiei electrice nu reprezintă un scop în sine. De pe urma pieței energiei electrice trebuie să beneficieze toți, în special persoanele cele mai vulnerabile. Sunt necesare eforturi pentru realizarea ei, pentru că piața este prea fragmentată în prezent. Această situație afectează negativ libertatea consumatorului european de a-și alege furnizorul și bugetul acestuia (prețurile sunt prea mari), securitatea aprovizionării, eforturile privind combaterea schimbărilor climatice și tranziția energetică. Politica energetică europeană ar trebui să-și sporească eforturile de eradicare a sărăciei energetice.

3.20 Echilibrul cerere-ofertă și eficiența energetică oferă un potențial enorm de reducere a vârfurilor de consum. Aceste posibilități rămân insuficient exploatate, în ciuda progreselor tehnologice. CESE pledează cu hotărâre pentru ca cetățenii să fie încurajați să devină protagoniști ai propriilor acțiuni în materie de energie, consum-actori. Unele tehnologii, precum cea a contoarelor inteligente, trebuie să fie concepute efectiv pentru toți consumatorii, inclusiv pentru cei mai vulnerabili, și să fie întru totul eficiente și utile prin informațiile lizibile și transparente furnizate, fără costuri suplimentare, permițând astfel o adaptare inteligentă a cererii de energie (și asigurând securitatea/confidențialitatea datelor). CESE sprijină promovarea cercetării și dezvoltării în sectorul energiei (în principal cu privire la instrumentele inteligente și la stocarea energiei).

3.21 Intervenția publică este crucială și pentru că reacția din partea cererii (RPC)/gestionarea cererii de energie (GCE) are tendința să-i penalizeze pe nedrept pe consumatorii cei mai vulnerabili. Ca atare, trebuie adaptat tipul de asistență oferită consumatorilor vulnerabili la situația lor specifică, iar criteriile de eligibilitate ar trebui să fie echitabile și previzibile.

3.22 CESE consideră că tehnologiile RPC/GCE nu sunt suficiente pentru a adapta și reduce cererea. CESE a pledat pentru îmbunătățirea sensibilizării și responsabilizării cetățenilor la nivel european, prin intermediul unor inițiative diverse, sprijinite prin Fondul de solidaritate energetică⁽⁴⁾. CESE sprijină reabilitarea energetică a clădirilor (cu certificarea profesională a performanțelor energetice), pentru a determina eradicarea locuințelor de tip „strecurătoare termică” și eliminarea treptată a comercializării acestora prin vânzare sau închiriere.

3.23 În prezent, consumatorii europeni de energie se numără printre cei mai puțin satisfăcuți în legătura cu piața energiei. Din perspectiva consumatorilor, trebuie rezolvate aspecte esențiale pentru a favoriza dezvoltarea unei piețe a energiei care să funcționeze bine, cum ar fi: accesul la energie; furnizarea de informații obiective și fiabile privind ofertele, inclusiv instrumente independente de comparare; transparența clauzelor contractuale; protecția împotriva practicilor comerciale înșelătoare și agresive; un singur punct de contact pentru informare; inteligibilitatea informațiilor pentru consumatori; eficiența implementării Directivei privind eficiența energetică; posibilitatea de a schimba ușor furnizorii; mijloace de atac eficiente în caz de reclamații justificate⁽⁵⁾ și măsuri de combatere a sărăciei energetice. De asemenea, monitorizarea independentă a piețelor energiei este esențială pentru a asigura o concurență loială și pentru generarea de beneficii pentru consumatori. Progresele din aceste domenii pot aduce un sprijin politic și social mai larg pentru politicile energetice ale UE.

3.24 CESE sprijină producerea la nivel local a energiei din surse regenerabile de către consumatori (prosumatori⁽⁶⁾). Acest fenomen evoluează rapid în multe țări, în special în Germania și în Regatul Unit. Este vorba de un aspect esențial pentru echilibrul energetic al Europei, pentru o aprovizionare cu o energie mai ieftină și pentru reducerea emisiilor de CO₂. Rolul prosumatorilor pe piața energiei este legat de combaterea sărăciei energetice. Grație rețelelor inteligente și contoarelor inteligente, un prosumator poate furniza un schimb de servicii energetice generate de o mică centrală electrică. Până la sfârșitul anului 2020, vor exista în Regatul Unit aproximativ 8 milioane de instalații de acest tip, care vor produce circa 40 GW de electricitate. Numărul persoanelor angajate va depăși 100 000. Prosumatorii ar trebui să beneficieze de sprijin public pentru eliminarea obstacolelor juridice și de sprijin financiar și operațional sub forma unor servicii de montare și întreținere, în special în ceea ce privește investițiile. Cu toate acestea, trebuie stabilite și reguli eficiente care să garanteze că prosumatorii sunt pe deplin responsabili pentru orice dezechilibru pe care l-ar putea produce atunci când aprovizionează rețeaua cu energie și care să instituie instrumente bazate pe piață și mecanisme de fixare a prețurilor care să-i stimuleze să reducă aceste dezechilibre.

3.25 Energia electrică nu este o marfă ca oricare alta. Este un bun comun esențial, care se cere gestionat ca atare. În interesul economic general, un stat membru poate să adauge în acest cadru anumite obligații de serviciu public. CESE a pledat constant pentru ca accesul universal la energie să fie înscris printre obiectivele politicii energetice a UE și să fie menționat în tratat. În consecință, CESE subliniază că se cuvine acționat cu atenție, pentru ca, în momentul în care vor fi puse în aplicare în virtutea Directivei 2009/72/CE, obligațiile de servicii publice care îndeplinesc misiuni de interes general (fiind vorba mai ales de securitate, accesul la energie și prețuri accesibile ale energiei, caracterul regulat, calitatea și prețurile energiei electrice, precum și protecția mediului, inclusiv eficiența energetică și protecția climei, așa cum sunt acestea definite în articolele 3.2 și 3.3 din această directivă) să nu fie limitate în cadrul procesului de raționalizare a intervențiilor publice, prin prisma respectării principiului concurenței. CESE solicită Comisiei Europene să fie foarte vigilentă în acest sens, să întocmească în fiecare an rapoarte cu privire la acest aspect esențial și să includă în rapoartele sale anuale privind piața internă nu doar o evaluare mai specifică și aprofundată referitoare la modul în care obligațiile de serviciu public sunt îndeplinite de statele membre, ci și solicitări de inițiative specifice, astfel încât aceste obligații să aibă garanții sporite sau chiar să fie consolidate la nivel european.

⁽⁴⁾ JO C 341, 21.11.2013, p. 21-26.

⁽⁵⁾ Consumer rights in electricity and gas markets (*Drepturile consumatorilor pe piețele de gaz și electricitate*) – document de poziție al BEUC, decembrie 2013.

⁽⁶⁾ Prosumatorii sunt mici producători independenți de electricitate, generată cel mai adesea cu ajutorul unor mici instalații casnice (de exemplu, mici centrale eoliene, panouri solare, recuperarea căldurii prin utilizarea pompelor de căldură etc.). Trăsătura specifică a prosumatorilor este aceea că producția lor poate fi destinată uzului propriu sau poate fi vândută unor rețele mai importante.

Guvernanță

3.26 Transparența și integritatea comerțului angro cu energie sunt, în cele din urmă, cruciale pentru protecția intereselor tuturor, evitându-se astfel tariful excesiv a consumatorilor finali și sprijinindu-se buna guvernanță a întreprinderilor de energie, indiferent dacă aceste întreprinderi sunt de stat sau private. Comisia ar trebui să evalueze situația implementării Regulamentului privind integritatea și transparența pieței energiei (REMIT) și, dacă este necesar, să propună soluții. Transparența în comerțul angro ar putea permite identificarea rapidă a unor probleme, precum abuzul de piață sau comportamentele anticoncurențiale și ar veni în sprijinul intervenției autorităților în materie de concurență.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind navigatorii, de modificare a Directivelor 2008/94/CE, 2009/38/CE, 2002/14/CE, 98/59/CE și 2001/23/CE

[COD(2013) 798 final – 2013/0390 COD]

(2014/C 226/06)

Raportor: **dl Christos POLYZOGOPOULOS**

La 19 noiembrie 2013 și, respectiv, la 29 noiembrie 2013 și 21 noiembrie 2013, în conformitate cu articolele 153 alineatul (2) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană, Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind navigatorii, de modificare a Directivelor 2008/94/CE, 2009/38/CE, 2002/14/CE, 98/59/CE și 2001/23/CE

COM(2013) 798 final – 2013/0390 COD.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 136 de voturi pentru și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea de directivă, care urmărește îmbunătățirea nivelului de protecție a drepturilor garantate de Carta drepturilor fundamentale a UE și asigurarea unor condiții echitabile de concurență la nivelul Uniunii.

1.2 CESE își exprimă satisfacția cu privire la propunerea de a aborda chestiunea exceptărilor care riscă să restrângă posibilitățile marinarilor de a beneficia de aceleași drepturi de care se bucură lucrătorii care își exercită profesia pe uscat în temeiul dreptului european al muncii.

1.3 CESE consideră că, prin faptul că scoate în evidență aspectele pozitive ale acestui sector și că îl pune pe picior de egalitate, din punctul de vedere al condițiilor de muncă, cu profesiile care se desfășoară pe uscat, propunerea a găsit calea bună de a-i atrage pe tinerii din UE înspre profesiile din domeniul navigației și pescuitului și spre o carieră pe mare trainică.

1.4 CESE observă că abordarea suplă adoptată de Comisie ia în considerare specificitățile și nevoile unui sector de maximă importanță, ea examinând patru căi de acțiune distincte și evaluând, în fiecare caz, în ce măsură se justifică obiectiv ca sectorul să facă obiectul unui tratament diferențiat, astfel încât să se evite aplicarea, în toate situațiile, a unor soluții unice.

1.5 CESE consideră că propunerea de directivă poate contribui la sporirea ocupării forței de muncă în sectorul maritim și halieutic și la îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă, a protecției sociale și dialogului social, obiective generale de acțiune prevăzute la articolul 151 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

1.6 CESE amintește că, conform studiului preliminar realizat în cadrul celei specializate privind ocuparea forței de muncă și competitivitatea în sectorul maritim, discrepanța dintre cerere și ofertă în țările din cadrul OCDE riscă să se accentueze, ajungând la un total de 70 000 de ofițeri și 221 000 de marinari ⁽¹⁾. Pentru ca ponderea ofițerilor de marină europeni pe piața mondială a forței de muncă din acest domeniu să se mențină la nivelul din 2010, va trebui ca, în următorul deceniu, efectivele acestora să crească cu 10 % în țările din vestul Europei și cu 20 % în țările din Est ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Sulpice, Guy, 2011, „Study on EU Seafarers Employment: Final Report.” („Studiu privind ocuparea forței de muncă în rândul navigatorilor din UE. Raport final”), Comisia Europeană, Direcția Generală Mobilitate și Transporturi, Direcția C, Transport maritim (MOVE/C1/2010/148/SI2.588190), p. 34

⁽²⁾ Ibid., p. 35.

1.7 În plus, CESE crede că propunerea de directivă poate să favorizeze stabilirea unor condiții de concurență echitabile pe piața europeană, abordând situații de tipul celei în care anumite întreprinderi sunt scutite de anumite obligații, de exemplu în materie de informare și de consultare, care le sunt impuse unor întreprinderi concurente care își au sediul în alte state membre. Atrage atenția asupra faptului că trebuie asigurate condiții de concurență echitabile atât la nivelul UE, cât și la nivel internațional, dat fiind caracterul internațional al activităților maritime și al concurenței care se manifestă în cadrul acestor activități și insistă asupra importanței descurajării eficace a dumpingului social și a concurenței neloiale. Cu toate acestea, multe activități desfășurate pe uscat intră în concurență la nivel internațional, iar faptul că și sectorul maritim se află în această situație nu este un motiv ca navigatorii să nu beneficieze de drepturile sociale și profesionale fundamentale.

1.8 CESE subliniază totuși că numai propunerea de directivă nu poate garanta atractivitatea activităților maritime, ea trebuind să fie însoțită de măsuri și inițiative, propuse chiar de CESE, privind formarea, educația și cercetarea, precum și îmbunătățirea igienei și siguranței, stimulând totodată spiritul antreprenorial și inovator pentru a oferi servicii sigure, eficace, concurențiale și de înaltă calitate.

1.9 Având în vedere faptul că propunerea de directivă a fost precedată cu câțiva ani de ample consultări și evaluări ale impactului suprimării excepțiilor, CESE recomandă insistent reducerea la doi ani a perioadei tranzitorii de cinci ani care este prevăzută (la articolul 8) pentru intrarea în vigoare a acesteia.

2. Introducere

2.1 Marina europeană joacă un rol de pionier la scară mondială și asigură locuri de muncă unui număr de 345 455 de navigatori ⁽³⁾. În jur de 30 % din clădirile marinei comerciale arborează pavilionul unuia dintre statele membre ale Uniunii și, în ceea ce privește tonajul brut, Uniunea reprezintă 19,2 % din flota mondială ⁽⁴⁾.

2.2 Pescuitul și prelucrarea produselor pescărești asigură un loc de muncă unui număr de 350 000 de persoane, cinci state membre – Danemarca, Spania, Franța, Țările de Jos și Regatul Unit – reprezentând 60 % din producția Uniunii, în timp ce sectorul pescuitului furnizează anual 6,4 milioane de tone de pește ⁽⁵⁾.

2.3 Cu toate acestea, globalizarea, în special în contextul crizei actuale, ridică provocări majore din perspectiva ocupării forței de muncă și a competitivității în sectorul maritim, provocări care au inevitabil repercusiuni, sub aspect calitativ și cantitativ, asupra anumitor aspecte ale muncii din acest sector.

2.4 Dereglementarea pieței forței de muncă în sectorul maritim, care s-a generalizat treptat de la începutul anilor '80 ⁽⁶⁾ a fost însoțită de scăderea numărului de navigatori europeni, de un deficit în ceea ce privește personalul calificat corespunzător și de recrutarea de navigatori din țări terțe, tendință care se explică ⁽⁷⁾, printre altele, prin perspectivele limitate în materie de carieră pentru lucrătorii din acest sector, prin izolarea și îndepărtarea de familie, precum și prin devalorizarea acestei profesii, generată de impresia că este o meserie nesigură, iar condițiile în care se desfășoară s-au degradat.

2.5 Cauzele acestei tendințe de devalorizare se află atât în cerere cât și în ofertă, precum și în presiunea concurențială la care este supus sectorul și, într-o conjunctură dificilă, marcată de globalizare și pe fondul unei crize structurale cu caracter ciclic, salariile sunt în scădere.

3. Propunerea de directivă

3.1 Propunerea de directivă analizată aduce modificări directivelor ⁽⁸⁾ în vigoare, care fie exclud navigatorii și/sau marinarii din domeniul de aplicare, fie autorizează statele membre să o facă, fără o motivație clară. Statele membre au adoptat diverse metode în ceea ce privește aceste excepții.

⁽³⁾ SWD(2013) 0461 final.

⁽⁴⁾ Raportul anual 2011-2012 al Asociației Armatorilor din Comunitatea Europeană (ECSA).

⁽⁵⁾ Eurostat, Statistici în domeniul pescuitului, septembrie 2012.

⁽⁶⁾ Silos, J. M., Piniella, F., Monedero, J., & Walliser, J. (2012). Trends in the global market for crews: A case study. *Marine Policy*, 36(4), 845–858.

⁽⁷⁾ COM(2006) 275 final, vol. II, Anexa, cap. 2.5

⁽⁸⁾ Sunt vizate directivele 2008/94/CE privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului, 2009/38/CE privind instituirea unui comitet european de întreprindere, 2002/14/CE, privind stabilirea unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor, 98/59/CE, privind concedierile colective, 2001/23/CE, privind menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi și 96/71/CE privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii.

3.2 Mai precis, propunerea de directivă recunoaște dreptul necondiționat al navigatorilor la informare și la consultare, în toate directivele care autorizau înainte excepții și derogări de la acest drept.

3.3 Dat fiind că cea mai bună soluție poate fi diferită de la o directivă la alta și, după evaluarea impactului, a domeniului de aplicare și a motivelor excepției, textul optează pentru combinarea a patru căi de acțiune, respectiv:

- soluția 1: nicio acțiune (pentru directiva privind detașarea lucrătorilor);
- soluția 2: derogare, prin acordarea unui nivel de protecție echivalent (pentru directiva privind informarea și consultarea);
- soluția 3: suprimarea excepțiilor (pentru directivele privind comitetul european de întreprinderi și insolvența angajatorului);
- soluția 4: adaptarea regulilor, sub formă de dispoziții specifice, la caracteristicile sectorului (pentru directivele privind concedierile colective și transferul de întreprinderi).

4. Cadrul de acțiune

4.1 Cartea verde „Către o viitoare politică maritimă a Uniunii”⁽⁹⁾ ridică problema scutirii aplicate sectoarelor de activitate maritimă în ceea ce privește anumite aspecte ale legislației europene în domeniul muncii și în domeniul social, precum și problema reevaluării acestor scutiri, în strânsă colaborare cu partenerii sociali și subliniază totodată importanța, din punctul de vedere al competitivității, a competențelor și a ocupării durabile a forței de muncă din acest domeniu, din perspectiva scăderii numărului de marinari europeni.

4.2 În comunicarea sa din 10 octombrie 2007⁽¹⁰⁾, Comisia s-a angajat să îmbunătățească cadrul juridic aplicabil profesiunilor din domeniul maritim, afirmând că este posibil ca excluderea lucrătorilor din acest domeniu din domeniul de aplicare al anumitor directive să nu fie pe deplin justificată.

4.3 Pe de altă parte, în Cartea albastră privind o politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană, Comisia își reiterează angajamentul de a reexamina, în strânsă cooperare cu partenerii sociali, domeniile legislației muncii a UE din care sectoarele maritime sunt excluse⁽¹¹⁾, în timp ce unul dintre obiectivele politicii maritime integrate (PMI) constă în sprijinirea, cantitativă și calitativă, a ocupării forței de muncă și a calificărilor profesionale din acest domeniu, pentru a face față reducerii îngrijorătoare a numărului de locuri de muncă din domeniul maritim.

4.4 Într-una din rezoluțiile sale⁽¹²⁾, Parlamentul European a solicitat ca toți lucrătorii să beneficieze de același nivel de protecție, fără ca anumite grupuri să fie automat excluse din domeniul de acțiune al celui mai larg nivel de protecție, cum este deseori cazul marinarilor, al persoanelor care lucrează pe nave și în mare liberă și cere aplicarea unei legislații eficiente tuturor, indiferent de locul de muncă.

4.5 Recent, Comisia și-a reafirmat obiectivul de a spori numărul și calitatea locurilor de muncă din sectorul maritim în Comunicarea sa privind „Creșterea albastră”⁽¹³⁾ și în declarația de la Limassol, care a fost adoptată de miniștrii europeni responsabili de politica maritimă integrată⁽¹⁴⁾.

5. Observații

5.1 CESE subliniază faptul că propunerea de directivă, a cărei elaborare a fost precedată de un proces extins de consultări, atât punctuale, cât și generale, decurge direct din cadrul de acțiune evocat mai sus și că reprezintă urmarea logică a obiectivelor, a angajamentelor și a preocupărilor cu privire la viitorul profesiilor din domeniul maritim, scopul fiind definirea unui cadru de reglementare eficace, care să ia în considerare contextul mondial în care evoluează sectorul maritim.

⁽⁹⁾ COM(2006) 275 final, 7 iunie 2006, capitolul 2.5.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 0591, 10 octombrie 2007.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 575, 10 octombrie 2007.

⁽¹²⁾ 2007/2023(INI), 11 iulie 2007.

⁽¹³⁾ COM(2012) 494 final, 13 septembrie 2012.

⁽¹⁴⁾ Declarația de la Limassol, Limassol, 7 octombrie 2012.

5.2 CESE consideră că propunerea de directivă este coerentă cu alte politici și obiective orizontale, precum Strategia Europa 2020, în special sub aspectul ocupării forței de muncă, precum și cu agenda pentru noi competențe și locuri de muncă⁽¹⁵⁾, cu obiectivele fundamentale ale acestora de îmbunătățire a calității condițiilor de muncă și, în special, de reexaminare a legislației existente în vederea creării unui dispozitiv legislativ mai inteligent pentru ocuparea forței de muncă, sănătate și securitate la locul de muncă.

5.3 CESE a atras deja atenția asupra excluderii din legislația socială europeană care îi afectează pe marinari și pescari și insistă asupra necesității de a-i pune capăt, indiferent de motive, în toate domeniile în care acest lucru de dovedește necesar. CESE a solicitat Comisiei să reexamineze aceste excluderi, în strânsă cooperare cu partenerii sociali⁽¹⁶⁾.

5.4 Într-o serie de avize anterioare⁽¹⁷⁾, CESE a formulat observații și recomandări pertinente cu privire la aspecte care au legătură cu politica maritimă și a luat poziție în mod punctual cu privire la chestiuni generale de politica ocupării forței de muncă și de politica socială care sunt legate de profesiile din sectorul maritim, dar și, mai specific, de tematica învățământului, formării și certificării, a angajării și siguranței pe mare, punând în evidență necesitatea atragerii tinerilor către cariere profesionale în sectorul maritim și menținerea lor pe aceste locuri de muncă, precum și necesitatea asigurării unui nivel ridicat de competențe și de specializare în evantaiul activităților maritime din Europa.

5.5 Opiniile CESE de cea mai mare actualitate sunt, în special, cele formulate în Avizul pe tema „Obiective strategice și recomandări pentru politica UE în domeniul transportului maritim până în 2018”, privind resursele umane și competențele în domeniul maritim, precum și acțiunile pe care le recomandă pentru combaterea pirateriei maritime⁽¹⁸⁾, care, ca și incriminarea marinarilor, are ca efect respingerea profesiilor din acest sector.

5.6 CESE observă că, dacă consultările generale și specifice, efectuate la scară largă, au evidențiat opinii contrare în ceea ce privește necesitatea excluderilor de acest tip și identificarea celor care se justifică, s-a ajuns totodată la un consens cu privire la necesitatea instaurării unor condiții de concurență echitabile și cu privire la rolul pe care îl poate juca legislația UE. Deplânge totuși faptul că, în ciuda consultărilor scrise care au avut loc, chestiunea nu a fost înscrisă pe ordinea de zi a comitetului de dialog social.

5.7 CESE dorește să aducă în prim-plan constatarea formulată de grupul de acțiune privind ocuparea forței de muncă și competitivitatea în sectorul maritim⁽¹⁹⁾, care a atras atenția asupra faptului că progresele din domeniul tehnologiei comunicației fac ca anumite excepții să-și piardă finalitatea, în principal în materie de informare și de consultare, care ar putea părea justificate ca urmare a caracterului inerent mobil al navigației și a dificultăților de comunicare cu navele aflate pe mare.

5.8 CESE menționează că, ca urmare a anumitor dificultăți tehnice, cu care se confruntă, în principal, întreprinderile mici și mijlocii, dotarea navelor cu tehnologie din domeniul informației și comunicării (TIC) se face progresiv și că, în anumite situații, este nevoie de timp pentru echiparea completă a acestora. Prin urmare, încurajează Comisia să elaboreze, în acest sens, un cadru care să reunească măsuri de sprijin pentru investiții și acțiuni de formare în acest sector, astfel încât propunerea de directivă să se poată aplica în mod eficace.

5.9 CESE amintește că Uniunea Europeană joacă un rol de pionier în ceea ce privește dreptul muncii și solicită Comisiei să preia conducerea în eforturile de perfecționare a normelor internaționale, pentru ca toate statele membre să ratifice Convenția privind munca din domeniul maritim, din 2006, a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) și să garanteze o vastă cooperare internațională în vederea instaurării unui dispozitiv mai eficace de punere în aplicare, a asigurării respectării normelor minime ale OIM în domeniul muncii de către țările semnatare ale acestei convenții și a creșterii numărului țărilor care o vor ratifica. Trebuie subliniat faptul că, deși este de acord cu Convenția OIM din 2006, CESE recunoaște că aceasta nu prevede aceleași drepturi ca și directivele aflate în dezbatere.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 682 final, 23 noiembrie 2010.

⁽¹⁶⁾ JO C 168, 20 iulie 2007, p. 50-56.

⁽¹⁷⁾ JO C 158, 26 mai 1997, p. 11; JO C 14, 16 ianuarie 2001, p. 41; JO C 80, 3 aprilie 2002, p. 9-14; JO C 133, 6 iunie 2003, p. 23-25; JO C 157, 28 iunie 2005, p. 42-47; JO C 157, 28 iunie 2005, p. 53-55; JO C 318, 23 decembrie 2006, p. 195-201; JO C 97, 28 aprilie 2007, p. 33-34; JO C 168, 20 iulie 2007, p. 50-56; JO C 97, 28 aprilie 2007, p. 33-34; JO C 211, 19 august 2008, p. 31-36; JO C 151, 17 iunie 2008, p. 35; JO C 255, 22 septembrie 2010, p. 103-109; JO C 107, 6 aprilie 2011, p. 64-67; JO C 248, 25 august 2011, p. 22-30; JO C 24, 28 ianuarie 2012, p. 146-153; JO C 76, 14 martie 2013, p. 15-19; JO C 161, 6 iunie 2013, p. 87-92; JO C 43, 15 februarie 2012, p. 69-72; JO C 299, 4 octombrie 2012, p. 153-157; avizul TEN/533, 16 iunie 2013, privind Comunicarea Comisiei COM(2013) 510 final.

⁽¹⁸⁾ JO C 255, 22 septembrie 2010, p. 103-109, et JO C 76 din 14 martie 2013, p. 15-19.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfmec.pdf>.

5.10 În scopul inversării tendinței de scădere a numărului de locuri de muncă în domeniul maritim este indispensabil, pe o parte, să se întreprindă acțiuni care, în completarea modificărilor instituționale propuse, să vizeze atingerea unui nivel corespunzător de formare în domeniul maritim, formarea unor competențe de cel mai înalt nivel, care să ofere largi perspective de angajare și, pe de altă parte, să se încurajeze mobilitatea profesională între diferitele sectoare.

5.11 De asemenea, sunt tot atât de importante sprijinirea IMM-urilor, care formează coloana vertebrală a marinei europene și care au fost grav afectate de criză, încurajarea colaborărilor menite să stimuleze inovarea și dezvoltarea de noi concepte antreprenoriale și, în general, susținerea constantă a spiritului antreprenorial specific sectorului maritim al UE și a instituțiilor acestuia.

5.12 O mai bună promovare și valorificare a grupărilor de activități maritime, care joacă un rol determinant din perspectiva intereselor economice și sociale ale UE, poate duce, printre altele, la deschiderea posibilităților de creare a unor locuri de muncă de substituție pentru pescari și femei.

5.13 CESE evidențiază faptul că, în ceea ce privește ocuparea forței de muncă în sectorul maritim, pentru îmbunătățirea calității studiilor care se vor efectua în viitor, este necesară o colectare sistematică de date, precum și armonizarea surselor acestor date, întrucât cifrele furnizate sunt extrem de divergente.

5.14 CESE salută abrogarea posibilității excluderii pescarilor remunerați în cotă-parte din domeniul de aplicare al directivei privind insolvența angajatorului (articolul 1 din propunerea de directivă).

5.15 În ceea ce privește Directiva 2001/23/CE (privind transferurile de întreprinderi), CESE atrage atenția asupra modalităților speciale care se aplică în cazul transferurilor de nave cu schimbarea pavilionului și asupra faptului că se poate întâmpla ca marinarii să constate că noile condiții de angajare sunt diferite sau mai dezavantajoase întrucât convențiile colective aplicabile sunt diferite. Din această perspectivă, subliniază că Comisia trebuie să definească noi reglementări, care să garanteze că modalitățile de aplicare a directivei menționate în cazul transferurilor de nave cu schimbarea pavilionului vor face ca rezultatul obținut să nu se contrazică cu cel urmărit, adică să nu se ajungă la o diminuare a drepturilor marinarilor. Comitetul solicită Comisiei să ia în considerare observațiile de mai sus.

5.16 CESE semnalează eforturile Comisiei Europene de a lua în considerare particularitățile transportului maritim și ale muncii din acest sector în cadrul Directivei 98/59/CE privind concedierile colective și insistă asupra necesității de a garanta siguranța juridică în ceea ce privește contractele de muncă și garantarea investițiilor, precum și dumpingul social și concurența neloială.

5.17 CESE propune ca articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2008/94/CE privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului să se modifice după cum urmează:

„Fără a aduce atingere dispozițiilor din fraza următoare, în mod excepțional, statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al prezentei directive creanțele anumitor categorii de salariați, în temeiul existenței altor forme de garantare, dacă se stabilește că acestea oferă persoanelor respective o protecție echivalentă celei oferite de prezenta directivă. Dispozițiile de mai sus nu pot fi în niciun caz interpretate ca permițând excluderea marinarilor sau a pescarilor.”

5.18 CESE consideră că clauza de revizuire (articolul 7 din directiva propusă), care are ca scop monitorizarea implementării și punerii în aplicare în statele membre a articolelor 4 și 5, în special cu privire la două chestiuni esențiale – fenomenul schimbării pavilionului și nivelul de ocupare a forței de muncă în rândul navigatorilor din UE – garantează aplicarea măsurilor propuse într-un mod care să ia în considerare caracteristicile sectorului.

5.19 CESE atrage atenția asupra faptului că angajatorii și lucrătorii au de jucat un rol hotărâtor în chestiunile referitoare la dreptul muncii. El își exprimă convingerea că parteneriatele sociale vor contribui într-un mod esențial la extinderea și difuzarea bunelor practici pentru a-i atrage pe tineri către carierele profesionale maritime și la largirea perspectivelor de ocupare a forței de muncă în acest sector în UE, valorificând totodată dialogul social pentru ca prezenta inițiativă legislativă să fie aplicată într-un mod corect și profitabil.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2011/96/UE privind regimul fiscal comun care se aplică societăților-mamă și filialelor acestora din diferite state membre

[COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS)]

(2014/C 226/07)

Raportor: **dl Petru Sorin DANDEA**

La 16 decembrie 2013, în conformitate cu articolul 115 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2011/96/UE privind regimul fiscal comun care se aplică societăților-mamă și filialelor acestora din diferite state membre

COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 martie 2014. Raportor: dl DANDEA.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea de directivă ⁽¹⁾ de modificare a Directivei 2011/96/UE privind regimul fiscal comun care se aplică societăților-mamă și filialelor acestora (Directiva privind societățile-mamă), considerând că aceasta reprezintă un pas important în implementarea Planului de acțiune în vederea consolidării luptei împotriva evaziunii fiscale ⁽²⁾.

1.2 Având în vedere faptul că statele membre pierd anual miliarde de euro ca efect al activităților de fraudă și evaziune fiscală, dar și din cauza planificării fiscale agresive care, de cele mai multe ori, se realizează prin specularea lipsurilor sau a neconcordanțelor existente între legislațiile naționale, CESE consideră justificată propunerea Comisiei, care urmărește punerea în aplicare a regulii generale anti-abuz (RGAA) prevăzută în recomandarea ⁽³⁾ acesteia.

1.3 CESE se declară de acord cu uniformizarea tratamentului aplicat grupurilor transfrontaliere în materia impozitării profitului, cunoscut fiind faptul că, în unele situații, prevederile actualei directive le permit acestora utilizarea instrumentelor financiare hibride, care permit obținerea de avantaje fiscale care denaturează concurența în cadrul pieței unice.

1.4 Având în vedere caracterul general al RGAA, CESE recomandă statelor membre ca la implementarea prezentei directive să aibă în vedere recomandarea Comisiei privind planificarea fiscală agresivă, dar și interpretarea dată de Curtea Europeană de Justiție, care stabilește principiul conform căruia în combaterea practicilor comerciale abuzive nu se poate depăși principiul general de drept comunitar. CESE recomandă Comisiei să formuleze o recomandare care să ajute statele membre în transpunerea cât mai corectă a directivei din punct de vedere juridic.

1.5 CESE solicită statelor membre ca, în cadrul procedurii de transpunere, să aibă în vedere o definiție cât mai clară din punct de vedere juridic a conceptelor cuprinse în articolul 1a alineatul (2), pentru a asigura o implementare cât mai corectă a directivei fără a genera situații complicate pentru mediul de afaceri sau administrațiile fiscale. Astfel, formulări ca *tranzacție artificială*, *comportament de afaceri rezonabil* sau *tranzacții circulare ca natură* ar trebui transpuse sub o formă juridică cât mai clară, pentru a nu genera probleme în aplicare companiilor, administrațiilor fiscale sau sistemului de justiție.

⁽¹⁾ COM(2013) 814 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

⁽³⁾ C(2012) 8806 final.

2. Propunerea Comisiei

2.1 Propunerea Comisiei intenționează să combată neconcordanțele existente între legislațiile naționale în materia instrumentelor financiare hibride din domeniul de aplicare al Directivei privind societățile-mamă și să introducă o regulă generală anti-abuz pentru a proteja funcționarea acestei directive.

2.2 Propunerea de directivă se bazează pe articolul 115 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, conform căruia Consiliul poate adopta directive pentru apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre, care afectează direct funcționarea pieței interne, Comisia considerând că aceasta este singura opțiune posibilă de implementare a RGAA.

2.3 Propunerea este necesară datorită faptului că reacția izolată a statelor membre la neconcordanțele din instrumente financiare hibride nu ar rezolva problema deoarece aceasta provine în mare parte din interacțiunea legislațiilor naționale.

2.4 Deși Directiva privind societățile-mamă conține o clauză anti-abuz, aceasta nu are suficientă claritate și poate genera confuzie. Includerea unei RGAA, conforme cu recomandarea Comisiei, va conduce la eliminarea acestor neclarități și va oferi statelor membre un instrument mai eficace.

3. Observații generale și specifice

3.1 CESE s-a pronunțat ⁽⁴⁾ în favoarea prezentei modificări a Directivei privind societățile-mamă și a recomandat statelor membre ca procesul de implementare să aibă loc într-o perioadă de timp rezonabilă.

3.2 Comitetul a solicitat ca, în cadrul acestei revizui, să se introducă obligația pentru întreprinderile multinaționale de întocmire separată a situațiilor contabile pentru fiecare țară în care operează, în care să se precizeze volumul producției realizate și profitul obținut. Prezentarea datelor contabile în acest mod ar facilita identificarea celor care abuzează de stabilirea prețurilor de transfer sau promovează planificarea fiscală agresivă. De asemenea, Comitetul a recomandat introducerea unei reglementări privind taxarea profitului companiilor pe baza unui set de reguli comune. CESE regretă că aceste aspecte nu au fost luate suficient în considerare în elaborarea prezentului proiect de directivă.

3.3 CESE recomandă Comisiei să sprijine statele membre în implementarea acestei directive. În acest sens, Comisia ar trebui să prezinte o recomandare care să clarifice aspectele legate de transpunerea în termeni juridici a conceptelor incluse în RGAA.

3.4 CESE atrage atenția asupra faptului că o implementare a directivei prin introducerea unor definiții formulate de o manieră foarte generală poate crea situații extrem de dificile atât pentru companii, cât și pentru administrațiile fiscale.

3.5 În cadrul implementării articolului 1a alineatul (2), este necesară definirea clară a conceptului de *tranzacție artificială*. În acest sens, CESE recomandă statelor membre utilizarea prevederilor Ghidului OCDE ⁽⁵⁾, în special prevederile privind restructurările companiilor. De asemenea, CESE recomandă utilizarea jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la „*wholly artificial arrangements*”. Simpla derulare a unei tranzacții în forma cea mai avantajoasă din punct de vedere fiscal nu o transformă, în sine, într-o tranzacție artificială.

3.6 În cadrul implementării articolului 1a alineatul (2) litera (b), CESE consideră necesară definirea clară a conceptului *comportament de afaceri rezonabil*. Includerea unei asemenea formulări în legislația națională, fără a exista o definiție clară, va conduce la situații complicate în sistemul de justiție, în cazul unor litigii care ar avea ca obiect comportamentul de afaceri.

3.7 CESE consideră că este necesară, în cadrul implementării, clarificarea aspectelor legate de tranzacțiile „circulare ca natură”. Există în practica comercială tranzacții circulare care au substanță economică și care se derulează cu respectarea prevederilor legale. Acestea nu ar trebui să cadă sub incidența prevederilor fiscale care vor transpune prezenta directivă.

⁽⁴⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 68.

⁽⁵⁾ OCDE – *Model Tax Convention*, cap. C5, art. 9181, art. 9182.

3.8 CESE recomandă statelor membre să utilizeze oportunitatea transpunerii prezentei directive pentru a simplifica legislația națională în materia impozitării profitului. Aceasta ar putea reprezenta un prim pas în armonizarea reglementărilor în acest domeniu la nivel european.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă și a Regulamentului (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată

[COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD)]

(2014/C 226/08)

Raportor: **dna Reine-Claude MADER**

La 9 decembrie 2013, respectiv la 16 decembrie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă și a Regulamentului (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată

COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) ia bine notă de propunerea de regulament menită să înlesnească accesul la justiție în cazul litigiilor transfrontaliere și să contribuie astfel la intensificarea schimburilor comerciale transfrontaliere.

1.2 El sprijină ideea extinderii domeniului de aplicare a procedurii prin intermediul majorării pragului la 10 000 EUR și a extinderii noțiunii de „litigiu transfrontalier”, ceea ce oferă mai multe posibilități consumatorilor și IMM-urilor de a recurge la procedură.

1.3 CESE este de acord cu limitarea taxelor judiciare prevăzută de regulament, întrucât aceste costuri reprezintă o autentică piedică pentru consumatori și întreprinderile mici atunci când se hotărăsc să inițieze o procedură. Cu toate acestea, Comitetul recomandă să se definească în mod clar ce se înțelege prin „taxe judiciare”, pentru ca măsura să fie eficientă.

1.4 El subliniază cu satisfacție că regulamentul menține caracterul executoriu al deciziei obținute, fără să fie necesară procedura de exequatur.

1.5 Pe lângă majorarea pragului, CESE consideră că succesul procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă va depinde în egală măsură și de simplificarea și facilitarea demersurilor pe care le ocazionează.

1.6 Comitetul remarcă voința Comisiei de a favoriza utilizarea noilor tehnologii, în ciuda faptului că această abordare diferă de practicile existente, adânc înrădăcinate, afectând funcționarea organelor jurisdicționale, și că introducerea sa la nivelul tuturor organelor jurisdicționale de proximitate se anunță, deocamdată, dificilă.

1.7 Cu toate acestea, Comitetul consideră că trebuie sprijinite toate căile și mijloacele care permit reducerea demersurilor părților, cu condiția de a nu aduce atingere caracterului efectiv al drepturilor la apărare ale părților și nici aplicării principiilor fundamentale ale dreptului procesual civil recunoscute de toate statele membre. El observă cu satisfacție că aceste tehnologii nu vor fi utilizate în legătură cu părțile decât cu acordul acestora.

1.8 În această privință, CESE își pune întrebări în legătură cu căile de atac disponibile în temeiul regulamentului privind cererile cu valoare redusă.

1.9 CESE subliniază totodată necesitatea menținerii vigilenței în ceea ce privește siguranța și confidențialitatea schimbului electronic de informații referitoare la o procedură contencioasă.

1.10 Comitetul insistă asupra necesității de a se prevedea posibilitatea consilierii consumatorilor și IMM-urilor de-a lungul întregii proceduri, cu atât mai mult cu cât nu este obligatorie prezența unui avocat; acest lucru presupune alocarea de mijloace, mai ales financiare.

1.11 Pe această temă, Comitetul consideră că asociațiile de consumatori, centrele europene ale consumatorilor și grupările de profesioniști, care sunt experimentate în acest domeniu, pot juca un rol pozitiv în a furniza consiliere și informații privind existența acestei proceduri.

1.12 CESE atrage atenția asupra faptului că obiectivul urmărit, și anume înlesnirea implementării regulamentului privind cererile cu valoare redusă, nu va fi îndeplinit decât în cazul unei difuzări adecvate a informației privind existența sa de către diverși actori, la nivelul instanțelor și prin intermediul instituțiilor de învățământ juridic ⁽¹⁾.

1.13 CESE consideră, de altfel, că eficacitatea procedurii impune punerea la dispoziție a unor formulare clare și pe înțelesul tuturor. Utilizarea limbii oficiale a țării părților, inclusiv la desfășurarea procedurii, în special în cadrul audierii, reprezintă una dintre condițiile esențiale. Această cerință nu trebuie să se limiteze la traducerea formularelor, riscul fiind ignorarea articolelor 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene privitoare la dreptul la o cale de atac eficientă și la dreptul la apărare.

1.14 CESE subliniază că argumentele prezentate în legătură cu principiile solidarității și proporționalității influențează pozitiv dezbaterile privind punerea în aplicare a unei acțiuni colective europene.

2. Introducere

2.1 Propunerea Comisiei vizează apropierea de cetățeni, de consumatori și de IMM-uri facilitându-le accesul la justiție și inspirându-le mai multă încredere în vederea valorificării oportunităților oferite de piața unică.

2.2 Ea se înscrie în cele 12 măsuri concrete expuse în cel de-al doilea Raport privind cetățenia Uniunii menite să-i ajute pe cetățenii europeni să-și exercite drepturile, de exemplu în soluționarea litigiilor referitoare la achizițiile în alt stat membru.

2.3 Această inițiativă este inclusă și în Agenda consumatorului european și în *Small Business Act* ca mijloc de îmbunătățire a respectării drepturilor consumatorilor și ale IMM-urilor.

2.4 Bazându-se pe extinsă experiență dobândită de la intrarea în vigoare a Regulamentului CE nr. 861/2007 ⁽²⁾ pe lângă procedurile naționale comune de recuperare a creanțelor și în urma mai multor consultări, Comisia propune o mai mare simplificare a procedurii, reducerea costurilor acesteia și adaptarea ei la necesitățile atât ale consumatorilor, cât și ale întreprinderilor mici și mijlocii.

2.5 Procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă instituită de Regulamentul CE nr. 861/2007 are următoarele puncte principale:

- se aplică litigiilor transfrontaliere care nu depășesc 2 000 EUR în momentul primirii solicitării;
- solicitantul trebuie să utilizeze un formular de tip „A”, pe care să-l trimită instanței competente prin poștă sau prin orice alt mijloc de comunicare acceptat de statul membru în care se inițiază procedura;
- un formular care să cuprindă o descriere a mijloacelor de probă și, după caz, documente justificative;
- în principiu, procedura este scrisă, cu excepția unei hotărâri contrare din partea instanței;
- reprezentarea părților este posibilă, dar nu obligatorie;
- în principiu, instanța trebuie să emită o hotărâre în termen de 30 de zile de la ascultarea părților în cadrul unei audieri sau de la primirea tuturor informațiilor necesare pentru a se putea pronunța.

2.6 Hotărârea pronunțată de instanță este executorie și automat recunoscută în statele membre. Instanța vizată trebuie să elibereze, fără costuri suplimentare și la cererea uneia dintre părți, un certificat care să ateste existența hotărârii.

⁽¹⁾ Universități, centre de formare pentru avocați, școli de drept etc.

⁽²⁾ Regulamentul CE nr. 861/2007 al Parlamentului și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă (JO L 199, 31.7.2007, p. 1).

2.6.1 Așa cum prevedea regulamentul din 2007, Comisia a efectuat o evaluare înainte de 1 ianuarie 2014, ale cărei prime rezultate le-a considerat încurajatoare, întrucât, în opinia sa, recurgerea la această procedură ar reduce costurile cu 40 %, iar durata litigiilor s-ar micșora de la 2 ani, în medie, la 5 luni ⁽³⁾.

2.7 Pornind de la aceste date, Comisia a considerat însă că procedura ar fi și mai eficientă dacă s-ar majora pragul, pentru a permite și IMM-urilor utilizarea acesteia.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Propunerea Comisiei prevede două mari pachete de măsuri: măsuri de ordin strict juridic și măsuri de ordin mai practic, menite, în ansamblul lor, să micșoreze costul procedurilor.

3.2 Măsurile de ordin juridic

3.2.1 Prima dintre măsurile preconizate vizează majorarea pragului de la 2 000 la 10 000 EUR, pentru a permite IMM-urilor să recurgă la această procedură, care este doar opțională.

3.2.2 A doua măsură vizează lărgirea definiției cauzelor transfrontaliere, pentru a extinde domeniul de aplicare la toate litigiile care conțin un element internațional, inclusiv faptul că implică resortisanți ai țărilor terțe.

3.3 Măsurile de ordin practic

3.3.1 În vederea reducerii costurilor, Comisia propune generalizarea schimburilor electronice de documente, a teleconferinței sau videoconferinței în cazul în care sunt necesare dezbateri orale.

3.3.2 Ea prevede de asemenea limitarea taxelor judiciare la 10 % din valoarea cererii, cu un plafon autorizat de 35 EUR; această sumă poate fi achitată prin virament bancar sau prin carte de credit sau de debit.

4. Observații generale privind propunerea

4.1 CESE consideră că propunerea este oportună, subliniind totodată că, pentru a produce efecte, procedura prevăzută trebuie să fie clară și transparentă. Acest lucru presupune ca formularele să fie adaptate la toate părțile interesate.

4.1.1 De altfel, mecanismul prevăzut va trebui să facă obiectul unei informări în rândul reclamanților și al instanțelor. În această privință, CESE subliniază că instanțele au fost informate foarte târziu în legătură cu procedura europeană de somație de plată și cu procedura europeană privind cererile cu valoare redusă, prin intermediul difuzării unei broșuri informative elaborată de Rețeaua judiciară europeană în materie civilă și comercială ⁽⁴⁾.

4.1.2 Încurajarea utilizării mijloacelor electronice de comunicare, inclusiv pentru notificarea sau comunicarea actelor și impunerea obligației ca instanțele să utilizeze videoconferința pentru audieri, cu condiția ca una dintre părți să nu solicite contrariul ⁽⁵⁾, reprezintă o orientare care se demarchează de practicile adânc înrădăcinate. Aceasta va marca funcționarea instanțelor și, de asemenea, impune necesitatea de a prevedea consilierea tehnică a reclamanților, cu atât mai mult cu cât procedura poate să se desfășoare fără asistența unui avocat.

4.2 În esență, măsura cea mai importantă constă în majorarea pragului de la 2 000 la 10 000 EUR.

4.2.1 Principalii beneficiari ai acestei modificări vor fi IMM-urile care, potrivit datelor prezentate de Comisie, nu reprezintă decât 20 % din cererile actuale, conform analizei impactului, bazată pe răspunsurile unui eșantion pe care CESE îl consideră restrâns.

4.2.2 CESE susține majorarea plafonului la 10 000 EUR, dar consideră că acesta ar putea fi ridicat în raport cu valoarea medie a cererilor consumatorilor.

4.3 Obiectivul declarat este de a reinstaura încrederea și de a dinamiza schimburile de pe piața internă sporind totodată eficiența justiției. În această privință, CESE se întreabă în legătură cu căile de atac deschise în cadrul procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă.

⁽³⁾ Punctul 3.2 din analiza de impact.

⁽⁴⁾ Ghidul cetățeanului: Litigiile civile transfrontaliere în Uniunea Europeană

⁽⁵⁾ Cf. articolul 8 din propunerea de regulament.

4.4 În opinia CESE, acest obiectiv este lăudabil, dar demonstrează existența a numeroase diferențe naționale. El constată că propunerea vizează limitarea „costurilor procedurale”, cu toate că această noțiune poate face obiectul unei înțelegeri diferite în statele membre, așa cum demonstrează datele din 26 de state membre care figurează pe site-ul e-justiție, precum și un studiu comandat de Comisia Europeană privind transparența costurilor de procedură civilă în Uniunea Europeană ⁽⁶⁾.

4.5 CESE consideră că limita maximă de 10 % stabilită pentru taxele judiciare este ridicată și că poate avea efecte negative în statele membre în care taxele nu ating acest procent.

4.6 Majorând pragul cererilor și extinzând noțiunea de „litigiu transfrontalier”, propunerea arată cetățenilor și IMM-urilor că se ocupă și acționează pentru a răspunde preocupărilor lor reale.

4.7 Ea răspunde astfel la rezultatele unui sondaj Eurobarometru publicat în aprilie 2013, potrivit căruia 45 % dintre întreprinderile respondente au declarat că nu introduc o acțiune în instanță deoarece taxele judiciare sunt disproporționate față de valoarea cererilor lor.

4.8 Revizuirea propusă implică modificarea obligatorie și a Regulamentului CE nr. 1896/2006 privind procedura europeană de somație de plată ⁽⁷⁾. Într-adevăr, acesta prevede că o opoziție făcută de către pârât duce automat la continuarea litigiului în cadrul procedurii civile de drept comun. Însă, de la intrarea în vigoare a Regulamentului CE nr. 861/2007, această restricție nu mai are sens pentru cererile cu valoare redusă.

4.9 Regulamentul (CE) nr. 1896/2006, care ar fi trebuit să fie deja revizuit, va trebui să precizeze că, în cazul în care un litigiu se încadrează în domeniul de aplicare al procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă, această procedură ar trebui să fie disponibilă și unei persoane sau întreprinderi, parte la o procedură europeană de somație de plată, care a făcut opoziție la o somație europeană de plată.

4.10 CESE subliniază că argumentele prezentate în legătură cu principiile solidarității și proporționalității influențează pozitiv punerea în aplicare a acțiunii colective europene.

5. Observații specifice privind propunerea

5.1 Utilizarea pe scară largă a sistemelor de videoconferință este interesantă, deși pare încă greu de pus în aplicare în toate instanțele de proximitate.

5.2 Multe dintre ele nu dispun de un site web și nu comunică prin mijloace electronice. Este încă adesea nevoie de deplasări în persoană pentru a obține formularele necesare pentru introducerea unei acțiuni judiciare, iar procedurile judiciare nu sunt dematerializate. CESE subliniază totodată necesitatea menținerii vigilenței în ceea ce privește siguranța și confidențialitatea schimburilor pe cale electronică referitoare la o procedură contencioasă.

5.3 În acest sens, CESE subliniază că formularele trebuie să fie clare și inteligibile. Astfel, asistența prevăzută de propunere trebuie să fie calificată, ceea ce implică o investiție financiară deloc neglijabilă din partea statelor, într-o perioadă nu tocmai propice.

5.4 În sfârșit, informarea reclamantului reprezintă o problemă majoră care trebuie rezolvată pentru a asigura eficiența justiției. Într-adevăr, reclamantul, în speță consumatorul și IMM-urile, trebuie să aibă acces la informații fiabile și independente pentru a alege în cunoștință de cauză calea de urmat.

5.5 Asociațiile de consumatori, centrele europene ale consumatorilor și grupările de profesioniști experimentate joacă, de altfel, un rol fundamental în asigurarea acestei informări de calitate.

5.6 De exemplu, proiectul „Executarea la nivel european a hotărârilor judecătorești” conține dosare și fișe tematice foarte practice, destinate în principal executorilor judecătorești, dar nu numai, întrucât privesc accesul la justiție și exercitarea drepturilor, acest tip de surse de informații nefiind cunoscut.

⁽⁶⁾ <https://e-justice.europa.eu/>; Studiu privind transparența costurilor procedurilor judiciare civile în UE (*Étude sur la transparence des coûts des procédures judiciaires civiles dans l'UE*) (Demoulin, Brulard, Barthélémy, Hoche).

⁽⁷⁾ JO L 39, 30.12.2006, p. 1

5.7 În sfârșit, CESE insistă asupra necesității de a acorda părților posibilitatea ca orice procedură să se desfășoare în limba lor oficială. Este vorba de o cerință prevăzută la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene privitoare la dreptul la o cale de atac eficientă și la dreptul la apărare, care nu se limitează la o simplă traducere a formularelor.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale

[COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD)]

(2014/C 226/09)

La 9 decembrie 2013, respectiv la 13 decembrie 2013, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Termenul de „secret comercial” desemnează orice informație (tehnologie, formulă, date de marketing etc.) care are valoare economică și a cărei confidențialitate ar trebui protejată și care, din această perspectivă, face parte din activele necorporale ale întreprinderilor.

1.2 Protejarea activelor necorporale este vitală atât pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri, cât și pentru organismele de cercetare necomerciale și este necesară competitivității Uniunii Europene, fie și numai pentru a promova inovarea și apariția unor noi mijloace de a întreprinde și de a încuraja cercetarea colaborativă sau cooperarea transfrontalieră.

1.3 În Uniunea Europeană, termenul de secret comercial nu are nici definiție uniformă, nici protecție juridică armonizată.

1.4 Comitetul sprijină obiectivul urmărit de Comisie prin propunerea de armonizare a protecției juridice a know-how-ului și a secretelor comerciale, deoarece acestea sunt elemente esențiale de promovare a capacității de inovare și a competitivității întreprinderilor în general și, în special, a IMM-urilor.

1.5 Comitetul subliniază că protecția secretelor comerciale împotriva obținerii și utilizării lor ilegale, astfel cum este prevăzută în propunerea de directivă, este foarte apropiată de cea stabilită în Directiva CE 2004/48 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, cum ar fi drepturile de autor, mărcile comerciale, desenele sau brevetele, în special prin aceea că impune statelor membre să prevadă un acces eficient al deținătorului legitim al secretului comercial la obținerea de reparații în fața instanțelor de drept civil.

1.6 Comitetul salută echilibrul propunerii de directivă, aceasta urmărind să garanteze un plus de securitate juridică, să sporească valoarea inovațiilor acoperite de secretele comerciale datorită unei convergențe legislative consolidate, compatibilă cu dreptul internațional, în special cu Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS).

1.7 Definiția secretului comercial, chiar dacă se conformează acordului TRIPS, nu pare suficient de precisă pentru a acoperi toate categoriile de informații care ar avea vocația de a fi protejate în numele secretului comercial.

1.8 Comitetul consideră că Comisia ar putea preciza, într-un considerent, că informațiile cu posibilă valoare comercială pot fi de asemenea protejate în numele secretului comercial.

1.9 CESE îndeamnă Comisia să ia neîntârziat măsuri în această privință.

2. Introducere

2.1 Protecția know-how-ului și a secretelor comerciale (informații comerciale nedivulgate) este esențială pentru promovarea capacității de inovare a întreprinderilor și a competitivității acestora.

2.2 Termenul de secret comercial desemnează orice informație (tehnologie, formulă, date de marketing etc.) care are valoare economică și a cărei confidențialitate ar trebui protejată.

2.3 Aceste informații nu constituie titluri de proprietate intelectuală exclusive, dar sunt deseori la originea acestora. Astfel, la originea unui brevet se află deseori know-how-ul sau un secret comercial rezultat din cercetare și dezvoltare prin investiții financiare și umane importante.

2.4 Însuși termenul de secret comercial nu este uniform în Uniunea Europeană. Singura definiție armonizată a secretului comercial se află în Acordul TRIPS al Organizației Mondiale a Comerțului și are la bază trei condiții cumulative:

- **caracterul secret.** Se înțelege prin acesta că secretul este în general necunoscut mediilor interesate sau este greu accesibil;
- **valoarea comercială.** În realitate, această valoare comercială decurge din caracterul confidențial;
- în fine, deținătorul legitim trebuie să fi luat măsuri rezonabile pentru a asigura confidențialitatea secretului comercial.

2.5 În absența unei concepții uniforme în Uniune asupra termenului de secret comercial, protecția juridică a acestuia se fragmentează între diferitele sisteme juridice ale statelor membre.

2.6 Însă o protecție juridică europeană uniformă a secretelor comerciale capătă tot mai mult sens într-o epocă în care spionajul industrial și riscurile pirateriei informatice ating proporții îngrijorătoare, în special în sectoarele în care cercetarea, dezvoltarea și investițiile financiare joacă un rol important (sectoarele fabricației de autoturisme, telecomunicațiilor, farmaceutic etc.).

2.7 De altfel, Comitetul a susținut acțiunea Comisiei împotriva pirateriei și împărtășește opiniile sale asupra acestui subiect ⁽¹⁾.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Propunerea este rezultatul unei consultări la încheierea căreia Comisia a putut constata diferențele dintre legislațiile naționale ale statelor membre, în special în ceea ce privește definiția secretului comercial și a măsurilor reparatorii la care au acces deținătorii de secrete comerciale.

3.2 Propunerea are la bază o dublă premisă: diferențele dintre legislațiile naționale frânează cercetarea colaborativă transfrontalieră și dăunează competitivității întreprinderilor ale căror secrete comerciale ar putea fi mai ușor furate sau obținute ilegal prin alte metode în statele membre mai puțin protectoare.

3.3 Prin urmare, ea urmărește obiectivul de a armoniza protecția acestor active necorporale care nu sunt considerate drepturi de proprietate intelectuală.

3.4 Definiția secretului comercial

3.4.1 Comisia se inspiră din definiția secretului comercial care există în acordurile TRIPS și propune îndeplinirea a trei condiții cumulative pentru ca o informație să fie „secret comercial protejabil”:

- informația este secretă, ceea ce înseamnă că nu este cunoscută sau nu este ușor accesibilă persoanelor din cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informații în cauză;
- informația are valoare prin faptul că are caracter secret;
- deținătorul secretului comercial trebuie să fi depus eforturi rezonabile pentru a păstra caracterul secret al informației.

3.5 Termenul de însușire abuzivă

3.5.1 Pe lângă accesul neautorizat la orice suport fizic care conține secretul, furtul, mita, înșelăciunea și încălcarea unui acord de confidențialitate, articolul 3 al propunerii adaugă „*orice alt comportament care, în circumstanțele date, contravine practicilor comerciale loiale*”.

3.5.2 De asemenea, propunerea prevede ca și utilizarea sau divulgarea ulterioară a unui secret comercial să fie considerată ilegală, în aceleași circumstanțe ca atunci când, în momentul utilizării sau divulgării, persoana avea cunoștință sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de faptul că sursa sa de informații a obținut secretul în mod ilegal.

⁽¹⁾ JO C 306, 16.12.2009, p. 7; JO C 18, 19.1.2011, p. 105.

3.6 Dobândirea, utilizarea și divulgarea legală de secrete comerciale

3.6.1 Articolul 4 al propunerii de directivă exclude o serie de ipoteze:

- descoperirea sau crearea independentă;
- ingineria inversă (*reverse engineering*): un secret comercial nu mai este protejat din momentul în care poate fi divulgat prin produsul care îl încorporează;
- exercitarea dreptului reprezentanților lucrătorilor la informare și la consultare, inclusiv informarea respectivilor reprezentanți de către lucrători;
- libertatea de exprimare și de informare;
- activitatea denunțătorilor, dacă sunt îndeplinite condiții suplimentare: utilizarea sau divulgarea necesară și în interes public;
- practica în conformitate cu practicile comerciale loiale, respectarea unei obligații necontractuale, protecția unui interes legitim.

3.6.2 Articolul 4 protejează inovarea, dat fiind că prevede în mod expres că descoperirea independentă și ingineria inversă sunt mijloace legale de a obține informații.

3.7 Accesul la măsuri reparatorii al deținătorului secretului comercial

3.7.1 Statele membre au obligația de a prevedea măsuri reparatorii efective în cazul însușirii ilegale a unor secrete comerciale.

3.7.2 În legătură cu dezbaterile recurente asupra utilizării abuzive a procedurii de acțiune în contrafacere, propunerea de directivă invită statele membre să sancționeze inițierea unor proceduri judiciare cu rea-credință în scopul de a întârzia sau de a restricționa în mod neloial accesul pârâtului pe piață ori de a-l intimida sau a-l hărțui pe acesta.

3.7.3 Articolul 8 al propunerii de directivă se inspiră de asemenea din dreptul concurenței, formulând o serie de măsuri de protecție menite să evite divulgarea secretelor comerciale pe parcursul procedurii judiciare: restricționarea integrală sau parțială a accesului la documentele care conțin secretul comercial, restricționarea accesului la ședințele de judecată, eliminarea pasajelor care conțin secrete comerciale din versiunea neconfidențială a hotărârii judecătorești.

3.7.4 Cu titlu de măsuri provizorii, deținătorul secretului comercial prejudiciat poate obține interzicerea divulgării sau a utilizării secretului comercial, interdicția de a fabrica, a oferi, a introduce pe piață sau a utiliza mărfuri ce provin din infracțiuni și sechestrarea sau predarea acestor mărfuri.

3.7.5 Propunerea prevede alte numeroase garanții procedurale, de exemplu, în subsidiar, instanța trebuie să poată dispune ca pârâtul să constituie o garanție care să permită despăgubirea deținătorului secretului.

4. Observații generale asupra propunerii de directivă

4.1 Propunerea de directivă prezintă o definiție a secretului comercial suficient de extinsă pentru a acoperi o compoziție, cercetări sau studii care nu fac încă obiectul unui drept de proprietate intelectuală.

4.2 Propunerea urmărește consolidarea competitivității întreprinderilor și a organismelor de cercetare europene care se bazează pe know-how și pe secrete comerciale care nu pot face obiectul unei protecții prin drepturile de proprietate intelectuală, din cauza imposibilității în care se află titularul de a obține un drept exclusiv asupra acestor elemente.

4.3 Într-adevăr, drepturile de proprietate industrială tradiționale cum ar fi brevetele, mărcile, desenele și modelele conțin o mare parte a cunoștințelor și informațiilor care sunt totuși necesare creșterii economice a întreprinderilor.

4.4 De altfel, IMM-urile au recurs deseori la secretul comercial pentru a proteja aceste informații vitale, în absența unor resurse umane specializate sau a capacității financiare suficiente pentru a-și înregistra, a-și gestiona, a-și proteja și a-și face respectate drepturile de proprietate intelectuală.

4.5 Pentru a depăși aceste obstacole, întreprinderile prevăd deseori acorduri de nedivulgare în contractele pe care le încheie cu angajații sau cu subcontractanții. Regulile de protecție a secretelor comerciale nu trebuie să ducă la îngrădirea libertății de exprimare și a posibilității de denunțare a neregulilor și nici la restrângerea posibilității lucrătorilor de a-și schimba locul de muncă și de a profita de cunoștințele generale și experiența dobândită.

4.6 Prin urmare, propunerea are sens pe deplin, cu atât mai mult cu cât viața economică actuală favorizează tot mai mult subcontractarea, ceea ce presupune ca furnizorii de servicii să poată avea acces temporar la tot felul de informații sensibile.

4.7 În plus, perfecționarea sistemelor informatice și a comunicațiilor facilitează pirateria, deturnarea și difuzarea secretelor comerciale, ceea ce sporește riscurile ca acestea să fie utilizate în țări terțe pentru a fabrica produse care intră ulterior în concurență, pe piața europeană, cu produsele întreprinderii devenite victimă a însușirii abuzive a secretelor.

4.8 CESE atrage atenția asupra faptului că prin consolidarea neîncetată a cerințelor în materie de raportare, în special pentru societățile cotate la bursă, se pune în pericol secretul comercial. Informațiile care apar în aceste rapoarte devin, de fapt, publice, accesibile oricărui investitor, care se poate dovedi sau poate deveni un concurent.

4.9 CESE consideră că propunerea de directivă ar trebui să ia în considerare, la articolul 4, riscul de divulgare a secretului comercial legat de obligațiile de raportare care le revin membrilor consiliului de administrație sau de supraveghere a societăților cotate la bursă.

5. Observații specifice cu privire la propunerea de directivă

5.1 Propunerea prevede numeroase garanții procedurale, în special măsuri provizorii și de conservare, dar și măsuri corective și reparatorii în urma unei hotărâri judecătorești care se pronunță pe fond asupra încălcării secretului comercial, cum ar fi distrugerea informațiilor deținute de contravenient, returnarea și distrugerea produselor în cauză, calculul daunelor-interese înainte de a integra prejudiciul moral și publicarea deciziei.

5.2 Daunele-interese acordate la cererea părții prejudiciate trebuie să corespundă prejudiciului real suferit, luând în considerație aspectele materiale și morale.

5.3 Totuși, judecătorul va putea recurge la o sumă forfetară, în „cazurile adecvate”, de exemplu calculată pe baza redevențelor sau a drepturilor care ar fi fost cuvenite în cazul unei utilizări adecvate.

5.4 Comitetul subliniază că noțiunile de drept penal „furt”, „mită”, „înșelăciune” menționați la articolul 3 al propunerii de directivă au rolul de a explicita noțiunea de „dobândire, utilizare și divulgare ilegală de secrete comerciale”.

5.5 Intenția Comisiei este de a opera o armonizare a căilor de atac civile, pentru a permite întreprinderilor inovatoare să-și apere în mod eficace secretele de afaceri în întreaga Uniune Europeană. Articolul 5 „Obligația generală” este elocvent în acest sens, deoarece dispune ca statele membre să prevadă măsuri, proceduri și măsuri reparatorii pentru a asigura disponibilitatea unor reparații în fața instanțelor civile (sublinierea Comitetului).

5.6 În plus, se pare că propunerea de directivă asimilează secretul comercial cu o formă de proprietate intelectuală, cu excepția caracterului exclusiv. Într-adevăr, protecția creată este foarte apropiată de procedurile prevăzute în Directiva CE 2004/48 privind aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală, cum ar fi drepturile de autor și drepturile conexe, mărcile comerciale, desenele sau brevetele, directivă adoptată în aprilie 2004, a cărei revizuire este de altfel în curs de examinare. În ceea ce privește articolul 4, CESE consideră că este foarte important ca, în cazul denunțării unei nereguli sau a unui alt incident de la locul muncă, lucrătorii să se poată consulta cu o persoană de încredere dintr-un sindicat, fără a risca să se facă vinovați de încălcarea regulilor în această privință. CESE este de părere că directiva ar trebui să conțină o dispoziție pentru protecția împotriva represaliilor a lucrătorilor care fac uz de posibilitățile prevăzute la articolul 4.

5.7 În acest sens, în legătură cu dezbaterile recurente asupra utilizării abuzive a procedurii de acțiune în contrafacere⁽²⁾, procedură necontradictorie, Comitetul salută faptul că propunerea se îndepărtează totuși de Directiva CE 2004/48 prin sublinierea expresă de la articolul 10 alineatul (2) a faptului că autoritățile judiciare ale statelor membre evaluează caracterul proporțional al măsurilor provizorii și asigurătorii.

5.8 Asimilarea secretului comercial cu o formă de proprietate intelectuală poate ajunge până la includerea în propunerea de directivă a termenului de „practică comercială loială”. Acest termen există deja în acordurile TRIPS.

⁽²⁾ Curtea de Casație, Camera civilă, Secția comercială, 12 februarie 2013, 11-26.361 „Société Vetrotech Saint-Gobain international”; A treia cameră a Tribunalului de înaltă instanță (Tribunal de grande instance) din Paris, 15 noiembrie 2011 „Sociétés JCB” comentat de Laurent Labatte, Marks & Clerk France, Conseils en propriété industrielle (Consiliere în proprietatea industrială).

5.9 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a avut ocazia de a interpreta termenul de „practică loială”⁽³⁾ utilizat în Directiva 89/104/CEE de apropiere a legislațiilor statelor membre privind mărcile.

5.10 În ciuda progreselor semnificative pe care le conține propunerea, adoptarea directivei nu va scuti întreprinderile de punerea în aplicare a tuturor măsurilor preventive utile pentru a-și proteja secretele comerciale, fie că sunt măsuri tehnice, organizaționale sau contractuale.

5.11 De asemenea, pare prea simplist să se limiteze informațiile susceptibile de a se încadra în categoria secretelor comerciale la acele informații care au valoare comercială imediată, deoarece anumite informații de natură economică, industrială, tehnică sau științifică pot să nu aibă valoare comercială directă sau potențială, în special atunci când au legătură cu datele de cercetare și dezvoltare tehnică sau științifică.

5.12 CESE propune ca lista definită la articolul 4 alineatul (1) să fie completată adăugându-se că dobândirea de secrete comerciale este considerată legală în cazul în care acestea sunt obținute e) în cadrul exercitării obligațiilor de raportare care revin membrilor consiliului de administrație sau de supraveghere al societăților cotate la bursă.

5.13 În același sens, CESE propune ca lista definită la articolul 4 alineatul (2) să fie completată adăugându-se că statele membre se asigură că nu se acordă niciun drept de solicitare a măsurilor, procedurilor și măsurilor reparatorii prevăzute de prezenta directivă în cazul în care presupusa dobândire, utilizare sau divulgare a secretului comercial a avut loc în oricare dintre următoarele cazuri: f) divulgarea secretului comercial în cadrul exercitării obligațiilor de raportare care revin membrilor consiliului de administrație sau de supraveghere a societăților cotate la bursă.

Bruxelles, 25 martie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³⁾ A se vedea Directiva 89/104/CEE de apropiere a legislațiilor statelor membre privind mărcile și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene privind interpretarea noțiunii de „practică loială” CJCE, 15 martie 2005, cauza C 228/03 Gillette Company Gillette group Finland Oy contra LA laboratories Oy.

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul punct al avizului secțiunii a fost modificat pentru a reflecta conținutul amendamentului adoptat de Adunare, deși peste o pătrime din voturile exprimate au fost în favoarea menținerii textului în forma sa originală [articolul 54 alineatul (4) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 4.5

- 4.5. *Pentru a depăși aceste obstacole, întreprinderile prevăd deseori acorduri de nedivulgare în contractele pe care le încheie cu angajații sau cu subcontractanții.*

Rezultatul votului asupra amendamentului

Voturi pentru: 80

Voturi împotriva: 46

Abțineri: 10

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Consiliului de instituire a întreprinderii comune Shift2Rail

[COM(2013) 922 final – 2013/0445 (CNS)]

(2014/C 226/10)

Raportor general: **dl Juan MENDOZA CASTRO**

La 11 februarie 2014, în conformitate cu articolele 187 și 188 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului de instituire a întreprinderii comune Shift2Rail

COM(2013) 922 final – 2013/0445 (NLE).

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl Juan MENDOZA CASTRO raportor general în cadrul celei de a 497-a sesiuni plenare, din 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie) și a adoptat prezentul aviz cu 177 voturi pentru și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină inițiativa Shift2Rail (S2R), care reprezintă o contribuție considerabilă pentru industria feroviară europeană.

1.2 CESE evidențiază importanța potențială a S2R pentru ocuparea forței de muncă, dat fiind faptul că în întregul sistem feroviar muncesc aproximativ trei milioane de persoane.

1.3 În vederea îndeplinirii obiectivelor Uniunii pe termen lung, industria feroviară trebuie să sufere transformări nu doar tehnice, ci și culturale.

1.4 Bugetul total prevăzut pentru S2R este de 920 de milioane EUR, cifră inferioară investițiilor necesare, estimate la 1,4 miliarde EUR, ceea ce va face necesară stabilirea unor priorități în ceea ce privește direcțiile de cercetare.

1.5 CESE subliniază importanța S2R pentru ca industria feroviară europeană să poată concura pe o piață globală de 146 de miliarde EUR anual.

1.6 Întreprinderile europene pierd teren în fața competitorilor asiatici, care investesc masiv în cercetare și dezvoltare. Pe piața globală apar continuu noi provocări în urma creșterii numărului de participanți la toate categoriile de produse și pe toate segmentele de piață.

1.7 Sistemul european de management al traficului feroviar (Sistemul de semnalizare ERTMS) demonstrează că voința de cooperare trebuie să prevaleze în fața interesului național.

1.8 În opinia CESE, direcțiile de cercetare trebuie să acorde prioritate acțiunilor care au legătură cu siguranța persoanelor, eficiența economică și informarea utilizatorilor transportului feroviar.

1.9 Cele 5 programe de inovare (PI) ale S2R abordează principalele domenii și obiective de nivel înalt.

1.10 În opinia CESE, trebuie stabilit modul de atribuire a proprietății asupra produselor de cercetare. Chestiunea proprietății intelectuale și a brevetelor este esențială, însă propunerea Comisiei nu abordează aceste aspecte.

1.11 Exploatarea industrială a produselor rezultate din activități de cercetare finanțate de Uniune ar trebui să se realizeze pe teritoriul european.

1.12 Spre deosebire de ceea ce prevede propunerea Comisiei, Agenția Feroviară Europeană trebuie să fie unicul organism responsabil de standardele tehnice referitoare la interoperabilitate.

2. Contextul și sinteza propunerii de regulament

2.1 Cartea albă privind politica în domeniul transporturilor ⁽¹⁾ și cel de-al patrulea pachet feroviar ⁽²⁾ stabilesc cadrul unei piețe feroviare interne mari ⁽³⁾.

2.2 Unul din principalele obiective ale programului Orizont 2020 îl constituie consolidarea industriei europene prin acțiuni de sprijinire a cercetării și inovării în sectoare industriale-cheie.

2.3 Întreprinderea comună Shift2Rail (S2R) va avea statutul de „organism al Uniunii” (conform articolului 187 din TFUE și articolului 209 din Regulamentul financiar).

2.4 În plus, S2R este necesară pentru a face față problemelor actuale grave: dispersarea eforturilor din cauza diversității normelor și standardelor naționale, care creează astfel bariere în calea utilizării unor produse industriale comune în transportul feroviar și împiedică autorizarea reciprocă a produselor feroviare, diminuarea impusă de această situație a eforturilor de cercetare ale marilor societăți feroviare, investiții publice și private slabe și creșterea riscurilor financiare.

2.5 Obiectivele S2R sunt următoarele:

- sprijinirea Strategiei tehnice feroviare, publicată în februarie 2014 de către Agenția Feroviară Europeană,
- reducerea globală cu până la 50 % a costului per ciclu de viață;
- creșterea cu 100 % a capacității sistemului de transport feroviar;
- îmbunătățirea cu 50 % a fiabilității și a punctualității serviciilor feroviare;
- îmbunătățiri în materie de interoperabilitate și
- reducerea externalităților negative, cum ar fi zgomotul.

2.5.1 Se va institui un proces de validare, pentru a monitoriza din punct de vedere cantitativ modul în care componentele viitoare ale S2R vor contribui tocmai la aceste obiective de nivel înalt. Ingineria de calitate și gestionarea cerințelor reprezintă abordări actuale pentru a permite o minimă monitorizare a progreselor realizate în îndeplinirea obiectivelor și, prin urmare, aceste abordări trebuie instituite în S2R pe o bază profesională.

2.6 S2R își va concentra activitățile pe patru aspecte ale domeniului feroviar:

- transportul interoperabil de pasageri cu trenuri de mare viteză;
- transportul interoperabil de pasageri regional;
- transportul de pasageri urban/suburban fără caracter interoperabil;
- transportul de mărfuri interoperabil.

2.7 Finanțarea va fi asigurată de Uniune, care va contribui cu maximum 450 de milioane EUR, și de ceilalți membri, alții decât Uniunea, care vor trebuie să contribuie cu minimum 470 de milioane EUR.

2.8 Se prevede ca S2R să dureze până la 31 decembrie 2024.

3. Observații generale

3.1 Importanța S2R

CESE sprijină cu entuziasm inițiativa S2R, pe care o consideră un sprijin important pentru industria europeană într-un sector strategic precum căile ferate. În plus, CESE salută implicarea puternică a societăților feroviare în proiect.

⁽¹⁾ Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor, COM(2011) 144 final.

⁽²⁾ Al patrulea pachet feroviar – Finalizarea spațiului feroviar unic european, pentru a încuraja competitivitatea europeană și creșterea economică, COM(2013) 25 final.

⁽³⁾ JO C 327, 12.11.2013, p.122.

3.2 Ocuparea forței de muncă

CESE subliniază mai ales importanța S2R pentru ocuparea forței de muncă. În industria producătoare de echipamente din Uniune sunt angajate, direct sau indirect, cca 400 000 de persoane. Alte 1 350 000 lucrează pentru administratorii de infrastructură și operatorii feroviari europeni. Lucrătorii din transportul feroviar urban sunt probabil cam tot atât de mulți, ceea ce face ca numărul total al locurilor de muncă din sector să fie de aproximativ trei milioane.

3.3 O mare provocare pentru industria feroviară europeană

CESE observă că, în vederea îndeplinirii obiectivelor stabilite de Uniune pe termen lung, este nevoie de o schimbare profundă, nu doar sub aspect tehnic, ci și cultural. Pe lângă stabilirea de standarde și mijloace de armonizare, UE trebuie să promoveze un cadru transnațional de activitate în comun.

3.4 Finanțarea

CESE apreciază efortul financiar presupus de instituirea S2R. Cu toate acestea, bugetul total prevăzut – de 920 de milioane EUR – va trebui extins prin fonduri suplimentare, având în vedere că S2R va implica investiții totale evaluate la 1,4 miliarde EUR. În caz contrar, va trebui fixată o ordine a priorităților sub aspectul diverselor activități ale S2R.

3.5 Activități suplimentare

În bugetul total sunt prevăzute 120 de milioane EUR drept contribuții pentru „activități suplimentare”. Acestea sunt activități pe care membrii întreprinderii comune le vor finanța în plus față de investițiile în C&D sprijinite din fondurile UE. Așadar, suma respectivă nu va fi finanțată de Uniunea Europeană.

3.6 Piața globală a industriei feroviare

CESE subliniază importanța S2R pentru menținerea competitivității industriei europene, care produce deja peste 50 % din volumul global al echipamentelor și serviciilor feroviare (80 % în Europa). Valoarea totală a pieței este estimată la 146 de miliarde EUR anual, deși partea „accesibilă” a acestei piețe ajunge doar la 106 miliarde EUR pe an ⁽⁴⁾.

3.7 Europa pierde teren

Este bine cunoscut faptul că țările din Asia investesc masiv în C&D legată de industriile feroviare naționale. Întreprinderile europene resimt o presiune considerabilă din partea concurenților asiatici. Piața globală prezintă condiții din ce în ce mai dificile pentru industria feroviară europeană, deoarece un număr crescând de actori își fac simțită prezența în cazul tuturor produselor și segmentelor. Deși întreprinderile asiatice sunt greu de concurat la nivelul prețurilor, industria feroviară europeană deține încă o pondere considerabilă în termeni de cercetare și inovare.

3.8 Rolul IMM-urilor

3.8.1 Pentru a introduce inovație pe piața feroviară, produsele vor trebui industrializate, de unde și necesitatea existenței unor lideri mondiali/giganți industriali care să comercializeze soluțiile inovatoare concepute în contextul S2R.

3.8.2 Însă CESE consideră că și IMM-urile vor juca un rol-cheie în S2R sub trei aspecte:

- prin formarea de clustere și depunerea unei candidaturi la poziția de membru asociat, contribuind cu 2,5 % din valoarea unui program de inovare (finanțare de 47,6 %);
- prin cereri deschise de ofertă (fonduri disponibile de 135 de milioane EUR și finanțare de 100 %);
- devenind subcontractori ai unuia dintre membrii (fondatori sau asociați) ai întreprinderii comune. Aceste activități sunt și ele finanțate în proporție de 100 %.

⁽⁴⁾ Roland Berger, World Rail Market Study, forecast 2012-2017 (Studiu privind piața feroviară mondială, previziuni pentru 2012-2017).

3.9 Exemplul ERTMS

Sistemul de semnalizare ERTMS – creat cu sprijinul Comisiei Europene – demonstrează că voința de cooperare trebuie să prevaleze în fața interesului național. ERTMS reprezintă probabil cea mai mare provocare pentru succesul industriei feroviare, fiind deja cel mai utilizat sistem în domeniul feroviar, nu doar în Europa ci și în multe alte țări ale lumii, cu potențial de interoperabilitate deplină. Prin urmare, trebuie depuse eforturi energice în domeniul cercetării pentru a îndeplini obiectivele de interoperabilitate deplină, de creștere a capacității și de diminuare a costurilor de punere în aplicare.

3.10 Pe scurt, S2R reprezintă un pas în direcția cea bună

Pentru prima oară, marile companii din industria feroviară europeană (aflate în concurență) au decis să coopereze și să elaboreze o agendă comună de cercetare.

4. Observații specifice

4.1 Cercetare și dezvoltare (C&D)

4.1.1 Urmând structura directivei privind interoperabilitatea ⁽⁵⁾, programul de C&D propus se referă la: materialul rulant pentru transportul de marfă și de călători, infrastructură, sistemul de control-comandă și la semnalizare.

4.1.2 CESE subliniază că, în cadrul programelor, se cuvine să se acorde prioritate măsurilor de sporire a siguranței persoanelor și a eficienței economice a căilor ferate. Cu ajutorul noilor tehnologii trebuie să se îmbunătățească, de asemenea, informarea utilizatorilor căilor ferate.

4.2 Programe de inovare

CESE ia notă de faptul că S2R cuprinde cinci programe de inovare, identificate de experții care au lucrat sub coordonarea Uniunii Industrii Feroviare din Europa (UNIFE). Aceste programe (PI) sunt:

4.2.1 (PI1) Energy & Mass Efficient Technologies for High Capacity Trains (Tehnologii eficiente sub aspectul energiei și masei pentru trenuri de mare capacitate)

4.2.1.1 Se propune crearea unei generații de trenuri mai ușoare și mai eficiente din punct de vedere energetic, care să afecteze mai puțin căile de transport și mediul. Noile tehnologii vor viza: sistemele de tracțiune (*traction drives*), sistemele de control și de conducere (TCMS), șasiurile (*car body shell*) din materiale mai ușoare, materialul rulant (*running gear*), sistemele de frânare și ușile.

4.2.1.2 Obiectivele cele mai importante ale PI1 sunt:

- creșterea capacității fizice a vehiculelor și promovarea sporirii capacității de transport a căilor ferate;
- reducerea perturbațiilor traficului în cazul pasagerilor, prin mărirea fiabilității operaționale și a disponibilității vehiculelor, prin utilizarea unor componente mai fiabile în esență sau a unor structuri sistemice/subsistemice fiabile;
- reducerea costului ciclului de viață al vehiculelor (reducerea întreținerii, a consumului de energie etc.) și al altor subsisteme aflate în contact cu vehiculul (reducerea daunelor produse căilor ferate etc.);
- sporirea eficienței energetice a vehiculelor și reducerea masei acestora;
- sporirea capacității de cuplare a unităților, pentru o mai mare flexibilitate operativă.

⁽⁵⁾ JO L 191, 18.7.2008, p.1.

4.2.2 (PI2) Advanced Traffic Management & Control Systems (Sisteme avansate de management și control al traficului)

4.2.2.1 Istoric vorbind, piața feroviară a fost caracterizată de existența unei diversități de soluții naționale în ceea ce privește semnalizarea pe liniile principale. Pe piața sistemelor de semnalizare există diverse soluții ce răspund cerințelor urbane (sistemul de control al trenurilor pe baza comunicațiilor – CTBC), iar S2R va analiza posibilitatea sporirii gradului de interoperabilitate/standardizare/integrare în ERTMS a acestor cerințe.

4.2.2.2 Cele mai importante obiective ale IP2 sunt:

- dezvoltarea unei noi generații de sisteme de semnalizare și control, care să permită o gestionare inteligentă a traficului, prin intermediul unor sisteme de conducere automată a trenurilor, creșterea capacității și fiabilității, precum și reducerea semnificativă a costului ciclului de viață al întreprinderilor feroviare și al administratorilor de infrastructură;
- menținerea preponderenței ERTMS ca soluție pentru semnalizarea feroviară și sistemele de control din toată lumea cu ajutorul unor metode profesionale, formale și deschise de standardizare, pentru a se realiza interoperabilitatea deplină cu costuri atractive.
- extinderea sinergiilor și interoperabilității cu sectoarele feroviare urbane și de transport public;
- reducerea perturbațiilor traficului în cazul pasagerilor, prin mărirea fiabilității operaționale și a disponibilității transportului feroviar, prin utilizarea unor componente mai fiabile în esență sau a unor structuri sistemice/subsistemice.

4.2.3 (PI3) Cost Efficient-High Capacity Infrastructure (Infrastructură de mare capacitate rentabilă)

4.2.3.1 Domeniile de cercetare sunt patru:

- noile macazuri și intersectări de șine (Switches & Crossings – S&C): îmbunătățirea celor existente și introducerea noilor concepte de schimbare a direcției trenurilor (Mechatronic S&C), în vederea reducerii zgomotului, a numărului întârzierilor cauzate de deficiențele de funcționare a echipamentelor respective și a costurilor de întreținere;
- căi ferate extrem de inovatoare. Optimizarea întregii rețele de căi ferate: întreaga rețea ar trebui concepută din nou, în vederea optimizării răspunsului acesteia în momentele de vârf ale traficului, și ar trebui dezvoltate/aplicate noi tehnologii;
- întreținerea inteligentă a infrastructurii: noi soluții pentru registrele activelor feroviare, instrumente de măsurare și monitorizare de ultimă generație, întreținere bazată pe utilizare și nu pe condiții (ingineria întreținerii), precum și o concepția centrată pe întreținere vor contribui într-o măsură și mai mare la minimizarea costurilor, creșterea capacității și reducerea zgomotului;
- eficiența energetică: integrarea inovatoare a energiei recuperate, dispozitivele de stocare a energiei de-a lungul căii ferate, utilizarea energiei din surse regenerabile, precum și interacțiunea inteligentă cu rețeaua electrică vor alinia căile ferate la cel mai înalt nivel al acestei tehnologii.

4.2.4 (PI4) IT Solutions for a Seamless Attractive Railway (Soluții informatice pentru căi ferate atractive și fără întreruperi)

4.2.4.1 Nu există intenția elaborării unei platforme comune, ci a unui cadru de interoperabilitate, în care doritorii să își poată comunica progresele prin intermediul unor interfețe deschise, evitând astfel dependența de orice sistem global de distribuție (Global Distribution System – GDS). Astfel, experiența în materie de transport se transformă în produs. Actualele activități de cercetare și dezvoltare din sectorul feroviar trebuie să fie integrate în proiect.

4.2.5 (PI5) Tehnologii pentru un transport de marfă european sustenabil și atractiv

4.2.5.1 Principala provocare pentru PI5: identificarea tuturor evoluțiilor tehnologice și în materie de procese de care este nevoie pentru a contribui la realizarea unuia dintre principalele obiective ale Cărții albe, și anume transferarea, până în 2030, a unui procent de 30 % din transportul rutier către transportul pe calea ferată sau pe căile navigabile interioare, și a unui procent de 50 % până în 2050. CESE recomandă ca, în vederea acceptării în special a transportului de mărfuri pe calea ferată, să se integreze cercetarea privind protecția împotriva zgomotului în IP5.

4.3 Sistemele de platforme de demonstrație

4.3.1 CESE constată că obiectivul S2R nu este doar acela de a produce prototipuri, ci produse pe deplin funcționale, care să fie folosite în sistemele feroviare. Noile tehnologii și inovații concepute în contextul programului de inovare S2R vor fi prezentate în condiții operaționale reale sau simulate, prin intermediul demonstratorilor tehnologici integrați (DTI). Sistemele de platforme de demonstrație ale întreprinderii comune S2R propun elaborarea și demonstrarea acestor tehnologii, aducându-le la nivelul de maturitate tehnologică pe care îl presupune o nouă generație de sisteme feroviare.

4.3.2 Locul unde vor fi instalați demonstratorii tehnologici integrați nu a fost încă stabilit, acest lucru urmând să se facă către finalul inițiativei S2R. În plus, decizia va fi luată de viitorii membri ai întreprinderii comune (fondatori și asociați) și de Comisia Europeană. Evaluările fizice sau virtuale ale sistemelor de platforme de demonstrație vor depinde în principal de definirea și de rezultatele demonstratorilor tehnologici integrați.

4.4 Brevete

4.4.1 Având în vedere sistemul creat de finanțări multiple și complexe și volumul resurselor angajate de Uniune, Comitetul consideră că ar trebui definite cu precizie utilizarea și atribuirea produselor finale ale cercetării care vor fi inițiate de Shift2Rail. În acest context, chestiunea proprietății intelectuale și a brevetelor este centrală. Conținutul și modul de funcționare a acestora trebuie să facă obiectul unui articol care să apară în textul însuși al regulamentului. Această absență și riscurile care ar putea decurge din ea au fost deja puse în evidență de CESE în avizele pe care le-a adoptat cu privire la întreprinderile comune „Medicamente inovatoare”, „Clean sky”, „ENIAC” sau chiar „Pile de combustie”. În prezenta inițiativa comună în domeniul tehnologiei (ITC), această insuficiență riscă să se dovedească și mai problematică în măsura în care produsul finit al cercetării va interesa întreprinderi aflate în concurență directă pe piață (a se vedea articolul 3.10 din prezentul aviz).

4.4.2 În orice caz, Comitetul subliniază că ar trebui vegheat ca invențiile finanțate din fonduri publice să servească interesului public. În acest scop, ar fi în special oportun să se reflecteze la mecanisme care să favorizeze obținerea unui profit din investițiile finanțate de Uniune și să se garanteze că exploatarea industrială a roadelor cercetării întreprinderii comune va fi realizată pe teritoriul Uniunii Europene.

4.5 Stabilirea unor standarde de interoperabilitate

4.5.1 Statutele întreprinderii comune Shift2Rail [Anexa 1, punctul 2 litera (h)] prevăd că aceasta „comasează cerințele utilizatorilor și definește standarde de interoperabilitate cu scopul de a orienta investițiile în cercetare și inovare spre soluții operaționale și comercializabile”. Expunerea de motive la propunerea de regulament confirmă acest lucru (a se vedea punctul 3.3, p. 8 din aceasta)

4.5.2 Această abordare trebuie respinsă întrucât

- stabilirea de norme nu poate fi încredințată unor instituții care, în calitate de societăți, sunt orientate către crearea unui PPP și dau dovadă de un cerc extrem de limitat de participanți. Cerința minimă a specificațiilor și normelor tehnice este ca acestea să fie elaborate în cooperare cu toate părțile interesate și cu acordul sau aprobarea generală a acestora. Statutele Shift2Rail contravin în mod fundamental acestei cerințe;
- directiva existentă privind interoperabilitatea (Directiva 2008/57/CE) impune deja la nivelul UE un cadru juridic care reglementează stabilirea specificațiilor tehnice (STI). Proiectele TSI sunt elaborate de Agenția Europeană a Căilor Ferate pe baza verificării subsistemelor, în cooperare cu organizațiile din domeniu și cu partenerii sociali;
- Agenției Europene a Căilor Ferate îi revine doar un rol de observator (Anexa 11). Deși aceasta este implicată în anumite cazuri în coordonare, Comisia și cele opt întreprinderi – ca membri fondatori – au de fapt putere de decizie exclusivă. Crearea unor competențe instituționale duble la nivelul UE nu se justifică.

4.5.3 Prin urmare, elaborarea unor specificații tehnice privind interoperabilitatea nu poate ține decât de competența Agenției Europene a Căilor Ferate.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind participarea Uniunii Europene la majorarea de capital a Fondului european de investiții

[COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD)]

(2014/C 226/11)

Raportor general: **dl Michael SMYTH**

La 18 februarie 2014, și, respectiv, la 24 februarie 2010, în conformitate cu articolul 173 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind participarea Uniunii Europene la majorarea de capital a Fondului European de Investiții

COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD).

La 25 februarie 2014, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru piața unică, producție și consum cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl SMYTH raportor general în cadrul celei de-a 497-a sesiuni plenare din 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie 2014) și a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Introducere

1.1 CESE sprijină inițiativa de a recapitaliza Fondul European de Investiții (FEI) pentru a-i permite să-și extindă rolurile de furnizor de capital de risc pentru IMM-urile cu o rată mare de creștere și capacitate de inovare.

1.2 Decizia de a majora capitalul subscris al FEI cu până la 1,5 miliarde EUR reprezintă un stimulent puternic pentru potențialul de investiții al FEI, în contextul crizei economice și al stagnării economiei europene, dar se poate pune întrebarea dacă chiar și această majorare nu este prea mică.

1.3 Anchete și date recente privind finanțarea IMM-urilor și creditele bancare arată că accesul la finanțare (capital de investiții și capital circulant) reprezintă cea mai presantă problemă cu care se confruntă IMM-urile. Ritmul de creștere a activității de creditare bancară a întreprinderilor a scăzut în fiecare din ultimele trei luni. Misiunea FEI se limitează la întreprinderi cu o rată mare de creștere și capacitate de inovare, dar nu este cazul să se întreprindă o recapitalizare chiar și mai amplă, pentru a permite extinderea acestei misiuni?

1.4 CESE reamintește solicitarea sa pentru o recapitalizare substanțială a FEI, pentru ca acesta să-și poată îndeplini rolul ce i-a fost atribuit inițial, și anume un fond de capital de risc cu misiunea de a finanța în special întreprinderile nou-create de înaltă tehnologie.

1.5 CESE propune ca o cotă de 20 % din profitul net să fie plătită sub formă de dividende și utilizată la acoperirea unei părți a costurilor măririi de capital. CESE sprijină eforturile de a echilibra randamentele politice și financiare ale FEI și de a atrage instituții financiare cu profil adecvat în efortul de a-și mări capitalul subscris.

2. Propunerea

2.1 Fondul European de Investiții (FEI) îndeplinește două roluri principale:

- furnizarea capitalului de risc, pentru a crește disponibilitatea capitalului de risc pentru IMM-urile cu o rată mare de creștere și capacitate de inovare;
- furnizarea de garanții și alte inițiative de finanțare cu partajarea riscurilor, pentru a îmbunătăți capacitatea instituțiilor financiare de creditare a IMM-urilor.

2.2 FEI își utilizează propriile fonduri și, de asemenea, gestionează pe următorii ani o serie de programe UE, cum ar fi Orizont 2020 și COSME. Se preconizează că FEI își va dubla expunerea aferentă garanțiilor și capitalului de risc și prin urmare o creștere a capitalului său este esențială. În prezent, FEI se află în proporție majoritară în proprietatea Băncii Europene de Investiții (BEI) (62,1 %). Ceilalți acționari sunt Uniunea Europeană (30 %) și 24 de instituții financiare publice și private (7,9 %).

2.3 Propunerea susține majorarea capitalului subscris al Fondului de la 3 miliarde EUR la 4,5 miliarde EUR, din care 20 % să fie capital vărsat. Acest capital va spori capacitatea FEI de a-și consolida activitatea de creditare și va stimula creditarea IMM-urilor cu 11 până la 20 de miliarde EUR în 2014 și 2015.

3. Observații privind propunerea

3.1 La prima vedere, recapitalizarea FEI este fără nicio îndoială o evoluție pozitivă. Datele BCE arată că totalul creditelor acordate întreprinderilor s-a diminuat constant în cele trei luni precedente lunii ianuarie 2014. Cea mai recentă anchetă privind creditele bancare a arătat că accesul la finanțare este cea mai presantă problemă cu care se confruntă IMM-urile din zona euro, deși cu o distribuție geografică neuniformă. Principalul factor care determină măsura în care IMM-urile au nevoie de finanțare externă este necesarul de capital circulant și de investiții în active corporale. Recapitalizarea FEI va aborda o parte din problemă, dar necesitățile sunt la o scară uriașă.

3.2 CESE salută recapitalizarea FEI. El menționează că Consiliul European din decembrie a solicitat Comisiei și BEI să continue majorarea capitalului FEI și așteaptă rezultatul acestei propuneri. În avizele precedente, Comitetul și-a pus întrebări privind rolul FEI și acum le reiterează⁽¹⁾.

3.3 Mărirea capitalului FEI va contribui la realizarea obiectivului de creare a unei capacități de capital de investiții suficientă pentru a sprijini inovarea, cercetarea și dezvoltarea tehnologică a întreprinderilor din toate statele membre. Pentru a atinge acest obiectiv cu cheltuieli bugetare minime, CESE recomandă ca în ședința anuală a FEI să se adopte hotărârea de a se plăti 20 % din profitul net ca dividende. CESE consideră că ar fi util ca dividendele anuale aplicabile în anii 2014-2017 pentru participarea Uniunii la Fond să fie considerate venituri alocate externe și să fie utilizate la acoperirea unei părți a costurilor mării de capital. CESE sprijină eforturile de a echilibra randamentele politice și financiare ale FEI și de a-i menține pe deplin structura tripartită. În acest sens, Comitetul propune ca mai multe instituții financiare cu orientare similară să fie acceptate ca noi acționari.

3.4 În 1993, atunci când a fost conceput, s-a recomandat ca FEI să sprijine întreprinderile nu numai prin garanții pentru capitalul propriu și împrumuturi, ci și prin instituirea unui fond european de capital de risc în valoare de până la 60 de miliarde EUR. Scopul este de a compensa absența capitalurilor de risc private în Europa în comparație cu America de Nord și de a reduce dependența de împrumuturile cu dobândă fixă, care penalizează întreprinderile nou-înființate sau aflate la începutul activității. În 1994, când a fost înființat FEI, rolul de furnizor de capital de risc era întrucâtva diminuat și rolul de garant al împrumuturilor era cel care domina.

3.5 CESE consideră că FEI ar trebui să aibă un mandat mai ferm decât s-a prevăzut inițial în privința capitalului de risc.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 10.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale

[COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD)],

propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind garanțiile procedurale pentru copiii suspecți sau acuzați în cadrul procedurilor penale

[COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD)],

propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare

[COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD)] și

comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Realizarea de progrese în ceea ce privește agenda Uniunii Europene privind garanțiile procedurale pentru persoanele suspectate sau acuzate – Consolidarea bazelor Spațiului european de justiție penală

[COM(2013) 820 final]

(2014/C 226/12)

Raportor: **dl Xavier VERBOVEN**

La 13 și 22 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale

COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD)

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind garanțiile procedurale pentru copiii suspecți sau acuzați în cadrul procedurilor penale

COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD)

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare

COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD)

La 27 noiembrie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Realizarea de progrese în ceea ce privește agenda Uniunii Europene privind garanțiile procedurale pentru persoanele suspectate sau acuzate – Consolidarea bazelor Spațiului european de justiție penală

COM(2013) 820 final

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 martie 2014.

În cea de-a 497-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 139 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

Comitetul salută și își însușește propunerile de directivă și recomandările Comisiei privind prezumția de nevinovăție, protecția procedurală a copiilor și a persoanelor vulnerabile și asistența judiciară provizorie.

1.1 Cu toate acestea, Comitetul menționează și o serie de rezerve și recomandări de consolidare a principiilor și obiectivelor din aceste propuneri.

1.2 În ceea ce privește prezumția de nevinovăție, Comitetul dorește să sublinieze că nimeni nu este vinovat înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive și că acest drept este inalienabil. Comitetul subliniază că, pentru ca cetățenii să aibă încredere în sistemul judiciar, este nevoie ca judecătorii să fie imuni la orice formă de presiune sau de influență, inclusiv din partea mass-media. În acest sens, este nevoie ca, fără a aduce atingere garanției constituționale a libertății presei, mass-media să fie atentă să nu se substituie instanțelor judiciare.

1.3 În ceea ce privește protecția copiilor în cadrul procedurii penale, Comitetul dorește să sublinieze că copiii se regăsesc într-o poziție foarte vulnerabilă în cazul privării lor de libertate, date fiind riscurile inerente pe care le induce această privare de libertate pentru integritatea lor mentală și fizică. În acest context, Comitetul subliniază de asemenea că trebuie acordată prioritate inițiativelor de integrare cât mai rapidă în viața socială și civică a copiilor care se confruntă cu o procedură penală.

1.4 În ceea ce privește asistența judiciară provizorie, Comitetul dă o apreciere pozitivă faptului că principiile menționate în propunerea de directivă sunt aplicate și persoanelor împotriva cărora a fost emis un mandat european de arestare. De asemenea, Comitetul subscrie la recomandarea în care se face apel la armonizarea suplimentară a criteriilor pentru luarea deciziilor în privința dreptului la asistență judiciară în procedurile penale. Comitetul observă însă că asistența judiciară în cadrul procedurilor penale nu trebuie să fie pusă în discuție din motive de dificultăți bugetare cu care se confruntă anumite state membre. De asemenea, Comitetul se întreabă în ce măsură pot fi disponibilizate la nivel european mijloacele necesare în acest scop, de exemplu sub forma unui fond european.

1.5 Comitetul constată că propunerile de directivă privind prezumția de nevinovăție și protecția copiilor în cadrul procedurilor penale sunt aplicabile doar în cadrul unei proceduri penale. Comitetul consideră că, în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, noțiunea de *procedură penală* trebuie să poată fi interpretată în mod autonom în dreptul european, independent de calificările procedurilor în dreptul intern al statelor membre. Pentru a garanta în mod optim această posibilitate de interpretare autonomă, Comitetul recomandă să fie eliminată din considerentele la aceste propuneri de directivă mențiunea că garanțiile nu sunt aplicabile procedurilor administrative care impun sancțiuni.

1.6 În ceea ce privește procedura de judecare în lipsă, menționată la articolul 8 din propunerea de directivă privind prezumția de nevinovăție, Comitetul constată că, în conformitate cu această dispoziție, procedura penală poate avea loc în absența persoanei acuzate doar în cazul în care s-a constatat de o manieră neechivocă faptul că aceasta avea cunoștință de procesul programat. Dat fiind că această condiție poate induce dificultăți de ordin practic în cazul în care domiciliul persoanei acuzate este necunoscut, Comitetul recomandă ca statele membre să poată prevedea o modalitate specifică prin care persoanele fără domiciliu cunoscut să fie citate (de exemplu, prin notificarea la circa de poliție).

2. Rezumatul propunerilor Comisiei

2.1 La 27 noiembrie 2013, Comisia Europeană a publicat un pachet de noi măsuri privind garanțiile procedurale din cadrul procedurilor penale.

2.2 Acest pachet de măsuri se înscrie în prelungirea unui program legislativ privind garanțiile procedurale din cadrul procedurilor penale, printre care Directiva 2010/64/UE privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare și Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate.

2.3 Prin introducerea unor garanții procedurale minime în procedurile penale, prin acest program legislativ se urmărește – pe de o parte – să li se garanteze cetățenilor UE peste tot în Uniunea Europeană dreptul la un proces echitabil și – pe de altă parte – consolidarea încrederii reciproce a statelor membre în sistemele judiciare respective, pentru a promova recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești.

2.4 Pachetul de față cuprinde trei propuneri de directivă. Acestea se referă la prezumția de nevinovăție, protecția procedurală oferită copiilor în timpul unei proceduri penale și dreptul la asistență judiciară provizorie.

2.4.1 Cu referire la propunerea de directivă privind prezumția de nevinovăție

2.4.1.1 Considerarea persoanelor suspectate sau acuzate – în cadrul unei proceduri penale – ca nevinovate atâta timp cât nu le-a fost dovedită vinovăția în instanță reprezintă unul dintre cele mai importante principii ale procedurii penale și formează esența dreptului la un proces echitabil. În substanță, principiul prezumției de nevinovăție a fost elaborat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

2.4.1.2 Obiectivul propunerii de directivă este de a relua într-un astfel de act anumite aspecte ale principiului prezumției de nevinovăție astfel elaborat, încât să asigure în mod optim aplicarea efectivă a acestei prezumții de nevinovăție în cadrul Uniunii Europene.

2.4.1.3 Aspectele prezumției de nevinovăție reglementate prin această directivă sunt următoarele: (1) interdicția ca, înainte de pronunțarea unei hotărâri de condamnare definitive, declarațiile publice și deciziile oficiale provenind de la autoritățile publice să se refere la persoanele suspectate sau acuzate ca și cum acestea ar fi fost condamnate; (2) faptul că sarcina probei revine acuzării și că, în caz de îndoială cu privire la vinovăția persoanei în cauză, aceasta este achitată; (3) dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera; (4) dreptul de a păstra tăcerea; (5) dreptul persoanei acuzate de a fi prezentă la propriul proces.

2.4.2 Cu referire la propunerea de directivă privind garanțiile procedurale pentru copii în cadrul procedurilor penale

2.4.2.1 Directiva 2010/64/UE a fost adoptată pentru a garanta persoanelor care nu vorbesc sau nu înțeleg limba procedurii dreptul la un proces echitabil. De asemenea, și alte obstacole decât cele lingvistice pot duce la situația în care o persoană învinuită nu poate urmări cum se cuvine o procedură penală sau nu poate participa la aceasta, exemple în acest sens fiind vârsta tânără sau prezența unui handicap mental al persoanei acuzate.

2.4.2.2 Pentru a asigura dreptul copiilor la un proces penal echitabil, Comisia a elaborat o propunere de directivă. Această directivă cuprinde protejarea dreptului la un proces echitabil, garantând: (1) dreptul copilului și al titularului răspunderii părintești de a fi informați în legătură cu drepturile suplimentare de care se bucură copiii în virtutea acestei directive sau a transpunerii ei în dreptul național, (2) o mai mare asistență din partea unui avocat, (3) dreptul la o evaluare individuală, (4) dreptul la examinare medicală în cazul privării de libertate, (5) obligația de a face înregistrări audio-video în cazul interogării copiilor, (6) faptul că privarea de libertate a copiilor are loc numai ca măsură de ultimă instanță, (7) un tratament specific în cazul privării de libertate, (8) dreptul la instrumentarea cazurilor la timp și cu diligență, (9) dreptul de a fi judecat sub formă de ședințe secrete, (10) dreptul copilului și al titularului răspunderii părintești de a asista la proces, (11) dreptul la asistență juridică.

2.4.2.3 Garanții similare sunt prevăzute pentru adulții aflați în situații vulnerabile, însă – dată fiind dificultatea de a defini noțiunea de *adulți aflați în situații vulnerabile* – Comisia a preferat să nu reia aceste garanții într-o directivă, ci într-o recomandare.

2.4.3 Cu referire la propunerea de directivă privind asistența judiciară provizorie

2.4.3.1 În Directiva 2013/48/UE este prevăzut dreptul la asistența unui avocat. Pentru ca acest drept să poată fi exercitat cu adevărat de fiecare, de asistență juridică trebuie să se bucure și cei care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a-și permite serviciile unui avocat.

2.4.3.2 În ceea ce privește criteriile de acces la asistență juridică și garanțiile de calitate și eficiență ale acestora, Comisia propune o recomandare. Opțiunea pentru o simplă recomandare se justifică prin costurile pe care această măsură le poate induce pentru statele membre și prin principiul aferent al proporționalității acțiunii Uniunii.

2.4.3.3 Pentru ca asistența acordată de un avocat să fie garantată cum se cuvine în cazurile în care este cea mai mare nevoie de ea, Comisia propune însă o directivă privind asistența judiciară provizorie. Propunerea de directivă prevede mai ales obligația statelor membre de a furniza asistență juridică imediat – adică înainte ca instanțele competente din statul membru respectiv să ia o decizie finală privind acordarea (sau refuzul) asistenței juridice – în următoarele două cazuri, și anume în favoarea: (1) persoanelor private de libertate și (2) persoanelor împotriva cărora a fost emis un mandat european de arestare și care sunt private de libertate în statul membru care execută mandatul.

3. Observații

3.1 Comitetul salută propunerile Comisiei, subscriind la acestea și exprimând clar o apreciere pozitivă a acestora.

3.2 Cu toate acestea, pot fi formulate câteva rezerve cu privire la textele propuse, rezerve expuse în cele ce urmează. Este vorba – pe de o parte – de rezerve de ordin general și – pe de altă parte – de natură mai degrabă tehnică și juridică. Aceste rezerve nu pun însă în discuție faptul că principiile și obiectivele propunerilor înaintate sunt împărtășite de Comitet, fiind menite mai curând să le consolideze.

3.3 *Observații generale*

3.3.1 Cu privire la prezumția de nevinovăție

3.3.1.1 Comitetul sprijină pe deplin consolidarea prezumției de nevinovăție, așa cum este aceasta prevăzută în propunerea de directivă privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție.

3.3.1.2 În acest context, Comitetul dorește să sublinieze că nimeni nu este vinovat înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive și că acest drept este inalienabil. Comitetul subliniază că, pentru ca cetățenii să aibă încredere în sistemul judiciar, este nevoie ca judecătorii să fie imuni la orice formă de presiune sau de influență, inclusiv din partea mass-media. În acest sens, este nevoie ca, fără a aduce atingere garanției constituționale a libertății presei, mass-media să fie atentă să nu se substituie instanțelor judiciare.

3.3.2 Cu privire la protecția procedurală a copiilor și a persoanelor vulnerabile

3.3.2.1 Comitetul sprijină, de asemenea, pe deplin consolidarea drepturilor persoanelor vulnerabile în cadrul procedurilor penale și în special ale copiilor, așa cum prevede propunerea de directivă privind garanțiile fundamentale acordate copiilor și propunerea de recomandare care garantează că persoanele vulnerabile sunt recunoscute ca atare și că se ține seama de nevoile lor.

3.3.2.2 Copiii care adesea sunt expuși criminalității din cauza contextului social sau a anturajului se regăsesc într-o poziție foarte vulnerabilă în cazul privării lor de libertate, date fiind riscurile inerente pentru dezvoltarea lor fizică, mentală și socială.

3.3.2.3 De asemenea, Comitetul subliniază că trebuie acordată prioritate inițiativelor de integrare cât mai rapidă în viața socială și civică a copiilor care se confruntă cu o procedură penală.

3.3.2.4 În conformitate cu dispoziția conform căreia dreptul copilului de a fi asistat în mod obligatoriu de un avocat se aplică, de asemenea, procedurilor penale care pot conduce la încetarea urmăririi penale, Comitetul consideră că ar fi bine să se precizeze că acest drept se aplică și în cadrul măsurilor alternative în raport cu urmărirea penală.

3.3.3 Cu privire la asistența judiciară provizorie

3.3.3.1 Comitetul își însușește principiile cuprinse în propunerea de directivă, conform cărora asistența judiciară este garantată în situația în care accesul la un avocat este cel mai necesar, adică în cazul „asistenței judiciare provizorii”.

3.3.3.2 Comitetul salută faptul că aceste principii sunt aplicate și persoanelor împotriva cărora a fost emis un mandat european de arestare. În sfârșit, Comitetul subscrie la recomandarea în care se face apel la armonizarea suplimentară a criteriilor pentru luarea deciziilor în materia dreptului la asistență judiciară în procedurile penale.

3.3.3.3 Comitetul observă însă că asistența judiciară în cadrul procedurilor penale nu trebuie să fie pusă în discuție din motive de dificultăți bugetare cu care se confruntă anumite state membre. Prin urmare, Comitetul se întreabă în ce măsură pot fi disponibilizate la nivel european mijloacele necesare în acest scop, de exemplu sub forma unui fond european.

3.4 *Rezerve de natură juridică și tehnică*

3.4.1 Rezerve referitoare la domeniul de aplicare a propunerilor de directivă privind prezumția de nevinovăție și protecția copiilor în cadrul procedurilor penale.

3.4.2 La stabilirea domeniului de aplicare, atât propunerea de directivă privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție, cât și propunerea de directivă privind garanțiile procedurale pentru copii în cadrul procedurilor penale precizează în mod clar că această protecție se aplică doar în cadrul unor proceduri penale.

3.4.3 Textul propunerii nu stabilește în detaliu ce anume se înțelege prin *proceduri penale*. Ca atare, se ridică întrebarea dacă sunt vizate doar procedurile calificate drept *proceduri penale* în statele membre sau dacă această noțiune este utilizată în sens mai larg în propunerile de directivă și poate acoperi, de exemplu, și procedurile administrative care impun sancțiuni.

3.4.4 În conformitate cu jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, caracterul penal al unei proceduri se evaluează în funcție de așa-numitele *criterii Engel*, adică: (1) calificarea reținută în dreptul intern, (2) natura faptei incriminate și (3) natura și gravitatea sancțiunii. Astfel, în cadrul aplicării dreptului la un proces echitabil, în Convenția europeană a drepturilor omului numeroase proceduri administrative sunt considerate proceduri penale. Această jurisprudență urmărește să evite ca statele să poată să se sustragă obligațiilor legate de garanțiile fundamentale oferite de Convenție, folosindu-se doar de calificarea atribuită unei proceduri.

3.4.5 Ca atare, este recomandabil să fie lăsată la latitudinea Curții de Justiție cel puțin interpretarea noțiunii de *procedură penală*, indiferent de calificările date în legislațiile naționale. În caz contrar, există un risc real ca garanțiile menționate în directive să nu-și atingă obiectivele.

3.4.6 În considerentul (6) din propunerea de directivă privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție se precizează însă foarte clar că directiva se aplică numai în cadrul procedurilor penale și că procedurile administrative care conduc la aplicarea de sancțiuni nu intră sub incidența acestei directive.

3.4.7 Acest considerent împiedică interpretarea in extenso a noțiunii de *procedură penală* așa cum este aceasta promovată și considerată necesară de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cadrul realizării aceluiași drepturi și principii precum cele care fac obiectul acestor directive. Ca atare, Comitetul consideră că ar fi preferabil să fie eliminat acest considerent.

3.4.8 Rezerve referitoare la procedura de judecare în lipsă, menționată la articolul 8 din propunerea de directivă privind prezumția de nevinovăție

3.4.9 Dispozițiile articolului 8 menționat precizează că statele membre pot prevedea posibilitatea ca instanța de judecată să se pronunțe în absența persoanei suspectate sau acuzate, cu condiția ca persoana suspectată sau acuzată să fi fost fie citată în timp util să se prezinte personal și, drept urmare, informată cu privire la data și locul procesului fie să fi intrat efectiv, prin alte mijloace, în posesia unor informații oficiale cu privire la locul și data programată a procesului în așa fel încât **s-a constatat de o manieră neechivocă** faptul că persoana avea cunoștință de procesul programat.

3.4.10 Acest articol nu prevede posibilitatea ca procedura să fie continuată (în lipsă) în cazul în care persoana respectivă nu are un domiciliu cunoscut și, ca atare, nu-i poate fi trimisă citație. În această situație, ar putea fi găsită o soluție prin notificarea convocării (citarea) la circa de poliție.

Bruxelles, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor și a furajelor după un accident nuclear sau orice altă urgență radiologică

[COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE]

(2014/C 226/13)

La 12 februarie 2014, în conformitate cu articolele 31 și 32 din Tratatul Euratom, Consiliul a decis să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor și a furajelor după un accident nuclear sau orice altă urgență radiologică

COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE.

Întrucât s-a pronunțat deja cu privire la conținutul propunerii respective în avizul său CES-6207-2013_00_00_TRA_AC, adoptat la 16 octombrie 2013 (*), în cea de-a 497-a sesiune plenară din 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul a hotărât, cu 127 de voturi pentru, 7 voturi împotrivă și 13 abțineri, să nu elaboreze un nou aviz în materie, ci să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentul menționat anterior.

Brussels, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

(*) Avizul CESE NAT/621 privind proiectul de propunere de regulament al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor și a furajelor după un accident nuclear sau orice altă urgență radiologică, JO 2014/C 67/39, p. 183, 6.3.2014.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 89/608/CEE, 90/425/CEE și 91/496/CEE în ceea ce privește referințele la legislația zootehnică

[COM(2014) 4 final – 2014/0033 COD]

(2014/C 226/14)

La 25 februarie 2014 și 19 martie 2014, în conformitate cu articolele 42 și 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 89/608/CEE, 90/425/CEE și 91/496/CEE în ceea ce privește referințele la legislația zootehnică

COM(2014) 4 final – 2014/0033 COD.

Întrucât s-a pronunțat deja cu privire la conținutul propunerii respective în avizele sale CES4014-2013_00_00_TRA_AC, adoptat la 16 Octombrie 2013 (*) și, respectiv, CES 1331/88, adoptat la 14 decembrie 1988 (**), în cea de-a 497-a sesiune plenară din 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul a hotărât, cu 139 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 17 abțineri, să nu elaboreze un nou aviz în materie, ci să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Brussels, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

(*) Avizul CESE NAT/611 privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind controalele oficiale și alte activități oficiale efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor, materialul de reproducere a plantelor, produsele de protecție a plantelor, precum și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, a Regulamentelor (UE) nr. 1151/2012, [...] /2013 și a Directivelor 98/58/CE, 1999/74/CE, 2007/43/CE, 2008/119/CE, 2008/120/CE și 2009/128/CE (Regulamentul privind controalele oficiale) și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții pentru gestionarea cheltuielilor privind lanțul alimentar, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și materialul de reproducere a plantelor, de modificare a Directivelor 98/56/CE, 2000/29/CE și 2008/90/CE ale Consiliului, a Regulamentelor (CE) nr. 178/2002, (CE) nr. 882/2004 și (CE) nr. 396/2005, a Directivei 2009/128/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1107/2009 și de abrogare a Deciziilor 66/399/CEE, 76/894/CEE și 2009/470/CE ale Consiliului JO 2014/C 67/34, pagina 166 din 16 martie 2014.

(**) Avizul CES AGR/326 privind propunerea de regulament (CEE) al Consiliului privind controalele sanitar-veterinare în cadrul schimburilor intracomunitare în vederea realizării pieței interne, propunerea de regulament (CEE) al Consiliului privind intensificarea controalelor în ceea ce privește aplicarea normelor veterinare și propunerea de regulament (CEE) al Consiliului de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1468/81 privind asistența reciprocă dintre autoritățile administrative ale statelor membre și cooperarea dintre acestea și Comisie pentru a asigura punerea în aplicare corectă a legislației vamale sau în sectorul agricol, JO 1989/C 56, pagina 20 din 6 martie 1989.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind condițiile zootehnice și genealogice care se aplică schimburilor și importurilor în Uniune de animale de reproducție și de produse germinative de la acestea

[COM(2014) 5 final – 2014/0032 COD]

(2014/C 226/15)

La 25 februarie 2014 și 19 martie 2014, în conformitate cu articolele 42 și 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind condițiile zootehnice și genealogice care se aplică schimburilor și importurilor în Uniune de animale de reproducție și de produse germinative de la acestea

COM(2014)5 final – 2014/0032 COD.

Întrucât s-a pronunțat deja cu privire la conținutul propunerii respective în avizele sale CES 4014–2013_00_00_AC, adoptat la 16 octombrie 2013 (*) și, respectiv, CES 1334/88, adoptat la 14 decembrie 1988 (**), în cea de-a 497-a sesiune plenară din 25 și 26 martie 2014 (ședința din 25 martie), Comitetul a hotărât, cu 135 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 17 abțineri, să nu elaboreze un nou aviz în materie, ci să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Brussels, 25 martie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

(*) Avizul CESE NAT/611 privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind controalele oficiale și alte activități oficiale efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor, materialul de reproducere a plantelor, produsele de protecție a plantelor, precum și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, a Regulamentelor (UE) nr. 1151/2012, [...] /2013 și a Directivelor 98/58/CE, 1999/74/CE, 2007/43/CE, 2008/119/CE, 2008/120/CE și 2009/128/CE (Regulamentul privind controalele oficiale) și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții pentru gestionarea cheltuielilor privind lanțul alimentară, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și materialul de reproducere a plantelor, de modificare a Directivelor 98/56/CE, 2000/29/CE și 2008/90/CE ale Consiliului, a Regulamentelor (CE) nr. 178/2002, (CE) nr. 882/2004 și (CE) nr. 396/2005, a Directivei 2009/128/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1107/2009 și de abrogare a Deciziilor 66/399/CEE, 76/894/CEE și 2009/470/CE ale Consiliului, JO 2014/C 67/34, pagina 166, din 6 martie 2014.

(**) Avizul CES AGR/337 privind Propunerea de regulament al Consiliului (CEE) de stabilire a cerințelor zootehnice și genealogice care reglementează comercializarea animalelor de rasă pură, JO 89/C 56/10, pagina 25, 6 martie 1989.

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO